

Provincie Zeeland

Provinciale Staten

Notulen van 26 september 2014

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
31 oktober 2014)

Index behorende bij de notulen van 26 september 2014

1. Opening en berichten van verhindering	1
2. Mededelingen	1
3. Vaststellen agenda	1
4. Benoeming en beëdiging nieuw statenlid	1
5. Onderzoek geloofsbrieven van de heer M.A. Otte te Kruiningen	1
6. Beëdiging statenlid Otte	2
7. Vaststellen notulen	2
8. Ingekomen stukken	2
9. Brief van de Raad van State van 22 juli 2014 over luchthaven Midden-Zeeland, verordening Luchthavenbesluit Midden-Zeeland/verzoek om voorlopige voorziening(14011338)	2
10. Brief van de Raad van State van 12 augustus 2014 over luchthaven Midden-Zeeland, verordening Luchthavenbesluit Midden-Zeeland/verzoek om voorlopige voorziening(14012097)	2
11. Email van mevrouw M.H. Robben van 16 augustus 2014 over evenementenbeleid(14012514)	2
12. Brief van TOZeeland van 1 september 2014 over input verkiezingen PS(14012449)	2
13. Brief van de Raad van State van 2 september 2014 met uitspraak voorlopige voorziening Verordening Luchthavenbesluit Midden-Zeeland(14012452)	2
14. Brief van de gemeente Sluis van 4 september 2014 over fietsvoetveer(14013611)	3
15. Email van Nederlandse Melkveehouders Vakbond van 9 september 2014 over diergezondheids- problemen door Jacobskruid(14013875)	3
16. Brief van de gezamenlijke dorpsraden in de gemeente Sluis van 4 september 2014 over toekomst openbaar vervoer(14013111)	3
17. Ingekomen stukken GS en cvdK.....	3
18. Brief GS van 17 juli 2014 over actualiteiten Thermphos(14011279)	3
19. Brief GS van 29 juli 2014 over Thermphos update(14010946)	3
20. Brief GS van 23 september 2014 over de zienswijze van de heer V.d. Dool (PVV) inzake werkwijze oprichten BV voor exploitatie Fast Ferry (14013527).....	3
21. Hamerstukken	3
22. Statenvoorstel vergaderoverzicht 2015 (SGR-63)	3
23. Statenvoorstel aanbevelingen Rekenkamer onderzoeksrapport "Inventarisatie vastgoed en gronden provincie Zeeland" (SGR-67)	3
24. Statenvoorstel 9e begrotingswijziging provincie Zeeland-2014 (SERV-160)	3
25. Statenvoorstel advies aan Commissariaat van de Media met betrekking tot nieuwe zendmachtiging Omroep Zeeland (BLD-161)	3
26. Statenvoorstel bijdrage onderhoud dak Zeeuwse Bibliotheek (BLD-158)	3
27. Voorstellen	3
28. Bespreekpunt verheldering communicatie DELTA NV	3
29. Statenvoorstel faillissement Thermphos (ONTW-163)	18
30. Initiatiefvoorstel van het lid Harpe over onafhankelijk onderzoek handhavingstraject - Thermphos (SGR-65)	30
31. Statenvoorstel fietsvoetveer Vlissingen-Breskens (BLD-162)	31
32. Statenvoorstel Mandaatbesluit afhandeling WOB-verzoeken PS van Zeeland 2014 (SGR-57)	43
33. Vragensessie	44

Index behorende bij de notulen van 26 september 2014

34. Vragen van het lid Pauwels over de Programmatische aanpak stikstof (PAS).....	44
35. Moties niet behorend bij een agendapunt	45
36. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....	45
37. Sluiting.....	45

**Achtendertigste vergadering
van de
Provinciale Staten van Zeeland**

(zittingsperiode 2011-2015)

vrijdag, 26 september 2014

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden mr. T.H. Aalfs, F. Babijn (CDA), F. Babijn (PvZ), A.P. Beekman, C.W. Bierens, ing. J.J. van Burg, P.B. Colijn, J. van Dijen, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. B. Erbisim, mr. A. Evertz, ir. B.J. Feijtel, mr. H.J. van Geesbergen, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, P.A. Hamelink, dr. A.M.M. van Haperen, ing. L. Harpe Msc, A. Hijgenaar, F. de Kaart, R.P.M. de Kort, A.J. van der Maas, W.P.H. Markusse, J.M. Meulenberg-op 't Hof, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, F. van Oorschot, M.A. Otte, J.R. Oudeman, C.M. de Paepe, B.J.M. Pauwels, P.L. de Putter, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, H.C.M. Thomaes, R. van Tilborg, G. van Unen en J. Werkman, te zamen 37 leden,
alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren C. van Beveren, G.R.J. van Heukelom en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Dames en heren, leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en de ambtelijke organisatie, vertegenwoordigers van de pers, belangstellenden op de publieke tribune en degenen die via internet met ons verbonden zijn, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten van Zeeland.

Bericht van verhindering is ontvangen van de heren Muste en Robesin. Mevrouw Thomaes en de heer Hijgenaar zullen later ter vergadering verschijnen.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen

3. Vaststellen agenda

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Ik heb een voorstel om de agenda te wijzigen. Het betreft het omwisselen van het initiatiefvoorstel van de heer Harpe over Thermphos en de brief van GS over het opheffen van de geheimhouding met betrekking tot stukken inzake Thermphos. Immers, in het initiatiefvoorstel wordt ervan uitgegaan dat informatie openbaar is, terwijl de agenda, zoals die nu is opgesteld, aangeeft dat er pas na de behandeling van dat voorstel wordt gesproken over het opheffen van de geheimhouding. Het lijkt mij beter om het andersom te doen. Mocht het voorstel inzake het opheffen van de geheimhouding niet worden aangenomen, dan is het initiatiefvoorstel "minder waard" omdat veel informatie niet openbaar is gemaakt.

De **voorzitter**. Ik leg de indiener van het initiatiefvoorstel de vraag voor of hij er bezwaar tegen heeft om overeenkomstig dit voorstel te handelen.

De heer **Harpe** (GL). Geen enkel bezwaar.

De **voorzitter**. Mij blijkt dat de Staten kunnen instemmen met het voorstel van de heer Van Dijen, zodat eerst zal worden gesproken over het statenvoorstel Faillissement Thermphos (ONTW-163) en daarna over het initiatiefvoorstel (SGR-65).

De aldus gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

4. Benoeming en beëdiging nieuw statenlid

5. Onderzoek geloofsbrieven van de heer M.A. Otte te Kruiningen

De **voorzitter**. Zoals men weet heeft de heer Beekman afscheid genomen als statenlid; hij is wethouder geworden in Middelburg. De daardoor ontstane vacature wordt ingenomen door de heer M.A. Otte uit Kruiningen. Voor het onderzoek van

zijn geloofsbrieven stel ik een commissie in, bestaande uit de leden Pauwels (voorzitter), Van Oorschot en Van Geesbergen. Mij blijkt dat deze leden bereid zijn om deel uit te maken van deze commissie van onderzoek.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Pauwels** (CDA). Voorzitter. De commissie van onderzoek heeft de geloofsbrieven van de heer M.A. Otte onderzocht en in orde bevonden. Zij adviseert de Staten derhalve om hem toe te laten tot Provinciale Staten van Zeeland.

De **voorzitter**. Ik dank de leden van de commissie van onderzoek voor de door hen verrichte werkzaamheden en constateer dat de Staten kunnen instemmen met het advies van deze commissie.

6. Beëdiging statenlid Otte

Nadat de heer Otte de statenzaal is binnengeleid, legt hij in handen van de voorzitter de bij de Provinciewet vereiste eed af.

De **voorzitter**. Mijnheer Otte, van harte gefeliciteerd, namens ons allen. Ook uw familieleden, aanwezig op de publieke tribune, feliciteer ik van harte. Ik wens u veel succes en plezier toe bij uw werk als statenlid. Om te bekrachtigen dat u deel uitmaakt van onze Staten, benoem ik u --met het overhandigen van het speldje met het wapen van Zeeland-- tot ambassadeur van onze provincie.

(applaus)

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

7. Vaststellen notulen

De notulen van de vergadering van 4 juli 2014 worden vastgesteld.

8. Ingekomen stukken

9. **Brief van de Raad van State van 22 juli 2014 over luchthaven Midden-Zeeland, verordening Luchthavenbesluit Midden-Zeeland/verzoek om voorlopige voorziening (14011338)**

10. **Brief van de Raad van State van 12 augustus 2014 over luchthaven Midden-Zeeland, verordening Luchthavenbesluit Midden-Zeeland/verzoek om voorlopige voorziening (14012097)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen.

11. **Email van mevrouw M.H. Robben van 16 augustus 2014 over evenementenbeleid (14012514)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, dit bericht ter afhandeling over te dragen aan GS.

12. **Brief van TOZeeland van 1 september 2014 over input verkiezingen PS (14012449)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

13. **Brief van de Raad van State van 2 september 2014 met uitspraak voorlopige voorziening Verordening Luchthavenbesluit Midden-Zeeland (14012452)**

De **voorzitter**. Van de heer Harpe heeft ons het verzoek bereikt om deze brief aan de orde te stellen in de commissie-REW. Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

Aldus wordt zonder stemming besloten.

14. Brief van de gemeente Sluis van 4 september 2014 over fietsvoetveer (14013611)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel fietsvoetveer Vlissingen-Breskens.

15. Email van Nederlandse Melkveehouders Vakbond van 9 september 2014 over diergezondheidsproblemen door Jacobskruid (14013875)
16. Brief van de gezamenlijke dorpsraden in de gemeente Sluis van 4 september 2014 over toekomst openbaar vervoer (14013111)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brieven ter afhandeling over te dragen aan GS.

17. Ingekomen stukken GS en cvdK
18. Brief GS van 17 juli 2014 over actualiteiten Thermphos (14011279)
19. Brief GS van 29 juli 2014 over Thermphos update (14010946)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brieven te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel inzake faillissement Thermphos.

20. Brief GS van 23 september 2014 over de zienswijze van de heer V.d. Dool (PVV) inzake werkwijze oprichten BV voor exploitatie Fast Ferry (14013527)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel inzake het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens.

21. Hamerstukken

22. Statenvoorstel vergaderoverzicht 2015 (SGR-63)

23. Statenvoorstel aanbevelingen Rekenkamer onderzoeksrapport "Inventarisatie vastgoed en gronden provincie Zeeland" (SGR-67)

24. Statenvoorstel 9e begrotingswijziging provincie Zeeland-2014 (SERV-160)

25. Statenvoorstel advies aan Commissariaat van de Media met betrekking tot nieuwe zendmachtiging Omroep Zeeland (BLD-161)

26. Statenvoorstel bijdrage onderhoud dak Zeeuwse Bibliotheek (BLD-158)

Deze voorstellen worden zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

27. Voorstellen

28. Bespreekpunt verheldering communicatie DELTA NV

Mevrouw **Van Unen** (SP), Voorzitter. Provinciale Staten van Zeeland hebben zich in deze periode intensief beziggehouden met het eigen Zeeuwse energiebedrijf DELTA. Wij maakten en maken ons zorgen, en dat heeft ertoe geleid dat een aantal statenleden aan het werk is gegaan, in hun vrije tijd, om voor de langere termijn een strategie te bedenken die kan leiden tot een goede toekomst voor DELTA. En dat, voorzitter, in een tijd waarin de energiemarkt, op z'n zachtst gezegd, wispelturig is. Het ging de Staten daarbij onder andere om de werkgelegenheid op langere termijn.

Voorzitter. In eerste instantie was een brede vertegenwoordiging van de Staten in deze club aanwezig. De eis van DELTA dat vérgaande geheimhoudingsverklaringen dienden te worden getekend, vormde echter voor de PvdA en de SP aanleiding om uit deze werkgroep te stappen. De statenleden die hiermee doorgingen --het geldt ook voor de desbetreffende gedeputeerden-- hebben deze verklaringen wél getekend. Juist daarom was de verontwaardiging groot toen uit de krant moest worden vernomen dat een mogelijke fusie met Eneco --deze mogelijkheid moest worden onderzocht-- van de baan was. Er was wat dat betreft sprake van geheime informatie die niet

gedeeld mocht worden. Bovendien konden wij enkele dagen later in de krant lezen dat DELTA onze afvalverwerker Indaver in de etalage had gezet. Van beide zaken waren wij niet op de hoogte. Toen wij in de commissie de gedeputeerde om opheldering vroegen, zei hij: "Ik mag niets vertellen". Voorzitter, is dát de beloning voor onze betrokkenheid bij dit bedrijf?

Tijdens de hoorzitting van afgelopen maandag heeft de CEO ons duidelijk uitgelegd dat hij zich --doordat er informatie was gelekt-- geroepen voelde om het bedrijf positief in het nieuws te brengen. Eerlijk gezegd, voorzitter, vond ik dat een plausibel verhaal. Bovendien gaf hij tegenover de aandeelhouders toe dat een en ander beter had gekund.

Welnu, voorzitter, dat er sprake was van een plausibel verhaal kan ons inziens niet worden gezegd waar het gaat om de voorzitter van de raad van commissarissen. Het is de taak van die raad om, als de CEO een fout maakt, hem daarop aan te spreken. Immers, zij dienen ook de belangen van de aandeelhouders te behartigen.

Voorzitter. Deze Staten hebben een voorstel, inclusief een amendement, aangenomen waarmee DELTA wordt opgedragen om de verschillende toekomstscenario's te onderzoeken en voortdurend de Staten op de hoogte te houden. Daar is geen woord Frans bij, maar het is niet gebeurd. Ik denk dan ook dat de conclusie die de voorzitter van de raad van commissarissen vannacht heeft getrokken, een juiste is. Er is ons inziens in deze Staten geen draagvlak meer voor hem. Dat geldt in elk geval voor onze fractie.

Vandaag, voorzitter, voeren wij hierover een politiek debat, maar hoe is dat nu mogelijk met een gedeputeerde die een geheimhoudingsverklaring heeft getekend? Ik heb mijn best gedaan om te bereiken dat nog vóór deze vergadering de geheimhouding zou worden opgeheven, maar helaas... Ik vrees dat wij een aantal keren te horen zullen krijgen: "Daar mag ik niet over praten". Eigenlijk, voorzitter, kan dat niet.

Ik leg de gedeputeerde een aantal vragen voor. Tijdens de hoorzitting van afgelopen maandag heeft mijn fractie aandacht gevraagd voor de tijdlijn. Op 11 september is het McKinsey-rapport in handen van de pers. Op 12 september kan in de krant worden gelezen dat de fusie met Eneco van de baan is. Uit de antwoorden van de CEO blijkt dat al op 3 september is besloten om Indaver in de etalage te zetten. Waarom heeft de gedeputeerde niet bedacht dat wij, op z'n laatst op 3 september, op de hoogte moesten worden gebracht van het feit dat de fusie niet doorging en van het voornemen om Indaver in de etalage te zetten?

Waarom heeft de gedeputeerde op 12 september, nadat wij in de commissie al kritische vragen hadden gesteld, niet gedacht: "Ik moet de

statenleden meenemen in de ontwikkelingen, anders gaat dit fout aflopen"? Ik hoop niet, voorzitter, dat de gedeputeerde zich in verband met deze vraag gaat verschuilen achter het cryptische bericht dat wij onder embargo hebben mogen ontvangen.

Heeft de gedeputeerde er spijt van dat hij een zo vérgaande geheimhoudingsverklaring heeft ondertekend? Vindt de gedeputeerde dat hij nog wel kan voldoen aan de actieve informatieplicht die hij als gedeputeerde tegenover de Staten heeft? Wat vindt de gedeputeerde ervan dat DELTA geen aangifte heeft gedaan in verband met het lekken van het McKinsey-rapport? Hoe gaat de gedeputeerde ervoor zorgen dat het eerder genoemde amendement wél wordt uitgevoerd en dat de Staten in het kader van de aandeelhoudersstrategie wél goed worden geïnformeerd?

Voorzitter, ik kan het ten slotte niet laten om nog te zeggen dat degenen die het stellen van deze kritische vragen uitleggen als kritiek op DELTA, het helemaal fout hebben. Immers, het stellen van deze vragen is nodig omdat er iets fout is gegaan. Wij willen voorkomen dat iets dergelijks in de toekomst opnieuw gebeurt, juist omdat DELTA, ons eigen energiebedrijf, voor Zeeland zo belangrijk is, en juist omdat dit ons zo aan het hart gaat.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Na de duidelijke inleiding van collega Van Unen kan ik mijn eerste A4'tje overslaan...

Gisteren is er een gesprek geweest tussen de raad van commissarissen van DELTA en leden van de Staten, waarbij is aangegeven dat de raad van commissarissen op korte termijn met een visie komt op de wijze waarop men met elkaar zal omgaan. Mijn fractie spreekt de wens uit dat gisteren de basis is gelegd voor een betere onderlinge verstandhouding en voor een betere communicatie tussen de raad van commissarissen en de Staten.

Voorzitter. De Staten controleren het college van GS en GS informeren de Staten. Dat is duidelijk, maar wat mijn fractie betreft gaat het zeker ook om het volgende. Doordat de gedeputeerde in deze kwestie gehouden is aan geheimhouding, is het voor hem niet mogelijk om in het openbaar het debat aan te gaan. In de vergadering van de commissie-BFW van 12 september hebben wij gesteld dat wij dit een kwalijke zaak vinden. Wij snappen het wel --hij heeft getekend-- maar het blijft een kwalijke zaak. Daarom zijn wij benieuwd naar datgene wat de gedeputeerde heeft gedaan om te voorkomen dat hij voor geheimhouding zou moeten gaan tekenen, waardoor hij feitelijk zou worden gemuilkorfd. Laten wij eerlijk zijn, voorzitter: de provincie heeft 50% van de aandelen. Dan kun je toch met je vuist op

tafel slaan en zeggen: prima dat het geheim moet zijn, maar als gedeputeerde heb ik ook de plicht om de Staten te informeren?

Het is nu, als gevolg van de geheimhouding, voor de gedeputeerde niet mogelijk om de Staten goed te informeren. Daarmee is het voor de Staten niet mogelijk om hun werk te doen. Wat is er nu gebeurd waardoor de gedeputeerde geen andere mogelijkheid zag dan zich te laten muilkorven en het daardoor de Staten onmogelijk te maken om in het openbaar hun werk te doen?

Wat de voorgenomen verkoop van Indaver betreft, ziet de PVV-fractie zich op haar wenken bediend. Immers, maanden geleden --ik verwijs naar de plannen rond Attero-- hebben wij die suggestie al eens gedaan.

De heer **Hijgena** (D66). Voorzitter. De heer Haaze rondde zijn betoog sneller af dan ik had verwacht en ook het proces met betrekking tot DELTA ging op enig moment wat sneller dan verwacht...

Op 1 november 2013 hebben de Staten de opdracht gegeven om te komen tot een aandeelhoudersstrategie, en zij namen daarbij een amendement aan om aan te geven hoe belangrijk zij het vonden dat DELTA tijdig de aandeelhoudersvergadering zou informeren, zodat de gedeputeerde met de Staten --en de andere vertegenwoordigers met hun raden-- de discussie over die aandeelhoudersstrategie zouden kunnen aangaan en keuzes zouden kunnen maken vóór er onomkeerbare stappen zouden worden gezet. Welnu, voorzitter, dat is niet gebeurd.

Wat mijn fractie betreft ging het daarna niet om communicatie, maar om het herstellen van een gemaakte fout. Afgelopen maandag, tijdens de ingelaste commissievergadering, bleek dat dit lastig was. Dat heeft er uiteindelijk toe geleid dat er een vertrouwensbreuk ontstond tussen de vertegenwoordigers van DELTA en de Staten. Gelukkig is dit binnen de burelen van DELTA tijdig ingezien en heeft de voorzitter van de raad van commissarissen besloten om op te stappen. Dat hij dit moeilijke besluit heeft genomen, waardenen wij. Hij heeft zich tijdens de genoemde vergadering achter zijn directie gesteld, en ook dat waardenen wij. Echter, hij heeft zich niet achter zijn aandeelhouders gesteld, en dat nekt hem. Dat hij dit ook zelf heeft ingezien, bespaart ons een hoop werk en ook een heel onaangename vergadering.

Had hij dit niet gedaan, voorzitter, dan was er vandaag van de zijde van de D66-fractie zeker een motie gekomen om iets soortgelijks te bewerkstelligen. Echter, dat punt zou in die motie niet het belangrijkste zijn geweest. Dat zou het volgende zijn geweest: hoe gaat men --nadat er maatregelen zijn getroffen en er orde op zaken is gesteld-- verder, hoe wordt ervoor gezorgd dat

zoiets nooit meer voorkomt en hoe kan worden bereikt dat wij op een goede manier door kunnen met onze aandeelhoudersstrategie, waarbij wij niet meer met voldongen feiten worden geconfronteerd maar de mogelijkheid hebben om in publiek debat een koers vast te stellen, beslissingen te nemen en onze gedeputeerde te vragen om die in te brengen in de aandeelhoudersvergadering? Op die manier kan ervoor worden gezorgd dat DELTA een in alle opzichten gezond bedrijf blijft dan wel wordt.

Voorzitter. Wat ons betreft is hiervoor méér nodig dan alleen de visie die door mevrouw Van Unen is genoemd. Wij verlangen heel duidelijk een toezegging van de raad van commissarissen, en die zal er ook komen. Daarin moet minimaal worden aangegeven wat er wordt gedaan met die aandeelhoudersstrategie, hoe de Staten en de raden kunnen worden geïnformeerd opdat zij hun beslissingen kunnen nemen en hoe ervoor wordt gezorgd dat de vertrouwelijke zaken die daarbij aan de orde komen, niet tegenstrijdig worden met de belangen van het publieke debat. Kortom, hoe kan er zodanig worden gecommuniceerd dat Staten en raden hun werk goed kunnen doen en DELTA niet wordt geschaad in het proces van onderhandelingen met partijen? Immers, dat er bij DELTA nog heel veel moet gebeuren, is duidelijk.

Voorzitter. Op het moment dat de beoogde toezegging van de raad van commissarissen er is, is wat de D66-fractie betreft het vertrouwen hersteld. Al in een eerder stadium hebben wij aangegeven dat een dergelijk initiatief aan de orde dient te komen in gesloten samenwerking tussen raad van commissarissen en raad van bestuur. Vervolgens kunnen wij met beide de toekomst van DELTA verzekeren.

Voorzitter. Ik heb afgelopen maandag een hele lading vragen gesteld en het is een "goede gewoonte" van mij om, wanneer in de commissie vragen niet worden beantwoord, ze in de Staten opnieuw te stellen. Dat zal ik nu niet doen. Er zijn al veel vragen gesteld en wij stellen veel belang in de door de gedeputeerde te geven antwoorden. Dat geldt vooral voor de vraag hoe in de toekomst moet worden omgegaan met het aspect vertrouwelijkheid. Kan mogelijk nog met de raad van commissarissen worden geregeld dat datgene wat men straks op tafel legt, voldoet aan de hier geformuleerde verlangens, zodat de handen van de gedeputeerde worden vrijgemaakt? Ik daag de gedeputeerde uit om ook zijn wensen ten aanzien van die vrijheid van handelen bij DELTA neer te leggen, en dan niet op het moment dat die brief er al is, maar op het moment dat die brief wordt opgesteld.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Het late beraad van gisteravond bleek uiteindelijk een heel verhelderend beraad te zijn, maar ik dacht toch: het

had een week eerder plaats moeten vinden. Als dat was gebeurd, waren wij hier vandaag waarschijnlijk in een andere setting bijeen gekomen. Wat ik gisteravond hoorde, was voor 100% tegenstrijdig met datgene wat ik in de commissievergadering van de afvaardiging van DELTA had gehoord. Dat vond ik gisteren een opmerkelijk feit. Toen ik beide commissarissen voorhield dat datgene wat werd gesteld, toch wel afweek van datgene wat eerder namens DELTA was gezegd, zeiden ze: ja, inderdaad, dit wijkt af. Voorzitter. De raad van commissarissen, DELTA, is ineens wakker geworden waar het gaat om de positie van het bedrijf ten opzichte van de grootste aandeelhouder. Hoe ga je op een goede wijze met je aandeelhouders om?

Welnu, voorzitter, dat besef is winst, maar dat het zover is gekomen, is in- en triest. DELTA leefde bij protocollen, communicatieprotocollen, en in al die protocollen kwam het begrip "Provinciale Staten", laat staan het woord "statenlid" niet voor. Dat klemde het meest, omdat DELTA ons na aan het hart ligt. Wij vinden DELTA als Zeeuws bedrijf belangrijk. Dat aspect "Zeeuws bedrijf" is door DELTA steeds tegenover de Staten ontkend. Dat was --ik kan nu in de verleden tijd spreken-- heel kwalijk. Er is beterschap beloofd.

Ook is door beide commissarissen beloofd dat wij nog nader rond de tafel gaan zitten en dat er een brief komt waarin door DELTA wordt aangegeven hoe er met het oog op de toekomst wordt gehandeld. Daar ben ik bijzonder blij mee en ik wil hierbij betrokken blijven. Dat geldt zeker voor de fase die er nu aankomt en waarin er sprake is van het aantrekken van een nieuwe voorzitter voor de raad van commissarissen. Ik neem aan dat elke fractie daar een opvatting over heeft. Over personen wordt niet in het openbaar gesproken, maar ik wil graag met DELTA zoveel mogelijk in openbaarheid doen. Immers, wij zijn een "openbaar bedrijf". Wij zitten hier niet op persoonlijke titel, wij zitten hier voor de mensen die ons gekozen hebben.

Ik hoop dat de aangekondigde bijeenkomst van 6 oktober, voor zover mogelijk, in openbaarheid zal plaatsvinden. Mijns inziens kan dat. Persoonlijk heb ik niet zo'n behoefte aan allerlei getallen; die zullen wel kloppen. Graag neem ik daar een keer kennis van, maar ik wil vooral bestuursinformatie en mijn conclusie is dat DELTA een politieke antenne mist, op allerlei manieren. Daar moet aan gewerkt worden.

Voorzitter. Het is niet alleen de raad van commissarissen die beter had moeten handelen. Ik verwijt dat ook de gedeputeerde. Hier is al gesteld dat wij een gedeputeerde hebben die niet op persoonlijke titel bij DELTA betrokken is. Hij handelt namens ons en hij dient ons voor 200% te

vertegenwoordigen, op een manier die de Staten en hemzelf waardig is.

De fractie van GroenLinks heeft nogal wat artikel 44-vragen gesteld in verband met de aandeelhoudersstrategie die zij nog steeds van harte ondersteunt. Ik denk daarbij aan de drie-eenheid die daarbij aan de orde is. Wij willen gewoon op een aantal punten een goed verhaal hebben, zulks in het belang van DELTA en de Zeeuwse werkgelegenheid. Dat is nu doorbroken. Wij vragen het college dan ook hoe de Staten betrokken blijven bij het uitvoeren van de aandeelhoudersstrategie. Ik lees in dat verband een door het college gegeven antwoord voor: "In de lijn met de toezegging van gedeputeerde Van Beveren zullen Provinciale Staten periodiek worden geïnformeerd over de voortgang" enz. En wat gebeurt er vervolgens? Er gebeurt niets, en wij zien een gedeputeerde --ik zou me ervoor schamen-- die, als het echt misgaat, de vorige week maandag zegt: ik mag niks zeggen. Dan denk ik: tjonge, tjonge, meneer Van Beveren, laat je je zó wegsturen en is dát je houding tegenover de Staten? Voorzitter, ik krijg op deze vraag graag een klip-en-klaar antwoord van de gedeputeerde, waaruit blijkt hoe hij wat dit betreft zijn leven gaat beteren.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Met zijn multi-utility-formule en zijn publieke aandeelhouders is DELTA een ingewikkeld bedrijf. DELTA is een Zeeuws bedrijf, belangrijk voor de werkgelegenheid en het dividend dat deel uitmaakt van de provinciale en de gemeentelijke begrotingen. Het gaat hierbij dus om grote publieke belangen, waarop volksvertegenwoordigers steeds meer worden aangesproken. Het is meer dan logisch dat publieke aandeelhouders hun rol actief invullen om publieke belangen als werkgelegenheid en dividend te kunnen borgen.

De communicatie tussen DELTA en de Zeeuwse politiek verliep niet altijd soepel. Het vertrouwen van de publieke aandeelhouders in DELTA was de laatste tijd fragiel. De perspublicaties van de afgelopen twee weken versterkten dat fragiele vertrouwen niet. De CEO, de heer Kamerbeek, heeft in de commissievergadering van 22 september uitgelegd hoe hij tot de bedoelde interviews is gekomen. Gelet op het bedrijfsbelang van DELTA kan onze fractie hiervoor begrip opbrengen, maar handig was dit niet.

Echter, over het optreden van de voorzitter van de raad van commissarissen is de PvdA-fractie minder te spreken. Zij kon uit zijn betoog niet opmaken of er bereidheid bestond om de stoeve communicatie tussen DELTA en Zeeuwse politiek te verbeteren, hetgeen het vertrouwen in DELTA verzwakte. De heer Van Doorn heeft --naar

aanleiding van datgene wat er maandag is gebeurd-- gemeend te moeten aftreden. Onze fractie respecteert deze keuze.

Voorzitter. Een gesprek van de voorzitters van de statenfracties met twee leden van de raad van commissarissen heeft geleid tot de bereidheid om de communicatie tussen DELTA en de publieke aandeelhouders te verbeteren. Dit is een goede start. Wat onze fractie betreft wordt er nu een streep gezet onder het verleden en wordt er naar de toekomst gekeken. Het verbeteren van de communicatie, zoals gisteren afgesproken, leidt weer tot vertrouwen. Dat is vertrouwen dat DELTA in deze tijd heel hard nodig heeft.

Vragen die al aan de gedeputeerde zijn voorgelegd, zal ik niet herhalen. Wél stel ik een algemene vraag en die heeft te maken met het traject dat wij met betrekking tot de toekomstige communicatie ingaan. Hoe ziet de gedeputeerde zijn rol in dit proces, mede gelet op de geheimhoudingsplicht die hij heeft?

Voorzitter, controle is goed, maar vertrouwen is beter.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Het vertrouwen van de Staten, ook van mijn fractie, in DELTA was niet optimaal. De interviews die door DELTA werden gegeven, met name in het Financieele Dagblad (FD), hebben dat vertrouwen niet verstevigd. Het optreden van DELTA, met name van de voorzitter van de raad van commissarissen, tijdens de commissievergadering van afgelopen maandag, heeft dat vertrouwen verder doen verminderen.

Vervolgens is er tussen afgelopen maandag en heden overleg geweest. Dat overleg werd aangevraagd door de raad van commissarissen. Gisteravond hebben de fractievoorzitters gesproken met twee vertegenwoordigers van die raad. Mijns inziens is dat een cruciaal moment geweest. De raad van commissarissen heeft immers erkend dat er fouten zijn gemaakt, en dat is belangrijk. De intentie van de overgebleven leden van de raad van commissarissen is om constructief in gesprek te gaan en te blijven met de dominante aandeelhouder, provincie Zeeland. Er is een start gemaakt met de opbouw van een betere communicatie en een betere relatie met de Staten van Zeeland.

Het gesprek van gisteren biedt een basis voor vertrouwen in de overblijvende commissarissen. De afgetreden voorzitter van de raad van commissarissen heeft een keuze gemaakt. Die keuze was aan hem en wij respecteren de door hem gemaakte keuze. Ondanks de verschillen van inzicht die mijn fractie met hem heeft gehad, heeft zij waardering voor de inzet die hij ten behoeve van het bedrijf heeft getoond. Daar bestaat geen misverstand over: hij

heeft zich op zijn wijze voor de belangen van DELTA ingezet, en dat verdient waardering.

Wat de toekomst betreft, voorzitter, rijst de vraag welke stappen de gedeputeerde denkt te gaan zetten om te komen tot verbetering van het functioneren van de raad van commissarissen. Welke stappen worden er gezet met het oog op het invullen van de ontstane vacature?

Voorzitter. Er moet nog veel gebeuren. Een basis voor vertrouwen is er nu, maar er moet worden samengewerkt om te komen tot versteviging van dat vertrouwen, zulks in het belang van DELTA en de duurzame werkgelegenheid in Zeeland. De belangen van DELTA gingen en gaan ons ter harte en dat zal ook zo blijven, in welke vorm wij straks ook met DELTA te maken krijgen.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Nog maar sinds de vorige week, dinsdag 16 september, weten wij dat wij het vandaag over DELTA en de aandeelhoudersstrategie zouden hebben. Verrassend toch, dat wij op dit punt gezamenlijk een dynamische week achter de rug hebben, met intensief mail- en telefoonverkeer tussen partijen en personen. Aanleiding daartoe vormden twee artikelen in de PZC van 12 en 16 september met, daaruit voortvloeiend, de vraag: is er door de directie van DELTA gehandeld conform het statenbesluit inzake de aandeelhoudersstrategie, inclusief het daarbij behorende amendement? Sinds afgelopen maandag weten wij het antwoord op deze vraag: er is niet conform die afspraken gehandeld. In het PZC-artikel van 16 september is informatie naar buiten gekomen die zelfs bij de aandeelhouders nog niet bekend was. Dat had niet mogen gebeuren.

De uitleg en de verdediging van dit handelen --naar voren gebracht in de commissievergadering van afgelopen maandag door de heren Kamerbeek, de CEO van DELTA, en Van Doorn, president-commissaris-- hadden wat onze fractie betreft desastreuze gevolgen voor het vertrouwen in de toekomst. De vraag of de directie de publieke aandeelhoudersbelangen, en dus de belangen van alle Zeeuwen, nog wel op de juiste manier behartigde, kon niet meer positief worden beantwoord, althans wat ons betreft. De klaarblijkelijke totale afwezigheid van dit besef, verwoord door de president-commissaris, was bijzonder duidelijk, zeker toen erop werd gewezen dat met de afhandeling van het protocol ook in de toekomst overeenkomstig gehandeld zou worden.

Voorzitter. Opnieuw bepaalt een artikel in de PZC --ik doel op de krant van vandaag-- een nieuwe realiteit. Inmiddels is uit het overleg dat wij gisteravond mochten hebben met vertegenwoordigers van de raad van commissarissen en het college, gebleken dat bij directie en raad van commissarissen van DELTA

de boodschap is doorgedrongen. Duidelijk is dat de relatie met de publieke aandeelhouders verstoord is en dat er daden nodig zijn om te komen tot herstel van vertrouwen. Het vertrek van de heer Van Doorn is wat ons betreft een eerste, onvermijdelijke stap. Het is een begin van een basis, nodig voor het herstel van vertrouwen.

Voorzitter. Wij moeten met elkaar nog een traject volgen, een traject dat is gericht op verder herstel van vertrouwen. Het is ook een traject waarbij wij, volgens eerder gemaakte afspraken, verder gaan met bedrijfsstrategie en aandeelhoudersstrategie. Met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheid, van raad van commissarissen, directie en aandeelhouders, moeten wij ons afvragen wat er verder nog nodig is. Welnu, wat ons betreft is er inderdaad nog meer nodig. Immers, de ontstane situatie vergt dat wij tekens van herstel van vertrouwen krijgen.

Beloofd is door raad van commissarissen en directie dat er een brief komt. Voorzitter, met respect voor ieders situatie willen wij deze brief afwachten, maar wij verwachten wel een proactieve houding van onze aandeelhoudersvertegenwoordiger de heer Van Beveren. Hij dient in te brengen datgene wat nodig is om onze positie als aandeelhouder op een goede manier te borgen. Tegen die achtergrond stellen wij enkele vragen.

Hoe beoordeelt het college het optreden van de directie van DELTA in het licht van de zuivere rolverdeling aandeelhouders versus directie? Wat is er nu en in de toekomst nodig om een situatie, zoals die nu is ontstaan, te voorkomen? Ik denk dat daarover door de gedeputeerde in alle vrijheid kan worden gesproken. Hoe ziet het college het vervolg van het traject, waarbij recht wordt gedaan aan ieders rol en bevoegdheid, met inachtneming van de belangen van werknemers, afnemers en aandeelhouders, en waarbij op objectieve wijze publiekelijk een strategische koers voor DELTA kan worden vastgesteld?

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Het lek op 11 september over het niet-doorgaan van de fusie DELTA-Eneco en de interviews van de CEO van DELTA in de PZC en het Financieel Dagblad van 16 september hebben de afgelopen twee weken tot de nodige beroering bij onder meer deze Staten geleid. Hetzelfde geldt voor de bijeenkomst van maandag jongstleden, waar het optreden van de voorzitter van de raad van commissarissen betrof.

Gisteravond is er een spoedoverleg geweest dat in onze ogen zeer nuttig en open is geweest. Het was een overleg tussen de fractievoorzitters en twee leden van de raad van commissarissen van DELTA, met een uitkomst die vertrouwen biedt voor de toekomst, ook waar het gaat om de

omgangsvormen van DELTA met zijn aandeelhouders. Dat vertrouwen is in het algemeen van belang tussen aandeelhouders en onderneming, maar het heeft nog extra betekenis waar het gaat om het Zeeuwse bedrijf DELTA en zijn publieke aandeelhouders, zulks gelet op de grote belangen en de belangrijke keuzes die de komende tijd, overeenkomstig de op 1 november 2013 vastgestelde aandeelhoudersstrategie, voor DELTA zullen moeten worden gemaakt.

Voorzitter. Gisteravond zijn er voorts afspraken gemaakt die tot een aanzienlijk betere communicatie van DELTA richting aandeelhouders, in het bijzonder grootaandeelhouder provincie Zeeland, moeten leiden. Daarover zullen wij bij brief nog nader door DELTA worden geïnformeerd. Wij zullen elkaar opnieuw rond de tafel treffen.

Om dit vervelende en pijnlijke dossier goed te kunnen afsluiten, is het gewenst dat ook gedeputeerde Van Beveren zijn verhaal over de afgelopen periode doet, inclusief zijn rol daarin. Ik ben met name benieuwd naar datgene wat hij en zijn collega's, de vertegenwoordigers van andere aandeelhouders, wel of niet vooraf wisten over de inhoud van de al genoemde interviews in de PZC en het FD. In de berichtgeving van vandaag, in de PZC, over het aftreden van de voorzitter van de raad van commissarissen, wordt daar namelijk nadrukkelijk aan gerefereerd. Mijn fractie hecht eraan dat er op dit punt duidelijkheid komt.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA).

Voorzitter. Sinds gisteravond hebben wij met betrekking tot DELTA te maken met een andere situatie. De afgelopen weken werd het aandeelhoudersvertrouwen de rode draad, waarbij elke betrokken partij en stakeholder het beste met DELTA voor had.

Om alles zorgvuldig te kunnen afwegen, konden wij afgelopen maandag de CEO en de voorzitter van de raad van commissarissen van DELTA horen. Tijdens die bijeenkomst hebben wij alles kunnen vragen, maar helaas kregen wij niet overal een antwoord op. De heer Kamerbeek benadrukte in zijn betoog en antwoorden de sterkte van DELTA, zoals een goed CEO betaamt. Wat voor de CDA-fractie tijdens die bijeenkomst een "doorn" in het oog was, was de opstelling van de voorzitter van de raad van commissarissen. Uiteraard heeft hij zich achter de directie geschaard, maar begrip voor de positie van de aandeelhouders werd niet of nauwelijks getoond.

Voorzitter. Het vertrouwen met het oog op de toekomst was broos en dat vertrouwen is belangrijk voor de toekomst van DELTA, vertrouwen tussen bedrijf en alle stakeholders, ook de aandeelhouders. Tijdens de bijeenkomst van gisteravond heeft een afvaardiging van de raad van commissarissen aangedrongen op deëscalatie,

waarbij overtuigend werd aangegeven dat er in de toekomst op een andere, betere manier met elkaar zou worden gecommuniceerd. Ook werd gesteld dat vertrouwen moet worden verdiend door middel van periodiek overleg, verbetering van het protocol en een positieve opstelling bij DELTA.

Wat de CDA-fractie betreft, voorzitter, gaat het niet om een machtsstrijd, maar om het belang van DELTA, als Zeeuws energiebedrijf dat zorgt voor duurzame werkgelegenheid. Graag onderstreep ik dat mijn fractie vertrouwen heeft in de CEO en de overgebleven leden van de raad van commissarissen.

Voorzitter. DELTA verkeert in zwaar weer en juist daarom is het van het grootste belang en goed dat er weer eenheid is en dat de neuzen weer allemaal in dezelfde richting wijzen, met vertrouwen als stevige basis. De antwoorden op de vragen die al aan het college zijn voorgelegd, wachten wij af.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De vertrouwensband met DELTA moet worden hersteld. Dat is het kernpunt. Je leest de ene keer in de krant dat de afvaltak versterkt moet worden; een tijd later lees je in die krant dat die afvaltak verzilverd moet worden. Wij hebben ook gelezen dat DELTA inmiddels heeft besloten --er zijn contracten ondertekend-- om de grootste te worden op het terrein van de offshore-energie. Men heeft zich ertoe verplicht om tien jaar lang energie af te nemen van het grootste offshore-windpark dat voor de kust van Groningen dient te verrijzen.

Voorzitter. Wij hebben moeite met enerzijds de communicatie en anderzijds het bepalen van de toekomststrategie. Tegen die achtergrond leggen wij het college twee vragen voor. Welke stappen worden er nu concreet gezet om de communicatie bij DELTA te verbeteren c.q. te professionaliseren? Hoeveel grip hebben de aandeelhouders op het beleid van DELTA? Er is een commissie die dit gaat bepalen, maar wij lezen steeds in de krant dat DELTA onomkeerbare stappen heeft gezet, met heel veel risico's.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Ik constateer dat er twee lijnen door de bijdragen van de fracties lopen en dat er ook in de afgelopen weken twee lijnen zichtbaar zijn geworden. Het lijkt mij goed om deze lijnen nu goed met de Staten door te nemen. Enerzijds gaat het om het starten van het verkoopproces-Indaver, anderzijds om de communicatie.

Wat het eerste punt betreft hadden wij in de tijd een bepaalde lijn uitgezet. Op 3 september hadden wij daar een commissievergadering over -- ik heb het over de aandeelhouderscommissie, de AHC-- waarbij werd bepaald dat er op 12 september een mail naar de Staten zou gaan, waarin het voornemen tot verkoop zou worden

aangekondigd. Vervolgens zou op 15 september binnen DELTA dat besluit worden genomen. Tussen 3 en 15 september moest nog een aantal stappen worden gezet, onder andere in verband met minderheidsaandeelhouders die nog in Indaver actief zijn. Vervolgens zou op 16 september een persbericht verschijnen en op die dag zou ook het statenvoorstel door het college van GS worden vastgesteld.

Dat, voorzitter, was de lijn die wij hadden bedacht. En dan komt de werkelijkheid. Hoe is het nu gegaan? Op 11 september hebben wij binnen de AHC nog eens goed het communicatietraject vastgesteld. Vervolgens verscheen op 12 september onverwacht ineens in de PZC de publicatie over de afgeketste fusie DELTA-Eneco. Dezelfde dag was er een vergadering van de commissie-BFW waarin over die publicatie vragen werden gesteld. Eveneens op die dag kregen de Staten, volgens planning, die mail van ons. Dat bericht wordt door mevrouw Van Unen als "cryptisch" ervaren maar volgens mij wordt daarin heel duidelijk gesteld dat de start van het verkoopproces wordt ingezet. Op 13 september verschenen er weer andere publicaties in de PZC en op 16 september was er de publicatie in het FD. Die publicaties vonden plaats op basis van interviews. Bij het onderdeel communicatie van mijn betoog kom ik daar nog op terug.

Voorzitter. In de vergadering van de commissie-BFW die door sommigen als "hoorzitting" is aangemerkt, is de indruk gewekt dat DELTA en/of de aandeelhouderscommissie met de start van het Indaver-verkoopproces te snel zouden zijn gegaan. Ook mevrouw Van Unen heeft daarop gewezen. Ik heb al aangegeven wat wij van plan waren en wat er is gebeurd. Ik constateer dat de Staten vooraf door ons zijn geïnformeerd over de start van dit verkoopproces, door middel van de mail van 12 september. Daarbij is ook aangegeven dat het statenvoorstel in voorbereiding was.

In de strategie die de Staten op 1 november 2013 hebben vastgesteld, wordt beschreven dat de provincie geen direct belang ziet in Indaver en dat op grond daarvan de provincie niet hecht aan behoud van dit onderdeel. Letterlijk staat in dit voorstel dat de provincie de directie de ruimte laat om de waarde te optimaliseren, zodat een aantrekkelijke waarde gerealiseerd kan worden indien zich de mogelijkheid daartoe aandient. Een en ander werd bevestigd in een vergadering van aandeelhouders (AVA).

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik meen dat in de statuten is aangegeven dat voorafgaande goedkeuring van de AVA nodig is wanneer het gaat om belangrijke directiebesluiten. Wij hebben het daarbij over besluiten die leiden tot een verandering van de identiteit of het karakter van de

vennootschap. Is de gedeputeerde van oordeel dat in dit geval die voorafgaande toestemming niet nodig was? Het komt mij voor dat dat wél het geval was.

De heer **Van Beveren** (GS). Ik kom daar zo op, voorzitter. Ik zal deze vraag concreet beantwoorden.

Nogmaals, de Staten hebben op 1 november 2013 --en dat is overgenomen door de aandeelhoudersvergadering-- een bord in de tuin gezet met daarop de tekst: "Binnenkort in de verkoop". Ik verwijs nu even naar het beeld dat de heer Dorst heeft geschetst in de vergadering van de commissie-BFW.

De heer **Dorst** (SGP). Die metafoor kwam van de zijde van de raad van commissarissen. Ik heb er later aanvullend iets over gezegd.

De heer **Van Beveren** (GS). Nogmaals, de Staten hebben toen een bord in de tuin geplaatst, met de tekst: "Binnenkort in de verkoop". Wij gaan hierop in een volgende vergadering nog in. Immers, inmiddels hebben de Staten van ons een voorstel gekregen. Dat wordt op een ander tijdstip behandeld, dus niet nu. Ik onderstreep dat DELTA een put-optie van de minderheidsaandeelhouders van Indaver boven het hoofd hangt, uit te oefenen per 1 januari 2015. De Staten weten dit.

Daarnaast werd ons in het kader van "Gamma" duidelijk dat DELTA het bedrijf Indaver financieel niet kon ondersteunen in de groeistrategie die dat bedrijf had. Daarmee waren er twee belangrijke gegevens, samen met de uitgangspunten van de door de Staten vastgestelde aandeelhoudersstrategie, die ertoe hebben geleid dat er in de genoemde commissie mee werd ingestemd dat het Indaver-verkoopproces zou worden opgestart. In dat verband is er heel nadrukkelijk stilgestaan bij de bevoegdheden en bij de communicatie met de Staten en de andere aandeelhouders.

Uiteindelijk is een twee stappen-strategie vastgesteld. Daarmee, voorzitter, kom ik bij de door de heer Roeland gestelde vraag. Deze strategie betekent ten eerste instemming ex post met de start van het proces, waarbij de Staten nog randvoorwaarden kunnen stellen. Ten tweede gaat het om een definitief ja of nee van Staten en gemeenteraden, zulks aan de hand van nog in te dienen biedingen.

Dit alles, voorzitter, in verband met het Indaver-verkoopproces. Zoals ik al heb gezegd, is dat proces in de mail van 12 september aan de Staten aangekondigd. Daarbij is duidelijk gemaakt dat de verkoop van Indaver deel uitmaakt van een groter, complexer geheel. De heer Harpe heeft in dat verband gezegd: laten wij er op 6 oktober in

openbaarheid over praten. Welnu, wij hebben al aangegeven dat dat lastig wordt. Wij kunnen het proberen, maar ik verwacht dat de Staten dan al snel tot de conclusie komen dat ze bepaalde gegevens missen. Ik denk dat het bedrijf dan niet alle gegevens aan de Staten zal meedelen die zij echt nodig hebben om de context goed te kunnen begrijpen. Niettemin kan ik het voorstellen en kunnen wij het proberen. Nogmaals, ik schat in dat het niet gaat lukken.

Voorzitter. Het proces was op zich goed gepland, maar vervolgens verscheen op 12 september in de PZC dat artikel, met de kop "Fusie DELTA-Eneco uit beeld". Op dat moment hadden naar onze mening de CEO en de raad van commissarissen de communicatiestrategie moeten aanpassen. Het was natuurlijk een onvoorziene ontwikkeling, en zij hadden contact moeten opnemen met de aandeelhouders. Echter, er is gekozen voor een "vlucht naar voren" waarbij DELTA werd neergezet met uitspraken, gedaan in interviews in verschillende media. Ik doel op uitspraken als "DELTA zal als zelfstandig bedrijf doorgaan", "Het onder de schuldenlast zuchtende DELTA blijft op eigen benen staan", "Fusie of overname is niet nodig", "Voor DELTA is het gewoon einde oefening als de Splitsingswet doorgaat" en "Verkoop van Evides is voorlopig niet aan de orde".

Voorzitter, dat zijn forse, ferme uitspraken. Zo hadden wij het niet afgesproken. Over die interviews, die gegeven zouden worden, heb ik gezegd: Is dat nou wel verstandig? Zou je dat nu wel doen? Geef nou gewoon een persbericht uit; dan weet je ten minste wat je naar buiten brengt. Maar goed, voorzitter, er is voor interviews gekozen. Echter, die zouden alleen gaan over de Indaver-verkoopstrategie, en niet over de brede strategie waarmee wij nog bezig zijn. Er is voor die bredere insteek gekozen om het bedrijf stevig neer te zetten. Op zich is dat begrijpelijk; het is mijns inziens op 22 september op een goede manier uitgelegd door de CEO. Maar ja, terwijl wij als commissie bij herhaling worden gehouden aan de geheimhouding, voelt de CEO zich blijkbaar wél vrij om in het openbaar uitspraken te doen... Ja, dan komen wij als aandeelhouders een beetje klem te zitten. Dat hebben wij zo gevoeld en dat hebben wij ook zo met CEO en raad van commissarissen besproken. Het is voor ons geen gemakkelijke situatie geworden.

Voorzitter. De interviews wekten de indruk dat er in Gamma al heel vérgaande afspraken waren gemaakt over de toekomstige strategie, maar dat is onjuist. Ik wil hier benadrukken dat dat echt niet klopt. De vier vertegenwoordigers in de aandeelhouderscommissie zijn nog met de directie van DELTA in gesprek over verdere stappen, te zetten in het strategische proces, naast de verkoop

van Indaver. Het is in dat verband dat de voor 6 oktober geplande bijeenkomst moet worden gezien. Dan willen wij dit goed uitleggen.

Inmiddels, voorzitter, hebben wij op 18 september ook nog een informele AVA gehad. Bij die gelegenheid heb ik de raad van commissarissen gevraagd wat men van het optreden van de CEO vond. Daarover heeft men gezegd --zoals het ook hier in het openbaar is gezegd-- : daar staan wij voor 100% achter. Verder heb ik gevraagd hoe men met het Gamma-proces verder denkt te gaan. Vervolgens werd er wat heen en weer geschuifeld en naar elkaar gekeken, maar duidelijk was dat daarover nog niet echt was nagedacht. Inmiddels zijn wij weer een paar dagen verder en gisteravond zijn er wat dit betreft door de raad van commissarissen toezeggingen gedaan. Er komt een brief waarin de raad van commissarissen verbeteringen in het proces zal aangeven, naast een globaal tijdpad dat duidelijk maakt hoe men denkt samen met ons tot een afronding van het strategieproces te kunnen komen.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De gedeputeerde geeft aan wat de inhoud van de nog te ontvangen brief zal zijn en welke afspraken er zijn gemaakt. Ook maakt hij duidelijk hoe het met de discussie over Indaver is gegaan. Echter, de vraag rijst of hij -en wellicht ook de raad van commissarissen-- de verkoop van Indaver niet meer ziet als een onderdeel van de algemene strategie en de afspraken die daarover zijn gemaakt. Mijns inziens ziet de gedeputeerde die kwestie separaat, in de zin van: dat is geen onderdeel meer van de discussie die wij op 6 oktober gaan voeren.

De heer **Van Beveren** (GS). Ik heb gezegd, voorzitter, dat wij graag op 6 oktober de context van de start van het verkooptraject schetsen. Wij vinden --wij hebben het ook in onze mail van 12 september aangegeven-- dat dit natuurlijk verband houdt met de strategische discussie. Wij hebben ook direct onderkend dat er sprake is van een probleem wanneer je enerzijds zo'n verkooptraject naar buiten wil brengen en anderzijds nog met de strategiediscussie bezig bent. Echter, óók is het zo dat de Staten hebben bepaald hoe zij tegenover Indaver staan; dat gedeelte heb ik voorgelezen. Daarnaast zien wij dat onder alle strategische omstandigheden --ik verwijs naar de drie keuzemogelijkheden die wij hebben-- de verkoop van Indaver de beste optie is. Nogmaals, dat kunnen wij de Staten op 6 oktober goed uitleggen. Er is dus wel degelijk een relatie, maar wij hebben vastgesteld dat dit onder alle omstandigheden de beste optie is.

De heer **Colijn** (CU). Iets maakt wel of niet deel uit van de strategische keuzen die wij als

aandeelhouders nog moeten maken. Dat bord dat in de tuin is gezet, had eigenlijk de tekst moeten hebben: "Binnenkort misschien of mogelijk in de verkoop" en niet: "Binnenkort in de verkoop". Daar draait het mijns inziens om: valt er op enig moment nog een besluit te nemen? Voor verkoop is wilsovereenstemming tussen verkoper en koper nodig, en die fase komt nog.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. De strategische discussie tussen DELTA en aandeelhouders is nog niet afgerond. Misschien is die suggestie wel gewekt, maar deze discussie is absoluut nog niet afgerond. Er is dus ook nog geen definitieve keuze voor een bepaald scenario gemaakt. Vanaf het begin is het onze bedoeling geweest om met een totaaloplossing bij de Staten te komen. De verkoop van Indaver is een deeloplossing en wij denken dat de gekozen timing voor de start van dit traject een verstandige is. Dat kunnen wij op 6 oktober uitleggen. Wij hebben er een statenvoorstel over geschreven, waarin men kan zien dat de Staten daarover wel degelijk nog besluiten kunnen nemen, zelfs op verschillende momenten. De Staten gaan nog randvoorwaarden vaststellen. Komen zij bij nader inzien tot de conclusie dat zij het niet zien zitten, dan kunnen zij besluiten nemen waardoor het verkoopproces stil wordt gelegd, dat wil zeggen: wanneer ik daarvoor de andere aandeelhouders meekrijg. Wij praten hier nu wel over, maar de provincie is niet de enige aandeelhouder. Er komen biedingen en vervolgens kunnen de Staten altijd nog ja of nee zeggen.

Mevrouw **Van Unen** (SP), Voorzitter. Dat is nu het vervelende van de geheimhouding ten aanzien van dit dossier. Immers, de gedeputeerde zegt nu dat de verkoop van Indaver als de beste optie naar voren is gekomen maar wat ik van het McKinseyrapport heb begrepen, is dat daaruit de fusie met Eneco als beste mogelijkheid naar voren komt. Dat rapport hebben wij niet. Wij praten hier over iets dat de pers wél heeft, en wij niet. Dáár zit de pijn.

De heer **Van Beveren** (GS). Als u het goed vindt, kom ik later op dat rapport terug. Daarover zijn vragen gesteld waarop ik later inga.

De heer **Harpe** (GL). Bij deze discussie is het inderdaad bijzonder lastig dat wij te maken hebben met een achterstand in kennis. Bepaalde kennis mogen wij niet hebben. Ik hoop dat de gedeputeerde daarover nog helderheid verschaft maar ik constateer nu dat hij iets heel opvallends zegt: het verkoopproces kan nog worden stilgelegd, mochten de Staten anders beslissen over de totale visie. Als dat zo is, voorzitter, waarom dan die haast en waarom dan nu de "vooruitgeschoven

post" Indaver? Waarom kunnen wij niet wachten op de totaalvisie, zoals door de Staten is besloten?

De heer **Van Beveren** (GS). Ik heb niet gesproken over "beslissen over de totale visie", maar de Staten gaan nog besluiten nemen in het kader van het verkoopproces. De Staten hebben van ons een voorstel gekregen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. De gedeputeerde heeft het gehad over de totale visie en hij heeft gezegd: als u er anders over oordeelt, kan dit proces nog worden stil gelegd. Ik zie hier een tegenstelling...

De heer **Van Beveren** (GS). De Staten kunnen sowieso over dat verkoopproces een besluit nemen, los van de andere strategische opties waarover zij ook nog een besluit moeten nemen. Het houdt verband met elkaar, maar de Staten kunnen deze zaken los van elkaar behandelen. Daarom hebben wij gemeend het voorstel te moeten doen.

Waarom die haast? Voorzitter. Daar ben ik mee begonnen maar kennelijk ben ik onduidelijk geweest. Er zijn enkele redenen waarom wij haast hebben. Eén van die redenen is die putoptie die ons boven het hoofd hangt. Een andere reden is dat het bedrijf Indaver wil groeien en dat DELTA niet aan dat verlangen tegemoet kan komen, simpelweg omdat men daarvoor de middelen niet heeft.

De heer **Harpe** (GL). Indaver komt ineens als een konijn uit de hoge hoed. Eind 2013 hadden wij het nog over Attero. Hoe kan het nu zijn dat --waar nog niet zo lang geleden Attero in beeld was-- nu ineens, hals over kop, Indaver een positie krijgt binnen het multi-utilitybedrijf, of wat daarvan straks over is?

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter...

De **voorzitter**. Ik herinner eraan dat wij nu over het aspect communicatie spreken. De Staten spreken nog afzonderlijk en uitvoerig over Indaver. Die discussie is voor oktober gepland. Ik vraag de woordvoerders om zich te beperken tot het onderwerp dat nu aan de orde is.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik had een vooruitziende blik en wilde u graag helpen door mijn collega's even te verwijzen naar het besluit dat ook zij op 1 november 2013 hebben genomen ten aanzien van Indaver, de eventuele uitbreidingsmogelijkheden zolang een en ander nog onder DELTA hing en óók het in de etalage zetten. Daar hebben wij toen heel bewust besluiten over

genomen, óók de heer Colijn en óók de heer Harpe.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Indaver komt écht niet "uit de hoge hoed" en over de groeimogelijkheden van het bedrijf hebben de Staten zélf op 1 november 2013 bepaalde uitspraken gedaan. Wij hebben ons als commissie op die manier gecommitteerd gevoeld om de Staten de start van dit proces voor te stellen. Voorts is het niet zo dat de verkoop van Indaver een strategische totaaloplossing uitsluit; laat dat duidelijk zijn.

Mevrouw De Milliano heeft gelijk wanneer zij aangeeft dat er zwaar weer op DELTA afkomt. Daarom is het ook nodig dat de aandeelhouders gezamenlijk laten zien welke kant zij met het bedrijf op willen. Daar heeft het bedrijf recht op. Daarnaast wijs ik erop dat de Staten al eerder de wens hebben uitgesproken om, overeenkomstig het rijksbeleid, het waterbedrijf af te splitsen. Ook op de Splitsingswet die op ons afkomt, moeten wij anticiperen. Het zijn belangrijke zaken waar wij het écht over moeten gaan hebben. Wij kunnen met z'n allen wel doen alsof het bij het bedrijf allemaal heel goed gaat, maar de energiemarkt is op dit moment zodanig dat het heel moeilijk is om het hoofd boven water te houden.

Door verschillende woordvoerders is gevraagd naar mijn rol in dit geheel. Voorzitter. Ik mag de Staten vertegenwoordigen in de genoemde commissie, maar er is nu sprake van een kentering. De raad van commissarissen heeft gisteren beloofd dat men met een brief komt. Ook de raad van commissarissen ziet dat verbeteringen noodzakelijk zijn waar het gaat om de terugkoppeling. Ik denk dat het verstandig is dat de provincie actief blijft communiceren om de aandeelhoudersstrategie tot een afronding te laten komen, waarna die strategie kan worden uitgevoerd.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Ook mijn fractie wil kijken naar de toekomst, voorzitter, zoals ik in mijn bijdrage heb aangegeven. Gisteren zijn er afspraken gemaakt met twee leden van de raad van commissarissen over de communicatie. Hoe gaan wij daarmee om? Ook bij de raad van commissarissen bestaat het besef dat wij volksvertegenwoordigers zijn; dat is goed doorgedrongen. Wij moeten op grond van die positie handelen. Naar mijn mening heeft DELTA dit nu in kunnen en kruiken gekregen. De vraag die ik de gedeputeerde wil voorleggen, is de volgende. U bent aan een verschrikkelijke geheimhouding gebonden. Bent u in staat om, met het oog op de toekomst, samen met DELTA na te gaan hoe er met geheimhouding van bedrijfscijfers moet worden omgegaan, tegen de achtergrond van het feit dat u, als politiek vertegenwoordiger, verantwoording

moet afleggen tegenover Provinciale Staten? Hoe ziet u wat dát betreft uw rol?

De heer **Van Beveren** (GS). Ik was bijna aan de beantwoording van die vraag toe, voorzitter. Ik was van plan om dit te koppelen aan een vraag van de heer Harpe en ook anderen hebben mij in verband met de geheimhouding bevraagd.

Ik stel voorop dat die geheimhouding voor de Staten geen verrassing kan zijn. Zij hebben van ons in maart een brief gekregen die vervolgens in april door de commissie-BFW is besproken. Op die manier is die worsteling met de geheimhouding met de Staten gedeeld. Ik heb aangegeven dat ik daar niet onderuit kon komen, hetgeen ook door de commissie is geaccepteerd. Daarmee heb ik mij geëngaat om de geheimhoudingsverklaringen te tekenen. Wordt mij nu gevraagd wat ik heb gedaan om daar onderuit te komen, dan moet ik zeggen dat ook ik dit niet prettig vind. Er zijn dingen die ik tot aan mijn dood mee moet dragen; daar kan ik niks over vertellen. Dat is heel vervelend maar het is niet anders. Dat wil weer niet zeggen dat wij er niet in beslotenheid met elkaar over kunnen spreken. Dat kan wél en op die manier kan ik mijn actieve informatieplicht tegenover de Staten invullen. Dat het niet in openbaarheid kan, spijt mij zeer, maar het kan niet anders. Het is een gevolg van de geheimhoudingsverklaringen waarmee de commissie-BFW in april heeft ingestemd.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. De gedeputeerde is blijven worstelen met de geheimhouding. Zo heb ik het gezien en aangevoeld. Zegt hij nu dat hij ook in de toekomst dergelijke vormen van geheimhouding zonder meer zal accepteren? Of zal hij --overeenkomstig het verlangen van de Staten-- bij verdere gesprekken met DELTA ook dit onderwerp aan de orde stellen om na te gaan of er wat meer in openbaarheid kan worden gedeeld?

De heer **Van Beveren** (GS). Als ik het heel scherp stel, voorzitter, zijn er twee smaken. Of we doen het zoals wij het nu hebben gedaan met de geheimhouding, en dan kan ik heel veel informatie tot mij nemen, ook van andere bedrijven waarvan sprake is. Of we doen niet aan geheimhouding, en dan moeten wij ook zo groot zijn om het bedrijf de aangegeven strategie te laten uitvoeren. Vervolgens komen ze terug en leggen zij ons de opties voor. De Staten kunnen daar dan ja of nee tegen zeggen. Zij moeten dan zelf maar bepalen of zij dat kunnen doen op basis van de dan beschikbare informatie, of dat zij meer achterliggende informatie nodig hebben. Als dan voor het laatste wordt gekozen, moet er misschien tóch nog sprake zijn van beslotenheid.

Dat zijn de twee smaken, voorzitter, maar wij kunnen best nagaan --en dat is ook datgene wat gisteren door de raad van commissarissen is aangegeven-- of een tussenvorm mogelijk is. Er ligt voor de Staten een feitenoverzicht ter inzage waarin zij kunnen zien welke stappen ik sinds maart heb gezet, samen met de commissie. Dat gaat alleen over de bijeenkomsten. Alles wat daar tussendoor is gebeurd, inclusief mijn wekelijks overleggen met de CEO, zit er niet in. De belangrijkste stappen in het Gamma-proces zijn daarin beschreven. Wij hebben hiermee tot nu gewacht, maar achteraf kom ik tot de conclusie dat ik de Staten ook per maand zo'n overzicht kan geven. Ik heb er geen moeite mee om dat te doen. Wellicht helpt dit om de Staten wat meer bij dit proces te betrekken.

Echter, ik zie niet gebeuren dat alle leden van de Staten en van de gemeenteraden samen met de directie van DELTA en de raad van commissarissen een strategiediscussie gaan voeren. Dat gaat 'm niet worden, voorzitter. Dat zie ik in de praktijk niet gebeuren. Daar komen de leden van de Staten niet aan toe, alleen al niet qua tijdsbesteding. Ik ben er iedere dag mee bezig; het kost gewoon heel veel tijd, nog afgezien van de vertrouwelijkheid met betrekking tot bepaalde dossiers.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik deel deze opvatting van de gedeputeerde, maar ik ben blij dat hij wil nagaan of een bepaalde tussenoplossing mogelijk is, zodat de Staten met betrekking tot dit proces meer en regelmatig kunnen worden geïnformeerd.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Dat was ook de bedoeling van mijn vraag: met elkaar gaan wij deze communicatie verbeteren en de gedeputeerde zoekt daarbij naar een tussenvorm als gevolg waarvan hij, met een "betere" geheimhouding, als politiek vertegenwoordiger goed kan functioneren.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Wat het McKinseyrapport betreft zal ik het gewoon zeggen zoals het zit. De discussies in Gamma leverden al vrij snel op dat fusie de voorkeur had. Dat zal voor de Staten geen verrassing zijn. Dat wil niet zeggen dat wij andere opties niet hebben onderzocht. Ook daaraan hebben wij heel hard gewerkt, zoals wij op 6 oktober zullen uitleggen. Om er nu zeker van te zijn dat wij bij de fusiediscussie niet aan tunnelvisie zouden leiden, hebben wij gezegd: wij laten een onafhankelijk bedrijf een studie doen naar de voor- en nadelen van zo'n fusie, en dat heeft McKinsey gedaan. Dat bedrijf heeft dus niets gedaan --zoals hier is gesuggereerd-- aan een verkooptraject voor Indaver. Daar heeft men zich niet mee bemoeid. Er is gekeken naar de synergievoordelen, andere

voordelen, nadelen, de relatie met de Splitsingswet enz. De resultaten zijn verwoord in een rapport en ze zijn door beide fusiepartners onderschreven. Daar waren wij het dus over eens.

Voorzitter. Ik heb dat rapport niet. Niemand van ons heeft dat rapport. Wél heb ik een summary gekregen, zes kantjes. Dat stuk had ik in mijn kast gestopt, achter slot, maar door de publicaties heb ik het nog eens opgezocht. Welnu, ik kan mij niet voorstellen dat de krant dat rapport heeft. Immers, dan zouden er andere dingen in de krant hebben gestaan. Er staan ook dingen in de krant die helemaal niet in het rapport of in de summary voorkomen. Ik denk dan ook dat er iets ánders aan de hand is, maar dat denk ik maar... Voorzitter. Hiermee heb ik heel eerlijk gezegd hoe ik er tegenaan kijk.

De heer Babijn stelt de vraag hoe er grip kan worden gekregen op het beleid van DELTA. Hij verwijst daarbij naar enkele besluiten, onder meer over het inkopen van energie. Voorzitter. Wij zitten met DELTA in een structuur-NV. Het bedrijf heeft zelf behoorlijk vérgaande bevoegdheden met betrekking tot deals zoals het inkopen van duurzame energie. Dat hebben wij al eerder aangegeven naar aanleiding van schriftelijke vragen. Men kan dit binnen de statuten doen, hetgeen niet wil zeggen dat het niet netjes is om de aandeelhouders daar even over te informeren. Nogmaals, volgens de statuten heeft men deze bevoegdheden, en dat is ook een goede zaak. Immers, het kan niet zo zijn dat een dergelijk bedrijf door aandeelhouders helemaal aan banden wordt gelegd. Het moet een bepaalde vrijheid hebben om zaken te doen. Tegen die achtergrond zijn afspraken gemaakt. Natuurlijk leveren overeenkomsten weer risico's op. Het kan voordelig maar ook nadelig uitpakken; het kan winst opleveren maar als het niet goed gaat, kan er verlies worden geleden. Dat weten wij nu nog niet. Ons is uitgelegd dat het op zich een goede deal zou kunnen zijn.

De heer **Babijn** (PvZ). Zou het wellicht verstandig zijn om die statuten te herzien? In het verleden hebben wij het biodieselavontuur gehad. Daarbij was de voor de hand liggende conclusie: als de Verenigde Staten goedkoper biodiesel in Europa kunnen afzetten dan wij het hier kunnen produceren, is dit geen handige investering. Vervolgens hebben wij in Limburg de zonnepanelen gehad. Dat waren de efficiëntste panelen ter wereld, maar jammer genoeg waren de Chinese panelen een stuk goedkoper. Ook wat dat betreft kon worden voorzien dat het moeilijk zou zijn om de markt te veroveren. En nu krijgen wij weer de "grootste in offshore-windenergie". Ik denk dat dat een zó belangrijke beslissing is dat de aandeelhouders daarin gekend dienen te worden.

Immers, daar zitten heel wat risico's aan vast. Ik onderstreep dat ook is gesteld dat in de toekomst DELTA gewoon conform de statuten zal blijven opereren. Ik leg u de vraag voor of het naar uw oordeel niet verstandig is om de statuten te herzien.

De heer **Van Beveren** (GS). Neen, voorzitter, het is mijns inziens niet nodig om op grond van een dergelijk voorbeeld te besluiten om de statuten aan te passen. Wat betreft de voorbeelden die de heer Babijn met betrekking tot het verleden aanhaalt, de biodiesel en de zonnepanelen, moet ik toch in herinnering roepen dat dat investeringen zijn geweest die destijds onder druk van de aandeelhouders zijn gedaan. Zo eerlijk moeten wij dan wel zijn. Ik vind het niet terecht om dit helemaal op het conto van DELTA te schuiven. Bovendien, wat de biodiesel betreft werd het gewoon als gevolg van het anders benaderen van het bijmengen ineens een verlieslatend project en moest het worden afgeboekt. Wat dit betreft moet de heer Babijn eerder het Rijk aankijken dan DELTA.

Voorzitter. Waar het gaat om de vacature die nu in de raad van commissarissen is ontstaan, kan ik naar de statuten verwijzen, maar wij zullen dit natuurlijk goed bespreken met de raad van commissarissen. Die raad heeft nu best begrepen dat het nodig is om dit goed met de aandeelhouders af te stemmen. Volgens de statuten moet er eerst netjes een profielschets komen en die wordt aan de aandeelhouders voorgelegd. Dat is de eerste stap. Op basis van die schets wordt er vervolgens geselecteerd. Het is tot nu toe gebruikelijk geweest om te werken met een governancecommissie waarin drie of vier vertegenwoordigers van de aandeelhouders zitten. Het is deze commissie die de gesprekken met de kandidaten voert, dat wil zeggen: de ten slotte resterende twee. Als er nu al bij de Staten wens en leven met betrekking tot het profiel, is er niets mis mee om mij dat mee te delen zodat ik dat kan inbrengen in het gesprek met de raad van commissarissen.

Mevrouw **Van Unen** (SP), Voorzitter. De gedeputeerde denkt dat de pers het McKinsey-rapport niet heeft, maar dat neemt niet weg dat er bedrijfsinformatie is gelekt. Door het bedrijf is tijdens de hoorzitting gezegd dat hiervan geen aangifte zal worden gedaan. Wat vindt de gedeputeerde hiervan?

De heer **Van Beveren** (GS). Dat er bij het openbaar ministerie geen aangifte wordt gedaan, voorzitter, lijkt mij terecht. Immers, daarvoor moet men een dader hebben. Het uitvoeren van een onderzoek is een andere zaak. Al direct is op 12 september in de commissie gevraagd om er bij DELTA op aan te dringen dat een onderzoek zou

worden ingesteld. Overigens, kennelijk gaat mevrouw Van Unen ervan uit dat er is gelect bij DELTA, maar dat behoeft helemaal niet zo te zijn.

Mevrouw **Van Unen** (SP), Er is informatie over DELTA gelect...

De heer **Van Beveren** (GS). Maar dat behoeft niet via DELTA te zijn gegaan.

Mevrouw **Van Unen** (SP), Dat heeft u mij niet horen zeggen.

De heer **Van Beveren** (GS). Neen, maar ik geef het u maar even aan. Het kan natuurlijk net zo goed via de fusiepartner zijn gegaan en daar hebben wij natuurlijk helemaal geen grip op.

Mevrouw **Van Unen** (SP), Dan nog is het niet in het belang van DELTA geweest dat dit naar buiten is gekomen voordat...

De heer **Van Beveren** (GS). Dát is duidelijk. Het was in niemands belang. Het heeft alleen maar schade veroorzaakt. Dit proces levert alleen maar verliezers op, mevrouw Van Unen. Daar komt nooit een winnaar uit, óók niet als men een onderzoek gaat instellen. Natuurlijk heb ik dit direct, nog op 12 september, met de CEO besproken. Zijn reactie was: ik verwacht er niet zoveel van. Ik heb het herhaaldelijk met hem besproken, ook gisteren nog. Hij heeft gezegd: als jullie het echt willen, ben ik bereid om een onderzoek in te stellen.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter, even een kleine correctie op de woorden van de gedeputeerde. Om aangifte te doen heb je geen "dader" nodig. Je kan aangifte doen tegen een onbekende dader of onbekende daders. Ik zou graag zien dat de gedeputeerde zou overwegen om dit toch te doen. Wij kunnen toch niet tot in lengte van dagen, iedere keer wanneer er weer wordt gelect, diep zuchten en zeggen: wat vervelend nou, vooruit, we gaan op weg naar het volgende incident? Welnu, als er een partij is die aangifte moet doen, dan kan dat alleen maar DELTA zijn. Ze zouden dat namens alle bij dit proces betrokken partijen kunnen doen, om geen andere reden dan te laten zien dat dit niet meer wordt gepikt.

De heer **Van Beveren** (GS). Ik was hierover nog in gesprek. Gisteren heb ik er met de CEO over gesproken. Ik zal het nog een keer aan hem voorleggen. Dat zal ik namens de Staten doen.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. In tweede termijn moet ik herhalen dat de geheimhouding ons gewoon niet lekker zit. Met het oog op de toekomst onderstreep ik dat wij wat dit betreft nog meer op

het puntje van onze stoel zullen zitten. Immers, gebleken is dat wij gewoon tegen muren aanlopen en dat wij niet goed ons werk kunnen doen.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Ik heb nog honderden vragen en vele opmerkingen achter de hand, maar ik zal ze bewaren voor een later moment in dit proces. We zullen er dan zeker op terugkomen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Zo enthousiast als ik gisteravond was over de houding van beide commissarissen, zo teleurgesteld ben ik door het antwoord van de gedeputeerde. Hij hanteert mijns inziens een papieren verdediging. Hij verwijst naar brieven, voorstellen en besluiten die wij genomen zouden hebben. Ik heb één brief opgespoord en daar staat inderdaad een mededeling in over geheimhouding, maar dat is geen volmacht tot eeuwige geheimhouding. Wat ik bij de gedeputeerde mis, is het politieke gevoel en het meeleven met de Staten, in de zin van: ik moet u informeren over iets dat ik niet in het openbaar mag vertellen, en doe het dan maar besloten. Hoe dan ook, de gedeputeerde heeft de plicht om dat te doen, richting Staten of statencommissie. Ik betreur het zeer dat hij zich nu verschuilt achter een façade van brieven en besluiten die wij zouden hebben genomen. Nogmaals, ik heb één brief gevonden en wat daar in staat, lees ik anders.

Wat het McKinsey-rapport betreft lijkt het mij goed dat de Staten er uitgebreid over worden geïnformeerd, hoe dan ook. Wat de gedeputeerde even uit het oog verliest waar het gaat om de opvolging van de voorzitter van de raad van commissarissen, is het feit dat gisteren een vervolgoverleg is toegezegd aan de hand van een brief, met een vertegenwoordiging van de raad van commissarissen. Ik denk dat dat overleg heel belangrijk is, niet alleen om over deze opvolging te spreken, maar ook over de "opvolging van heel DELTA". Ik hoop bij die gelegenheid een even constructieve opstelling van de gedeputeerde te zien als ik gisteren heb gezien bij beide commissarissen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording en deel de mening van de heer Harpe niet. Mijns inziens heeft de gedeputeerde duidelijk aangegeven in welk dilemma hij verkeert tussen geheimhouding en actieve informatieplicht. ik ben blij dat hij ons heeft meegedeeld dat hij ook in de toekomst op zoek gaat naar een tussenvorm, ook in gesprek met DELTA. Ik vind het, mede naar aanleiding van het gesprek dat wij gisteren met beide commissarissen hebben gehad, heel belangrijk dat nu de eerste stappen worden gezet op weg naar een beter communicatieproces. Immers, de afgelopen twee

weken heb ik als volksvertegenwoordiger absoluut niet leuk gevonden. Het gaat om DELTA, een zeer belangrijk bedrijf waar heel veel mensen werken en waarbij belangrijke publieke belangen aan de orde zijn. Ik betreur het zeer dat het is gelopen zoals het is gelopen. Mijn hoop is nu gevestigd op deze twee leden van de raad van commissarissen die wél aanvoelen hoe wij, als publieke vertegenwoordigers, moeten opereren. Ik hoop echt dat wij er in de toekomst gezamenlijk goed uitkomen, zulks in het belang van het bedrijf DELTA. Voorkomen moet worden dat wij de in de afgelopen twee weken gevoerde discussies in de toekomst opnieuw moeten voeren.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik deel de opvattingen die mevrouw Evertz heeft verwoord en voeg daaraan toe dat wij zullen nadenken over een profiel voor de voorzitter van de raad van commissarissen.

Mijn conclusie is dat de gedeputeerde zeer ruimhartig is geweest bij de beantwoording van gestelde vragen, onder meer over de strategie. Ons inziens is dit niet het moment om daar uitvoerig op te reageren. Wij komen er in een latere fase op terug. Ik dank de gedeputeerde voor alle gegeven antwoorden.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Wij hebben er toch behoefte aan om nog op een en ander in te gaan. Wij verlangen een betere doorkijk naar de toekomst en kijken in dat verband ook naar de strategische opties die wij op 6 oktober gaan behandelen. Wij dringen er tegen die achtergrond op aan dat lessen worden getrokken uit datgene wat in het verleden is gebeurd. Vindt de gedeputeerde nu zélf niet dat er met betrekking tot de strategie sprake is van een weeffout wanneer enerzijds vroegtijdig het bord "Indaver misschien wel of niet te koop" in een besluit wordt vastgelegd --het klopt dat wij dat zo hebben besloten-- en dit anderzijds nog een onderdeel is van de strategische keuzemogelijkheden die op 6 oktober aan de orde komen? Als met het oog op de toekomst lessen moeten worden geleerd, zou eigenlijk de conclusie moeten worden getrokken: zo zouden wij het de volgende keer niet meer doen; wij hadden Staten en andere aandeelhouders er gewoon eerder bij moeten betrekken en die bijeenkomst van 6 oktober naar voren moeten halen. Anders is het geen strategische optie meer. Voorzitter, ik zie hier een grijs gebied dat mijns inziens de essentie van deze hele discussie is. Dat is de reden waarom wij ons voelen zoals wij ons voelen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik ben door deze woorden van de heer Colijn wat verbaasd. Immers, ook zijn partij was vertegenwoordigd in de klankbordgroep die de basis voor de

aandeelhoudersstrategie heeft gevormd, inclusief de passage betreffende Indaver. Overigens, het gebeurt wel vaker bij "wisselingen van de wacht" dat dossiers...

De heer **Colijn** (CU). Dat valt wel mee, mijnheer Bierens. Je moet nooit bang zijn om, als je iets aanvankelijk niet goed hebt gezien, dat toe te geven.

De heer **Bierens** (VVD). Neen, voorzitter, maar de heer Colijn vraagt nu de gedeputeerde in feite of hij mogelijk ergens spijt van heeft en daarom stel ik hem deze tegenvraag.

Ik dank de gedeputeerde voor zijn uitgebreide en goede beantwoording. Mijn fractie heeft waardering voor zijn optreden. Natuurlijk kan er altijd worden gemillimeterd, maar wij realiseren ons heel goed dat dit ook voor hem heel lastige weken zijn geweest. Dat mag ook wel eens worden gezegd.

Wij zijn er nu écht aan toe om dit hoofdstuk af te sluiten en ons op de toekomst te gaan richten. Dat is van groot belang met het oog op de toekomst van het bedrijf DELTA en allen die daarmee verbonden zijn, dus ook de aandeelhouders. Wij zien uit naar de bijeenkomst van 6 oktober. Immers, dan gaan wij het gelukkig weer eens over de inhoud hebben. Mijn fractie heeft behoefte aan zoveel mogelijk informatie. Wanneer daaraan vertrouwelijkheid en geheimhouding gekoppeld zijn, hebben wij dat ervoor over, zij het uiteraard niet méér dan nodig. Wij hebben ervoor gekozen dat de aandeelhouders nauw bij een zo belangrijk strategisch proces worden betrokken, en dan moet je inderdaad bepaalde nadelen op de koop toe nemen. Wij vinden dat de gedeputeerde ons wat dat betreft in maart voldoende heeft geïnformeerd. Wij wisten waar wij aan toe zouden zijn. Natuurlijk kan communicatie altijd worden geoptimaliseerd; dat heeft de gedeputeerde ook toegezegd.

Nogmaals, wij zijn klaar voor de toekomst en als wij iedereen aan zijn toezeggingen kunnen houden, ziet die toekomst er wat de communicatie betreft beter uit dan tot op heden het geval is geweest.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Ook ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording.

Ook mijn fractie betreurt de gang van zaken gedurende de afgelopen periode. Het werd zo'n beetje bijna sensatie. Het is een vervelende periode geweest, slecht voor DELTA, hetgeen absoluut niet de bedoeling is geweest. Belangrijk is dat wij nu met z'n allen vooruit kijken.

Voorzitter. Wij hebben begrip voor de spagaat waarmee de gedeputeerde en de afgevaardigden van de gemeenteraden te maken

hebben gehad. Het is bekend dat het CDA niet houdt van vertrouwelijk gegeven informatie en besloten bijeenkomsten, maar wij hebben er begrip voor dat het soms niet anders kan. Ook voor ons geldt: zoveel mogelijk informatie, het liefst zoveel mogelijk in openbaarheid. Ik bepleit nu dat wij er gezamenlijk voor zorgen dat alle neuzen in de goede richting staan en dat wij op 6 oktober een goede, inhoudelijke discussie hebben.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Onze vragen over de communicatie zijn op voldoende wijze beantwoord.

In verband met de vraag hoeveel grip de aandeelhouders hebben op het beleid van DELTA, verwijst de gedeputeerde naar de statuten waaruit naar voren komt dat DELTA een zekere autonomie heeft. Voorzitter. Ik blijf erbij dat dit herzien zou moeten worden. In verband met het onderdeel "Grootste in offshore-windenergie", door DELTA zelf bepaald, geef ik het volgende citaat: "Het afsluiten van een contract voor het afnemen van elektriciteit behoort tot de reguliere activiteiten van DELTA. Een energiebedrijf moet energie inkopen als het verbruik groter is dan de eigen productiecapaciteit. Het ligt in de lijn der verwachting dat DELTA dit in de toekomst vaker zal doen, zodat het zelf investeren in nieuwe assets niet meer nodig is."

Voorzitter. In verband met de kwestie-biodiesel is door de gedeputeerde verwezen naar de rijkssubsidie die is vervallen. Tegen die achtergrond noem ik de windturbines. De pensioenfondsen hebben hun conclusies al getrokken. Ik denk dat wij wat dit betreft een gevaarlijke weg ingeslagen zijn. Duitsland dumpst intussen het overschot aan windenergie over de grens met Nederland. Nogmaals, wij zouden graag zien dat de statuten worden herzien, om meer grip te hebben op het bedrijf en zijn toekomststrategie.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Ik moet nogmaals terugkomen op de geheimhouding, de "eeuwige geheimhouding", zoals de heer Harpe het omschrijft.

Wij hebben de Staten in maart een brief geschreven. Daarin gaven wij aan dat wij de verwachting hadden dat wij de Staten in het vierde kwartaal nader zouden kunnen informeren over de uitkomsten van de strategiediscussie. Dat werd toen zo voorzien en het komt aardig uit. De heer Harpe stelt nu in feite: ik heb tussentijds niets meer gehoord. Dat, voorzitter, hadden wij in onze brief al aangegeven. Wij verwachtten dat het proces zoveel tijd zou kosten dat wij er pas in het vierde kwartaal bij de Staten op terug zouden kunnen komen.

Ik heb in eerste termijn al gezegd dat ik de Staten ook wel maandelijks wil informeren, schriftelijk maar ook mondeling. Wanneer men

daaraan behoefte heeft, roept men mij elke maand op het matje en wordt er over de strategie een informatiebijeenkomst gehouden. Ik vind het prima. Als de Staten daarvoor de moeite kunnen opbrengen, zal ik dat zeker doen. Ik heb er geen enkele moeite mee. Op die manier wordt men er nog nauwer bij betrokken, weet men nog sneller wat er aan de hand is en hoeft men niet te wachten totdat iets helemaal is afgerond. Het kan allemaal, maar het zal niet allemaal in openbaarheid kunnen. Ook ik vind dat vervelend, maar als je ziet welke gegevens je behandelt, weet je dat dat niet kan.

Mevrouw **Van Unen** (SP), Mag ik een voorstel doen in verband met de bijeenkomst van 6 oktober? Is het mogelijk om een zodanige splitsing aan te brengen dat de belangrijkste punten in openbaarheid worden besproken en dat alle gevoelige bedrijfsgegevens en cijfers daarna aan de orde komen, zodat degenen die dat willen voor geheimhouding kunnen tekenen? Bij die werkwijze is er de mogelijkheid om ingelicht te worden over niet-bedrijfsgevoelige zaken, waarna mensen desgewenst de zaal kunnen verlaten.

De heer **Van Beveren** (GS). Ik vind het een prima suggestie maar ik ga niet over de vergaderorde; dat wordt niet door de gedeputeerde bepaald. Ik neem aan dat u dit in het presidium moet bespreken.

Vervolgens kom ik terug op de vacature in de raad van commissarissen. Volgens de heer Harpe toon ik wat dat betreft te weinig empathie. Ook vergeet ik, althans in zijn beleving, de afspraken die gisteren zijn gemaakt. Voorzitter, dat is toch echt niet mijn bedoeling. Ik dacht juist dat ik had aangegeven dat ik datgene wat er is gebeurd, als een positieve stap zie. Ik hoop duidelijk gemaakt te hebben dat het college de afgelopen weken écht heeft getracht om de regie op het hele dossier te houden, om het niet te escaleren. Immers, wij weten wat het allemaal teweeg kan brengen voor zo'n bedrijf. Wij moeten er prudent mee omgaan. Dat is een verantwoordelijkheid die college en Staten hebben als het over DELTA gaat.

De heer **Colijn** meent, sprekend over de strategische opties, dat het college de bijeenkomst van 6 oktober naar voren had moeten halen. Voorzitter, dat hebben wij aangeboden maar de Staten hebben gesteld daaraan geen behoefte te hebben. Gesteld is: wij gaan nu alleen over communicatie praten en op 6 oktober praten wij wel over de strategie. Zo is het echt gegaan; wij hebben het de Staten aangeboden, maar zij vonden het niet nodig.

De heer **Colijn** (CU). Dit is niet helemaal eerlijk, lijkt mij, gedeputeerde. U heeft dat wel aangeboden, maar op het moment dat het al fout ging. Dat is

natuurlijk het verhaal. U had proactief kunnen zeggen: wij gaan het nu over Indaver hebben, dat gaan wij communiceren, dat wordt serieus, het hondje gaat bijten; dán halen wij de bijeenkomst van 6 oktober een maand naar voren.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Ik ben mijn bijdrage begonnen met te stellen dat dit op 3 september is besproken. Ik heb mij gerealiseerd dat 6 oktober eigenlijk ver weg was van 15 september, de dag waarop bij DELTA het besluit werd genomen om voor Indaver het verkoopproces te starten. Waarom werd er gekozen voor 6 oktober? Dat had te maken met een aantal pragmatische redenen, bijvoorbeeld de vakantie van onze adviseur. Ik hecht eraan dat onze adviseur, Emendo, aanwezig is wanneer de Staten worden geïnformeerd. Ik doe immers niets zonder Emendo. Zelfs de mail die ik op 12 september heb verzonden, heb ik aan Emendo voorgelegd. Zover gaat het, omdat ik weet hoe gevoelig en moeilijk het allemaal is. Ik wil zeker weten dat datgene wat ik doe, goed is, óók in de ogen van onze externe adviseur. Daarom zijn wij, helaas, op begin oktober uitgekomen. Overigens, als dat lek er niet was gekomen, was het gewoon goed gegaan.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Mijn conclusie is dat de gedeputeerde impliciet zegt: het zou beter zijn geweest wanneer wij het vervroegd hadden, maar er waren redenen om dat niet te doen. Mij gaat het erom dat wij, met elkaar, kunnen leren. Als besloten wordt om heel duidelijk in september te beginnen met het in de verkoop zetten van Indaver, zodanig dat daar ook op wordt gereageerd, is mijn conclusie toch: laten wij het de volgende keer beter doen.

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter, ik zou mij achter brieven verschuilen, maar ik onderstreep toch dat wij een en ander hebben verwoord in ons voorstel. Daarin staat waarom wij dat hebben gedaan. Dat is openbaar.

Ik meen, voorzitter, dat de heer Babijn met betrekking tot de windturbines zichzelf tegenspreekt. Immers, juist als gevolg van dat contract doet DELTA geen investeringen in die turbines. Men koopt alleen energie. Het besluit waarnaar wordt verwezen en waarover vanochtend het een en ander in de krant stond, wordt dus op deze manier door DELTA omzeild. Daar krijgen ze dus geen last van.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. DELTA is verplicht de stabiliteit van het net te waarborgen. Daarvoor moet er wel degelijk worden geïnvesteerd en daaraan zijn risico's verbonden.

De heer **Van Beveren** (GS). Dat is wat anders dan de bouw van windturbines, voorzitter; dat gaat over het netwerk. Dat zit in DNWB; zo heet dat tegenwoordig. Het gaat om de samenvoeging van het oude netwerkbedrijf en infra, een zeer degelijk bedrijf. Ik ben wat dat betreft niet ongerust. Het is een prima, goed renderend bedrijf. Wij mogen er trots op zijn. Ik zou er best direct aandeelhouder van willen worden....

De voorzitter. Ik constateer dat hiermee de discussie over het onderwerp "communicatie-DELTA" kan worden afgesloten.

29. Statenvoorstel faillissement Thermphos (ONTW-163)

De **voorzitter**. Voor er over dit voorstel kan worden gediscussieerd, dient de geheimhouding met betrekking tot de hierbij in het geding zijnde stukken te worden opgeheven. Ik constateer dat de Staten daarmee unaniem kunnen instemmen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Aan de orde is het al jaren slepende hoofdpijndossier Thermphos. Tot onze tevredenheid is nu eindelijk de geheimhouding opgeheven. Het is een geheimhouding geweest die naar ons oordeel nergens toe heeft geleid en die tot nu toe geen enkel tastbaar resultaat heeft opgeleverd. Wanneer ik nu alle kritiekpunten van mijn fractie zou moeten opnoemen, zou ik onze spreektijd ruim overschrijden. Ervan uitgaande dat het laatste woord hierover ook na dit debat nog lang niet is gesproken, zal ik mij beperken tot een aantal voor de PVV-fractie wezenlijke punten.

Allereerst richt ik mij op het bedrag waarvoor de Zeeuwse belastingbetaler haar of zijn broek gaat scheuren om dit debacle te betalen. Ruim anderhalf jaar geleden lieten wij Pieter Lakeman becijferen dat dit de provincie Zeeland wel eens 23 miljoen zou kunnen gaan kosten. Die conclusie was gebaseerd op openbare verslagen van de curator, op dat moment. Wij verzochten het college toen tevergeefs om dit bedrag als voorziening op te nemen in de jaarrekening-2012. Diezelfde openbare verslagen brachten Pieter Lakeman ertoe om zijn schatting in juli 2014 te verhogen tot 38 miljoen. Noch in de begroting-2013, noch in die voor 2014 stond echter ook maar één euro als voorziening opgenomen. Ook in de zeer onlangs ontvangen begroting voor 2015 wordt geen enkele voorziening vermeld. Misschien zal de PVV-fractie nog maar eens een briefje naar de minister van Binnenlandse Zaken moeten sturen...

Graag zou ik glashelder van het college willen vernemen waarom juist vandaag de geheimhouding is opgeheven. Waarom vandaag, en niet twee, vier of zes maanden geleden? Wat voor spannende ontwikkelingen maken dat wij nu blijkbaar wel ineens in alle openheid met elkaar kunnen spreken?

Vervolgens vraag ik aandacht voor de door het college gevolgde tactiek. De heer De Reu zei op 22 maart 2013 voor Omroep Zeeland: "Mocht het tot een juridisch steekspel komen, dan trekken provincie en Rijk samen op.". Minister Kamp stelde op 2 april 2013 tijdens een 30 leden-debat in de Tweede Kamer, waarbij leden van ons college van GS aanwezig waren: "Wij denken dat alle milieukosten --de hoogte daarvan moeten wij nog vaststellen-- onderdeel van de boedel uitmaken en dus eerst vergoed moeten worden uit die boedel, voordat kan worden vastgesteld of uit die boedel nog een opbrengst overblijft ter verdeling. Dat is onze positie; anderen hebben hún positie. Met hen zijn wij in gesprek en wij bekijken of het mogelijk is om daar gezamenlijk conclusies uit te trekken. Wat ons betreft is de jurisprudentie op dit punt duidelijk. Wij denken dus dat wij op dit punt een sterke positie hebben.".

Voorzitter. Ergens zijn de wegen van gedeputeerde De Reu en minister Kamp uiteen gegaan. Immers, EZ begon meteen met het handhaven van de kernenergiewetvergunning via last onder dwangsom. De minister was ervan overtuigd dat de saneringskosten boedelkosten waren, en pakte door. Inmiddels blijkt aan de hand van een rechterlijke uitspraak dat minister Kamp het juist zag. Van de zijde van GS en de curator kwam er een plan waarin stond dat slechts 35 miljoen van de opbrengst van de boedel naar de sanering zou gaan. Ook begon de provincie pas in juli 2014 met de handhaving door het versturen van een concept-last onder dwangsom. Het is duidelijk: minister Kamp hield voet bij stuk en ging handhaven. Maar: mocht het tot een juridisch steekspel komen, dan trekken provincie en Rijk samen op, zo had gedeputeerde De Reu toch gezegd?

Ergens heeft de provincie het Rijk dus los gelaten. Het college van GS was niet "in control"; de twijfel sloeg toe. Men dacht er zich uit te kunnen onderhandelen. Twee gedeputeerden gingen gezellig op 15 november 2013 met de curator naar een uitvoering van het Zeeuws Orkest in Middelburg. Tussen Bruchs eerste vioolconcert en de vierde symfonie van Tsjajkovsky moest dat Thermphos-dossier toch wel even te regelen zijn? Mijn vraag aan gedeputeerde De Reu is dan ook: wanneer zijn de wegen van Rijk en provincie uiteen gegaan en waarom dacht Zeeland dit wel op eigen houtje te kunnen doen? Waarom dacht men het beter te weten dan het Rijk?

Voorzitter. Toen dit geweldige drama begon, werden de Staten voornamelijk geïnformeerd door gedeputeerde De Reu. Dat was volkomen begrijpelijk want het betreft toch voornamelijk zijn portefeuille. Ergens in het traject is hij echter de regie kwijt geraakt aan gedeputeerde Van Heukelom. In een email van gedeputeerde De Reu aan de Staten van 7 juni 2013 staat duidelijk dat hij, namens GS, coördinator en eerstverantwoordelijke is voor het dossier-Thermphos. Voor zover wij vragen hebben gesteld aan gedeputeerde De Reu verwachten wij dan ook een antwoord van hém.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Toen ik in 2011 mocht toetreden tot de Provinciale Staten van Zeeland spraken wij over last onder dwangsom, toezicht en handhaving bij Thermphos. Dit was, wel beschouwd, een hoofdpijndossier te noemen. Bijna drieënhalve jaar later is die hoofdpijn nog steeds niet weg.

Even leek het goed te gaan. Spraken wij voor de zomer nog over een goed huwelijk tussen de curatoren, ZSP en de provincie, zulks op basis van gemeenschap van goederen, nu zitten wij tot onze nek in een vechtscheiding over de schulden.

Ondertussen gaan onze maandelijkse lasten door: 800.000 euro in dit geval. Ik maak even een kleine berekening. Sinds het faillissement van Thermphos in november 2012 is er alleen al aan het veiligstellen van het terrein een bedrag van 17,6 miljoen uitgegeven. Daarnaast zijn er nog andere, acute gevaren op de site van Thermphos; dat stelt althans de provincie in haar brief van 1 augustus. Die acute gevaren vereisen directe actie. Voorzitter, welke gevaren zijn dat en is in dit verband intussen actie ondernomen?

De provincie en het Rijk hebben een handhavingplicht, óók wanneer er geen verhaalmogelijkheid is. Toch heeft het college geen last onder dwangsom opgelegd tot aan juli 2014. Hebben wij daarmee in feite onze plicht verzaakt of is die plicht meer een soort richtlijn? Tijdens eerder gehouden vergaderingen stelde het college namelijk dat last onder dwangsom geen zin heeft wanneer het bedrijf niet in staat is om de dwangsom te betalen. En hoe zit dat dan bij bestuursdwang? Als de provincie vanaf het begin last onder dwangsom had opgelegd en de overtreding c.q. sanering niet verholpen was, was er dan nu geen moment geweest om bestuursdwang op te leggen? Had de provincie met die bestuursdwang dan niet de curatoren buitenspel kunnen zetten, de sanering desnoods zelf kunnen uitvoeren en de kosten met middelen uit de boedel kunnen dekken? Zijn wij nu niet rijkelijk te laat met deze handavingsstrategie? Het college spreekt over een "dubbelstrategie", maar is het niet zo dat de handavingskoers pas werd ingezet toen de minnelijke koers onvoldoende resultaat opleverde?

Voorzitter. Dat er een enorme vertraging optreedt met betrekking tot dit dossier als gevolg van de vele juridische procedures kan mijn fractie begrijpen, hoezeer zij dit ook betreurt. Echter, wat ons verbaast, is dat er geen enkele afspraak te maken valt om alvast met de sanering te beginnen, los van de vraag wie uiteindelijk de rekening betaalt. Dat die sanering uiteindelijk toch moet plaatsvinden, is voor iedereen duidelijk. Welnu, dan liever nú dan straks.

Wat de boedel betreft, ging de provincie in de conceptovereenkomst akkoord met het bedrag 35 miljoen. Nu gaat de provincie tóch voor het volle pond: 49 miljoen. In de brief van 29 juni wordt onder hoofdpunt 4 gesteld dat onmiddellijke maatregelen mogelijk zijn en dat er een uitgewerkt plan bij de curatoren ligt. Als de curatoren dit plan van aanpak toch accepteren, gaan wij dan weer terug naar een boedelclaim van 35 miljoen? Waar halen wij dan de rest van het geld vandaan?

Ik las in een persbericht van de provincie dat Zeeland "financieel in balans is". Dat lijkt mij een gewaagde uitspraak, voorzitter, met een mogelijke kostenpost tussen 20 en 55 miljoen... Hoe wil het college zorgen voor de "maximale financiële ruimte voor een volgend college vanaf 2016"? Om eerlijk te zijn: het faillissement van Thermphos zou zomaar ook het faillissement van de provincie kunnen betekenen.

De heer **Hijenaar** (D66). Voorzitter. Lopend naar het spreekgestoelte kom ik van ver. Ook Thermphos komt van heel erg ver en gaat vooralsnog nergens naar toe...

Om met het belangrijkste te beginnen: de vertrouwelijkheid ten aanzien van dit dossier wordt vandaag beëindigd, en dat is een goede zaak. Ik kan eigenlijk niet zo goed beoordelen of het te laat is, maar veel collega's konden dat kennelijk wél, en misschien hoor ik hierover nog iets van de gedeputeerde.

Als wij in volgorde van belangrijkheid doorgaan, voorzitter, constateer ik dat de "groene doorstart", waarover wij het ooit hadden, verder weg is dan ooit. Die doorstart gaat waarschijnlijk niet door. Echter, zou er op enig moment in dit proces nog een mogelijkheid zijn om de technologie, de patenten of wat dan ook hier in Zeeland tot bloei te laten komen, dan hoop ik dat de provincie sneller en adequater optreedt dan zij tot nu toe met betrekking tot dit dossier heeft gedaan, om deze ecologische productie voor Zeeland te behouden. Over een "gewone doorstart" zal ik het maar niet meer hebben...

Voorzitter. De curatoren zijn de eigenaren van het bedrijf en die eigenaren zijn verantwoordelijk voor het naleven van de vergunningen en het in acht nemen van de bepalingen die daarin staan. Dat is vanaf het begin

van dit proces door mijn fractie naar voren gebracht en het is jammer dat dat nog maar recent heeft geleid tot optreden tegen de curatoren, in die zin dat er wordt gehandhaafd op het moment dat ze de vergunningen niet naleven en dat ze worden gedwongen om die smerige fabriek op te ruimen.

Wat de financiën betreft, voorzitter, steun ik de heer Van Dijk, al ga ik niet zover als hij is gegaan. Ook naar mijn mening moeten de financiën beter worden verwerkt in toekomstige begrotingen. Immers, het gaat geld kosten en het heeft geen pas om te wachten tot wij zeker weten om hoeveel geld het gaat, om alvast na te gaan wat wij hieraan moeten doen. Wat is er nodig en waar moeten wij voorzorgen treffen? Graag zou ik vandaag of op korte termijn worden geïnformeerd over een plan van aanpak. Hoe gaan wij om met de financiële verplichtingen waarmee wij te maken hebben? Hoe gaan wij bijhouden wat de financiële stand van zaken is en bijstellen wat de provincie Zeeland er strak bij in gaat schieten? Het komt mij voor dat dat met het oog op de toekomst het belangrijkste is.

Voorzitter. In dit proces vallen mij twee dingen op. Enerzijds is het kennelijk mogelijk dat een eigenaar van een bedrijf optreedt als schuldeiser omdat het geld dat hij heeft geïnvesteerd, te beschouwen is als lening die moet worden terugbetaald. Ik begrijp dat wij daar met z'n allen niks aan gaan doen, maar ik zou toch willen dat de hier aanwezige politieke partijen met landelijke vertegenwoordiging eens zouden gaan lobbyen voor een dusdanige wetswijziging dat dat niet meer kan. Als je geld investeert in een bedrijf, dan is dat risicodragend kapitaal en kan je bij een faillissement niet zeggen: mijn lening moet terug worden betaald; ik ben nu schuldeiser van mijzelf. Dat is in dit geval toch aan de hand.

Anderzijds wijs ik erop dat ik bij verschillende gelegenheden heb gepleit voor een verwijderingsbijdrage voor vervuilende bedrijven. Ik roep alle collega's op om dat met mij te gaan doen, zodat dit debat op enig moment op het landelijke niveau gaat leiden tot een concrete regeling. Daarmee kan ervoor worden gezorgd dat wij --als er weer een Thermphos komt, waar dan ook in Nederland-- in elk geval weten wie, als niemand dat meer kan, de rekening gaat betalen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Mijn bijdrage kan relatief kort zijn, gelet op het volgende agendapunt waarbij wat mij betreft de essentie van het hele verhaal aan bod komt.

Met genoegen heb ik kennisgenomen van het geheime dossier. Nou, voorzitter, er is mij wat gewaar geworden... Ik denk aan de uitspraken van de rechtbank, een dwangsombeschikking enz. Stukken die je met google overal kunt vinden, zijn geheim verklaard. Het enige document waarvan kan worden gezegd dat het redelijk is om het

geheim te houden, is het juridische advies. Mijn conclusie is dat het college veel te snel naar het instrument van de geheimhouding heeft gegrepen. Ik ben bij één zitting aanwezig geweest, en ook daar heb ik geen bijzonderheden gehoord. Wél bleek dat de gedeputeerde erg bang was voor opnamen die de tegenpartij gebruikte. Maar goed, daarom heb je een advocaat; dat kan gemakkelijk geattaqueerd worden. In antwoord op vragen, door de fractie van GroenLinks gesteld, heeft het college aangegeven dat het in het vervolg veel terughoudender zal zijn met geheimhouding. Daar reken ik op, voorzitter.

Dit dossier is als lava uit een spuwende vulkaan. Het gaat langzaam maar het gaat door, je houdt het niet tegen en het is vernielend. Waar in de Najaarsnota "slechts" een bedrag van 4,5 miljoen is geraamd voor een mogelijke financiële ramp die de provincie te wachten staat, ben ik benieuwd naar de onderbouwing van dat bedrag.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Winsten worden geprivatiseerd en lasten worden gesocialiseerd. Na het niet lukken van een aantal pogingen om te komen tot een doorstart van Thermphos, is dit een volledig gejuridiseerd dossier geworden. Het gaat om grote belangen. AIMG leende de afgelopen jaren 43 miljoen aan Thermphos en is daarmee de grootste schuldeiser. Op grond van milieuwetgeving moet het terrein worden ontmanteld, opgeruimd en gesaneerd. En wie draait voor die kosten op? De rechter zal het uiteindelijk moeten gaan bepalen. Het kan toch niet zo zijn dat, na vele jaren van goed verdienen, investeerders het geld uit de failliete boedel op gaan strijken en dat zij de gemeenschap laten opdraaien voor het opruimen van de viezigheid?

Voorzitter. Met het college is mijn fractie van mening dat de curatoren een begin moeten gaan maken met de sanering. Het is aan de provincie om wat dit betreft druk op de ketel te zetten en te houden. De optimale inzet van de handhavingsinstrumenten kan mijn fractie dan ook volledig ondersteunen.

De heer **Harpe** (GL). Vindt u het "optimaal" dat, waar de minister van EZ in maart 2013 tot feitelijke handhaving overgaat, het college ruim een jaar later optreedt?

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Het gaat om een heel complex dossier. Ik begrijp van het college dat men op een gegeven moment heeft gekozen voor een andere weg, namelijk die van mediation. Men heeft op dat moment getracht om een overeenkomst met de curatoren te sluiten, maar die is door de rechter teruggefloten. De curatoren mochten die overeenkomst niet tekenen. Ook hieruit blijkt dat het hierbij écht om een gejuridiseerd dossier gaat.

Nogmaals, het is straks de rechter die bepaalt wie er voor de kosten opdraaien. Is de gang van zaken "optimaal" geweest? Ja, voorzitter, ik denk dat het college niet anders kon. Overigens, ik kom hierop straks nog terug.

De heer **Van Dijen** (SP). Het college klopt zichzelf op de borst en heeft het over een "dubbelstrategie", maar ik begrijp dat het in de visie van de PvdA-fractie in feite gaat om twee sporen, die achter elkaar zijn ingezet: eerst mediation en pas daarna handhaven.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Eerst onderhandelen, met het achter de hand houden van de handhavingsinstrumenten, hetgeen niet is gelukt. Vervolgens worden de handhavingsinstrumenten ingezet, met het doel dat de kosten door de vervuiler worden betaald.

Voorzitter. Wat onze fractie betreurt, is dat de rijksoverheid met betrekking tot dit dossier zo aan de kant blijft staan. Ook geheel Nederland heeft jarenlang geprofiteerd van deze fosforfabriek maar nu het erop aankomt, geeft de rijksoverheid niet thuis. Men laat Zeeland hiermee in de kou staan. Kan Brussel nog enige hulp bieden met een mogelijke bijdrage voor de sanering? Wat doet het college en gaat het doen om tot een dergelijke bijdrage te komen?

Het dossier Thermphos kan helaas nog niet worden afgesloten. Er zullen nog rechterlijke afspraken volgen. Wel meent de PvdA-fractie dat het college er alles aan heeft gedaan om het belang van de provincie Zeeland te dienen en dat het college tot het uiterste is gegaan om de lasten te leggen waar ze thuishoren, dat wil zeggen: niet bij de gemeenschap maar bij de vervuiler.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik heb het gevoel dat de ten aanzien van Thermphos gevolgde strategie niet heeft geleid tot datgene wat ervan werd verwacht. Ik denk aan het feit dat er nu al een sanering gaat plaatsvinden. Daaruit trek ik de conclusie dat de strategie wellicht ánders had gekund. Maar goed, wat had gekund is niet gebeurd, en met dat gegeven moet wij nu iets. Het Rijk heeft het anders gedaan en een last onder dwangsom opgelegd, al houdt dat verband met een kleinigheid, één of twee stralingsdeskundigen. Ze hadden iets achter de hand en dat hadden wij niet. Wij hadden het wel in formele zin, maar een en ander was nog niet uitgeschreven. Het is een keuze geweest, voorzitter, waar wij allemaal bij zijn geweest, en die heeft er niet toe geleid dat er nu al grote stappen zijn gezet. Helaas, maar wat gaan wij doen met deze kennis?

Op 16 juli hebben wij hier in beslotenheid overeenstemming bereikt over een mogelijke deal met de curatoren. Op 17 juli zou er worden

getekend, maar dat is niet gebeurd. Even later verbiedt de rechter het. De vraag is, voorzitter, of ze het überhaupt wel wilden, gelet op het feit dat ze ook tegen het Rijk procederen. Ik weet het niet; het blijft gissen; ze zullen het nooit zeggen. Niettemin is dit een houding die ons moet waarschuwen in verband met het vervolg. De Staten hebben met een overeenkomst ingestemd, en de vraag is nu: doen zij dat nog steeds? Intussen is er wél het een en ander veranderd. Door de rechter zijn uitspraken gedaan. Graag hoor ik van GS of die overeenkomst bij ons weer ter tafel komt om te herzien. De bedragen die erin zijn vermeld, zijn anders dan de bedragen die nu in verband met de boedel worden genoemd. Als we lang wachten, is dat niet meer het geval want dan is de boedel vanzelf kleiner geworden. Hoe dan ook, die overeenkomst is feitelijk niet meer juist.

Voorzitter. De afgelopen tijd heeft de provincie ingezet op beheer en niet op last onder dwangsom. En toch hebben wij geen verschrikkelijke dingen gehoord. Ik bedoel dat er niet in de krant heeft gestaan dat de volksgezondheid in gevaar was, en dergelijke zaken. Dit zou kunnen betekenen dat er indirect toch een bepaalde drang/dwang van de provincie is uitgegaan om er op de site voor te zorgen dat de boel veilig was. Dat is dan niet formeel maar op zich toch goed geregeld. Immers, de volksgezondheid is niet in gevaar geweest. Graag hoor ik dit bevestigd. Immers, op 29 juli --misschien was het wat eerder; dit is in elk geval de datum van de desbetreffende brief-- zijn er lasten onder dwangsom uitgereikt, niet alleen met betrekking tot het beheer, maar ook op het gebied van de sanering. Wat het beheer betreft zijn er kennelijk zaken geconstateerd die eerder geen problemen opleverden. Immers, eerder werd er geen last onder dwangsom uitgereikt. Die ontwikkeling is mogelijk; de tijd knaagt aan alles, ook aan installaties. Ik kan mij dit voorstellen maar het lijkt mij toch goed dat het college hierover meer informatie geeft. Wat is er nu zo wezenlijk anders gegaan?

Hoe nu verder? Voorzitter. De sanering is nog niet begonnen. In de brief van het college van 29 juli staat dat er binnen tien dagen een antwoord van de curatoren moet komen. Die dagen zijn inmiddels voorbij, ook als je héél langzaam telt... Ook dit, voorzitter, helpt blijkbaar niet. Er komt geen plan. Het vervelende van last onder dwangsom is dat je daar heel lang tegen kunt procederen. Als het zo "lekker" doorgaat, zijn wij over anderhalf jaar de helft van de boedel kwijt en is er intussen nog niets gebeurd. Zo effectief is dit middel dus niet, althans niet in dit geval. De Zeeuwse samenleving raakt -- als je rekening houdt met een periode van anderhalf jaar-- zo'n 17 of 18 miljoen kwijt. Het is allemaal belastinggeld dat er van overheidswege

ingaat omdat er wordt geprocedeerd tegen dwangsommen. Ik vind dit een vreemde houding. Je zou dit niet moeten willen. Ze weten inmiddels wat hun positie is, zij het misschien niet tot in een bodemprocedure, maar ergens moet je toch een keer je knopen tellen. Wellicht sturen ze op een deal aan, maar de vraag is of wij dat moeten willen. Als die deal ons nog meer geld kost... Ik denk dat de curatoren vooral bij zichzelf te rade moeten gaan. Immers, dit kost de Zeeuwse gemeenschap ontzettend veel geld.

Voorzitter, ik meen dat met de lasten onder dwangsom geen bepaalde saneringsvolgorde kan worden afgedwongen. Ik verzoek de gedeputeerde om hierop in te gaan. Uit het dossier blijkt dat het fosforslik de meeste beheerkosten veroorzaakt. Per maand gaan er tonnen uit voor het beheer van een klein gedeelte van de site, dat eigenlijk als eerste zou moeten worden gesaneerd. Echter, die volgorde kan niet worden afgedwongen. De curatoren kunnen ervoor kiezen eerst het eenvoudige werk te doen, hun boedel op te maken en vervolgens de gemeenschap op te zadelen met een grote berg chemisch afval. Voorzitter, dat kan toch geen gewenste situatie zijn? Niettemin hebben zij mijns inziens die mogelijkheid: gewoon eerst het gemakkelijke werk doen, geld uitgeven, niet te veel gezeur bij de aanbesteding, en het moeilijke werk laten uitvoeren voor rekening van de samenleving. Het zou mooi zijn wanneer zou blijken dat deze vrees ongegrond is, maar ik ben bang dat het anders is.

Boven ons hoofd hangt de belangrijke vraag: hoe gaan wij dit allemaal betalen? Gebleken is dat de opbrengst van de boedel veel lager is dan wat dit waarschijnlijk gaat kosten. Het Rijk zegt dat wij het in Zeeland zélf moeten oplossen; ik zeg het netjes. De grondeigenaar staat ook niet te springen om 50 miljoen bij te dragen, als dat al mogelijk zou zijn.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De kwestie Thermphos houdt ons al lange tijd intensief bezig. Wij weten dat er gedurende het zomerreces zowel ambtelijk als door het college hard is doorgewerkt, met de bedoeling om de zaken voor de provincie zo goed mogelijk te beïnvloeden. Echter, uit de stukken en aan de hand van de realiteit is duidelijk geworden dat dit helaas niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Niettemin heeft mijn fractie waarderend voor de grote inzet van college en ambtenaren. Helaas is de beloning achterwege gebleven.

Wat ons betreft, voorzitter, gaat het bij dit debat om drie kernvragen. Heeft het college tot nu toe met betrekking tot dit complexe dossier juist gehandeld? Zijn wij het eens met de door het college voor de komende periode voorgestelde strategie? Heeft het college de Staten op de juiste

wijze geïnformeerd en is er goed gecommuniceerd?

Waar het gaat om de eerste vraag, is mijn fractie van mening dat het college op diverse punten uitputtend heeft getracht om met zakelijke voorstellen en onderhandelingen tot overeenstemming te komen met de curatoren en andere partijen. De PVV-fractie kan ik zeggen dat, als het tegen die achtergrond functioneel is om naar een concert te gaan, dat wat ons betreft kan. De SP-fractie houd ik voor dat, als het in een bepaalde fase niet functioneel is om met dwangsommen te strooien, wij ook daarvoor begrip hebben. Het heeft alles te maken met een gemaakte keuze.

In elk geval heeft ons inziens het college duidelijk zijn verantwoordelijkheid genomen. Wij plaatsen daarbij de kanttekening dat, door het maken van een bepaalde keuze, op het terrein van de handhaving mogelijke juridische kansen zijn gemist. Ik denk daarbij ook aan beroep en bezwaar richting Europa en ministerie. Ook waar het gaat om de houding van de curatoren en de verwachting omtrent hun goodwill in dit proces, zou er sprake kunnen zijn van een inschattingsfout. Mogelijk zullen wij op deze vraag pas in de verre toekomst een antwoord krijgen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Kunt u voorbeelden geven van de door u bedoelde "gemiste kansen"?

De heer **Colijn** (CU). Wij hebben eerder door middel van een motie bepleit dat er heel duidelijk naar Brussel zou worden gekeken. Ik denk aan juridische procedures tegen het besluit om het dumpen van fosfor door Kazachstan niet te blokkeren. De termijnen die hiervoor gelden, zijn nu gewoon verlopen. Daar kan nu in juridische zin niets meer tegen begonnen worden. Dat is een voorbeeld.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Er zijn onderhandelingen geweest met het Rijk maar vanaf het begin heeft het Rijk gewoon de deur dicht gegooid. Ik zie niet dat er wat dat betreft kansen zijn gemist. Brussel is een ander verhaal, maar wat het Rijk betreft heeft het college ons inziens optimaal onderhandeld. Waar had nu naar uw oordeel Zeeland kansen moeten grijpen?

De heer **Colijn** (CU). Ik herhaal dat Brussel die dumping niet heeft geblokkeerd, en het Rijk heeft er zijn handen van afgetrokken toen daar die procedure speelde. Men heeft zich toen van stemming onthouden. Dat zie ik als een nalatigheid en ik meen dat de provincie tegen deze achtergrond bij het Rijk stappen had kunnen zetten. Ik weet dat het juridisch lastig is, maar er waren mogelijkheden om te kiezen voor een hardere

opstelling tegenover het Rijk, in plaats van de keuze voor een overlegfase.

Voorzitter. Ik hervat mijn betoog. De verwachting die het college aanvankelijk had, was ons inziens reëel. Op dat moment werd door het college de gekozen weg begaanbaar en succesvol geacht, en wij steunen het college in de keuze die toen is gemaakt.

Vervolgens richt ik mij op de tweede kernvraag: kunnen wij het nu ingezette beleid steunen? Voorzitter, daarover kunnen wij kort zijn. Tijdens één van de besloten vergaderingen hebben wij bepleit dat er nu primair wordt ingezet op straffe handhaving. Het is ons inziens verstandig om de wettelijke taak van de provincie zoveel mogelijk als leidend te zien. Mogelijk dat deze handavingsstrategie ook andere zaken losweekt, maar vooralsnog heeft het uitblijven van een echte aanpak nu lang genoeg geduurd. De sanering moet nu snel worden aangepakt. Wat is nu de stand van zaken met betrekking tot het handhavingstraject? Komt er nu meer vaart in het proces? Hoe is het gesteld met de steun van Europa, waar men --als gevolg van het besluit om de fosfordumping niet te blokkeren-- toch een bepaalde verantwoordelijkheid op zich heeft geladen? Het blijft voor ons van groot belang om, naast het handhavingstraject, ook andere wegen te volgen, zoals die naar Europa.

De derde kernvraag betreft het communiceren met en het informeren van de Staten. Voorzitter. Mijn fractie heeft over de vertrouwelijke en besloten vergaderingen de volgende mening. Het kan noodzakelijk zijn dat --in verband met belangen van personen, partijen of bedrijven, waaronder het eigen belang van de provincie-- in beslotenheid wordt vergaderd. Dit dient echter altijd zoveel mogelijk voorkomen te worden. Wat publiek kan, moet onmiddellijk openbaar worden. Daarnaast moet altijd later, op enig moment, in het openbaar verantwoording worden afgelegd over genomen beslissingen. Dit zou ons inziens ook direct moeten gebeuren nadat het gevaar van schade voor eerder genoemde belangen is vervallen.

Tegen deze achtergrond is mijn fractie van mening dat de destijds opgelegde vertrouwelijkheid goed was te begrijpen en paste binnen de zojuist geschetste kaders. Openbaarheid op dát moment had de onderhandelingspositie van de provincie onmogelijk gemaakt. Daarmee zou het algemeen belang zijn geschaad.

De verdere informatievoorziening van het college inzake Thermphos ten behoeve van de Staten is wat ons betreft regelmatig, tijdig en inhoudelijk voldoende geweest.

Voorzitter. Wij stemmen in met het voorstel en hebben in deze fase geen behoefte aan een onderzoek zoals bedoeld door de fractie van GroenLinks in haar initiatiefvoorstel.

De heer Bierens (VVD). Voorzitter. Het is alweer bijna twee jaar geleden dat Thermphos failliet werd verklaard, en nog steeds is de boedel niet afgewikkeld en likken juristen de lippen af bij het voer dat hun wordt toegeworpen. Verschillende partijen met grote, niet zelden tegenstrijdige belangen maken het dossier-Thermphos zeer ingewikkeld. De kostenteller met betrekking tot het veilig beheren van het bedrijfsterrein, met onder andere radioactieve reststoffen, blijft hard doortikken.

De provincie Zeeland is hierbij op verschillende fronten betrokken. In de eerste plaats gaat het om het verlies van een paar honderd Zeeuwse arbeidsplaatsen en om de inzet die de provincie samen met andere partijen pleegt om medewerkers naar een nieuwe baan te begeleiden. Daarnaast is de provincie partij bij faillissement en boedel, indirect als grootste aandeelhouder van ZSP, de eigenaar van de gronden, en direct als vergunningverlener, toezichthouder en handhaver. Al met al is het voor de provincie een complex dossier dat je niemand zou toewensen, alhoewel..

De complexiteit, mede als gevolg van de verschillende juridische procedures die gevoerd zijn of nog lopen, en de vertrouwelijkheid in diverse stadia die daarmee gepaard ging, hebben voor spanningen binnen dit huis gezorgd. Ik denk hierbij aan de informatievoorziening ten behoeve van de Staten. Het wel of niet in beslotenheid geïnformeerd worden, heeft de Staten voor lastige keuzes gesteld. Daarom is het goed dat wij nu in volledige openbaarheid dit debat kunnen voeren, waarmee wij in staat zijn om ons te verantwoorden tegenover de bevolking.

Voorzitter. Laat ik voorop stellen dat de VVD-fractie waardering heeft voor de grote inzet en betrokkenheid van het college, in het bijzonder de eerstverantwoordelijke gedeputeerde, en de ambtelijke organisatie, waarbij soms ook avond- en nachtelijke uren, feestdagen en vakanties werden benut. Nadere bestudering van de stukken heeft bij onze fractie nog wel enkele vragen opgeroepen.

Is het college het met de VVD-fractie eens dat een wat andere inrichting van voor de Staten bestemde stukken vertrouwelijkheid en geheimhouding op sommige momenten had kunnen voorkomen? Vanaf wanneer en in welke mate heeft het college zich laten bijstaan door gespecialiseerde, externe juristen of andere deskundigen? Hoe heeft het college dit georganiseerd? Kan het college bij benadering aangeven wat tot op heden de hieraan verbonden kosten zijn?

Vervolgens stel ik enkele vragen over zaken waarop ook de heer Van Burg is ingegaan. Afgelopen juli heeft het college, na nieuwe jurisprudentie, het spoor van minnelijke

overeenstemming met curatoren --ik verwijs naar de 35 miljoen uit de boedel voor sanering-- verlaten. Ingezet werd op een dwangmatige sanering van het terrein door de curatoren. Tevens werd het standpunt ingenomen dat de hieraan verbonden kosten volledig ten laste van de boedel behoorden te komen. Heeft het college eerder in het proces overwogen om deze stap te zetten? Zo ja, waarom heeft het college daarvan toen afgezien? Zo neen, was dat bij nader inzien toch niet beter geweest omdat dit mogelijk tot tijdwinst en dus ook kostenreductie had kunnen leiden? Is met het ingezette nieuwe spoor een minnelijke oplossing definitief van de baan of nog steeds in beeld, ten einde tijdverlies, onzekerheid en steeds oplopende kosten te beperken? Zo ja, wat is dan de insteek van het college, gelet op de nieuwe jurisprudentie die de curatoren toch duidelijk op afstand heeft gezet?

De heer **Pauwels** (CDA). Voorzitter. Het dossier Thermphos houdt ons, en zeker ook het college, al maanden, intussen al jaren, in grote onzekerheid. Het is een moeilijk dossier waarbij met verschillende partijen moet worden onderhandeld om tot overeenstemming te komen, terwijl de belangen, waaronder financiële, zeer groot zijn.

Het college heeft de Staten regelmatig bijgepraat, waarbij mededelingen zijn gedaan over ontwikkelingen en stand van zaken. Vervolgens was er gelegenheid voor discussie en vraagstelling, waar nodig ook voor advies. Er liepen en lopen procedures bij verschillende rechtsorganen die van grote invloed zijn geweest en zijn op de voortgang. Er is bijna geen invloed mogelijk op het tijdsverloop.

Voorzitter. Het is jammer te moeten constateren dat de groene doorstart in 2013 is mislukt, ondanks het feit dat er reeds een intentie-overeenkomst tussen de verschillende partijen was getekend. Ook het overnemen van het bedrijf of onderdelen daarvan bleek niet mogelijk. Het is een tijd geweest met een grote mate van onzekerheid voor iedereen, zeker ook voor de personeelsleden en hun gezinnen. Jarenlang hebben zij hun uiterste best gedaan binnen het bedrijf. Zeker niet allen hebben een nieuwe baan kunnen vinden. Zij lezen en horen alleen via de media dat er rechtszaken zijn en onenigheden tussen de verschillende partijen, naast berichten over saneren en financiën. Welnu, daar hebben ze op dit moment allemaal geen behoefte aan. Ze zijn gewoon hun baan, soms hun toekomst kwijt. Vanaf deze plaats wil ik namens het CDA nog eens al deze mensen sterkte toewensen.

Ten slotte stel ik nog enkele vragen. Het ministerie van EZ heeft zeer vroegtijdig afgehaakt. Daardoor zijn college en Staten, zeker ook de CDA-fractie, zeer teleurgesteld. Wij missen in het communicatie-overzicht een rapportage daarover.

Wie hebben op welke wijze deze gesprekken met minister en staatssecretaris gevoerd? Is dit ambtelijk en/of bestuurlijk gebeurd? Is het college bereid om te overwegen de gesprekken met het ministerie te heropenen? Dezelfde vraag geldt ook voor de relatie met Europa. Als daar nog mogelijkheden liggen, moet daar ambtelijk en bestuurlijk zwaar op worden ingezet.

Voorzitter. Ook wij wachten in spanning af wat straks de uitspraken zullen zijn naar aanleiding van de verschillende beroepen die door het gerechtshof in Den Bosch worden behandeld. Hopelijk ontstaat hierdoor meer duidelijkheid waar het gaat om de vraag bij wie de verantwoordelijkheden uiteindelijk komen te liggen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Vanwege de "complexiteit van de waarheid" en sommige beelden die hier zijn geschetst, moet ik toch het een en ander uitleggen. De PVV-fractie begint over een brief naar BZK en gesteld is dat de kosten van de milieuschade bij de boedel horen. Welnu, daarover is in Nederland al jaren een behoorlijke discussie gaande. Het faillissementsrecht --daar hebben wij het over-- geeft geen omschrijving van boedelverordeningen of boedelschulden. Dat staat er gewoon niet in. Telkens moet de rechter een uitspraak doen over deze zaken. Die uitspraken hebben ertoe geleid dat het zogenaamde "toedoen-criterium" is ontstaan. Dat is tamelijk breed, zodat men eigenlijk niet weet waar men de waarheid kan vinden. De Hoge Raad heeft in zijn arrest-Koot Beheer-Tideman van 2013 van dit criterium gebruik gemaakt en vervolgens drie criteria neergezet voor boedelschulden.

Wat het bestuursrecht betreft is er altijd sprake geweest van een consequente lijn. Daar waar de curator een verplichting heeft moet die gewoon worden nagekomen. In het bestuursrecht zitten de meeste positieve uitwerkingen waar het gaat om de vraag: behoort de schade tot de boedel? Het was een uitspraak van de civiele rechter die werd voorgelegd en dan zie je dat de rechtbank het arrest van de Hoge Raad als uitgangspunt neemt. Dat arrest is dus heel bijzonder. Gegevens over de Wavin-zaak heb ik de Staten toegezonden. Daaruit blijkt dat de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een koppeling legt met dit arrest waar het over die criteria gaat.

Er is al eens getracht om de hierbij in het geding zijnde wetgeving te wijzigen. Daar heeft onze advocaat professor Vriesendorp ook nog aan meegewerkt. Echter, men is er niet uitgekomen en is nu zeer benieuwd naar datgene wat door de rechter in de zaak-Thermphos zal worden gezegd. Als je de verschillende rechtsgangen overziet, kan je in elk geval niet zeggen dat je er zomaar even uit bent.

Minister Kamp heeft zich aan de zaak onttrokken toen de vergroening niet lukte. Toen heeft hij gezegd: ik doe niet mee want de kosten moeten worden betaald uit de boedel. Dat was zijn positie. Dat hij toch gebruik heeft gemaakt van een last onder dwangsom, had te maken met het beheerrecht. In deze discussie moet je goed in de gaten houden dat het om twee punten gaat: je hebt het beheer en je hebt het opruimen. Wat het beheer betreft brengen én EZ, én I&M, én wij regelmatig inspectierapporten uit. Wij doen dat elke maand. Wij gaan dan in conclaaf met de curator en de curator zorgt ervoor dat het in orde is. Elke maand zijn er dus inspecties, zij het dat EZ dat niet elke maand doet, maar af en toe. Toen EZ een inspectie uitvoerde, zag men niet twee maar slechts één stralingsdeskundige staan. De curator zei daarover: het moeten er twee zijn, maar die mensen hebben niets te doen. Wat dat betreft zijn ze contrair gegaan.

Beheren doen wij dus constant, maandelijks. Wij hebben in maart 2013, toen het onveilig werd als gevolg van veegzand waarin radioactiviteit zat, last onder dwangsom uitgevoerd. Immers, toen was de veiligheid in het geding. Dat hebben wij dus toen al gedaan. Echter, hoe kun je er nu voor zorgen dat het opruimen op gang komt, met inachtneming van het feit dat er elke maand veel geld uitgaat? Hiervoor heb je de medewerking van de curatoren, de rechter-commissaris en de crediteurencommissie nodig, om dat geld op de goede plek te brengen. Het is mogelijk om met last onder dwangsom te beginnen met het opruimen, maar dat is een traject dat soms anderhalf jaar duurt. Daar komen zienswijzen bij aan de orde, men kan in beroep gaan enz. Daarmee ben je anderhalf jaar verder, dat wil zeggen: elke maand veel geld. Wij hebben dan ook gedacht: laten wij proberen om met die curatoren en ZSP zodanig op één lijn te komen dat wij in elk geval het bedrag veilig kunnen stellen waarmee met de sanering kan worden begonnen. Wij hebben er dus voor gekozen om eerst tot die overeenkomst te komen.

De heer **Van Burg** (SGP). Bij het toepassen van last onder dwangsom zit je dus met een traject van anderhalf jaar...

De heer **Van Heukelom** (GS). Maximaal.

De heer **Van Burg** (SGP). Intussen kun je proberen om tot overeenstemming te komen. Wat is nu het belang van de curatoren om in verband met last onder dwangsom een procedure aan te gaan? Of gaan ze er nog steeds van uit dat de kosten van de sanering niet uit de boedel moeten worden betaald? Is dat nog steeds hun heilige overtuiging?

De heer **Van Heukelom** (GS). U doelt nu op de bodemprocedure die ze volgend jaar beginnen. Dat houden ze vol, en dat is ook wel begrijpelijk. Als ze dit toegeven, leg ik beslag op heel die boedel.

De heer **Van Burg** (SGP). Dat begrijp ik, maar ergens zit er een break-even-point. Als je maar doorgaat met procederen hou je minder geld over dan wanneer je nu opschiet.

De heer **Van Heukelom** (GS). Deze opmerking vind ik heel terecht; ik kom er zo op terug.

Voorzitter. De tactiek was er dus op gericht om met hen tot overeenstemming te komen. Dat ging lang duren. Er zitten juristen in de zaal... Voorzitter, hoe die elkaar bezighouden... Het is ongelofelijk. Je zit erbij en je kijkt ernaar. Af en toe kun je een duw geven, maar ja... Het duurde dus lang. Niettemin is het bijna tot een overeenkomst gekomen. Vervolgens zei de rechter weer dat het niet mocht. Binnenkort is het beroep aan de orde dat erop is gericht dat het wél mag. Ik hoop dat de rechter dat zegt, de volgende week donderdag. Dat is het laatste moment waarop ze een uitspraak kan doen. Ze had beloofd dat ze dat eerder zou doen, maar ze heeft het nog niet gedaan.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). U bent in beroep gegaan tegen de uitspraak van de kort geding-rechter; daar spreken wij nu over.

De heer **Van Heukelom** (GS). Wij zijn niet in beroep gegaan, maar de curatoren.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Ik dacht dat u dat was.

De heer **Van Heukelom** (GS). Neen, dat kan niet want het is tegen de curatoren dat is gezegd: u mag niet tekenen. Dat is niet tegen ons gezegd.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Stel nu dat de rechter een voor de curatoren positieve uitspraak doet en zegt: de rechter-commissaris moet alsnog aan die overeenkomst haar goedkeuring geven. In feite komt dan het hele traject weer in beeld. Of zie ik het verkeerd?

De heer **Van Heukelom** (GS). Ik snap wat u bedoelt. Je zou denken dat we dan weer opnieuw beginnen, maar ik zal straks aangeven dat dat niet het geval is.

Voorzitter. De PVV-fractie heeft het over de gedeputeerde die deze zaak behandelt en dringt erop aan dat de heer De Reu bepaalde vragen beantwoordt. Ben, jij moet straks zeggen waarom jij het toen deed, waarom ik het nu doe en waarom wij het niet samen mogen doen...

De opmerking van de SP-fractie over die 17 miljoen is juist, voorzitter. Dat is waar; ik kan er niet

over liegen. Overigens komt dat geld uit de verkoop van de buitenlandse vestigingen van Thermphos.

De heer **Van Dijen** (SP). Die 17,6 miljoen, de 22 maanden dat wij acht ton per maand betalen voor de site, die komen uit de verkoop van buitenlandse onderdelen van Thermphos? U heeft altijd gezegd: elke maand dat wij niets doen, gaat de waarde van de boedel met acht ton naar beneden, maar dat is kennelijk niet waar.

De heer **Van Heukelom** (GS). Het is een bedrag dat ze hebben en nu gaat er elke maand zeven ton uit dat potje.

De heer **Van Dijen** (SP). Dan is het bedrag dat verkregen is met de verkoop van buitenlandse onderdelen, in de boedel gegaan.

De heer **Van Heukelom** (GS). Ja, dat is boedel, opbrengst. Er loopt overigens nóg een procedure die nog lang kan duren en die óók over wat geld gaat.

Het niet opleggen van last onder dwangsom is een keuze geweest. De vraag is gesteld of dat een juiste keuze is geweest. Voorzitter, wij hebben die keuze gemaakt omdat wij dachten: als wij meteen de handhaving ingaan, krijgen wij heel lange procedures. Daarom hebben wij het zo gedaan. Wordt er gekozen voor bestuursdwang, dan word je eigenaar. Bij die werkwijze zouden wij eigenaar zijn geworden. Nou, dan weet je wel hoe het zou zijn afgelopen. Ik vond het wel héél erg vroeg om het toen zo te doen. Je wordt dan eigenaar van het héle probleem en het is nog maar de vraag of het boedelgeld naar die eigenaar gaat.

De heer **Van Dijen** (SP). U geeft aan dat het afzien van last onder dwangsom een keuze is geweest. In uw brief van 1 augustus heeft u het over een "handhavingsplicht", ook als er geen verhaalmogelijkheid is. Gaat het nu om een keuze of om een plicht?

De heer **Van Heukelom** (GS). Toen in 2013 die kwestie met het veegzand aan de orde kwam, was er sprake van gevaar. In dat zand zaten kernenergiedeeltjes. Wij hebben toen gezegd: en nóu een last onder dwangsom. Vervolgens is dat geregeld; dat hebben ze opgeruimd. Nu heeft de RUD nog niet zo lang geleden lekken gezien in pijpleidingen. Naar aanleiding daarvan hebben wij gezegd: last onder dwangsom. Ook dat hebben we gemaakt. Met andere woorden: de curatoren worden regelmatig door ons bestookt om de veiligheid te bewaren.

De heer **Van Dijen** (SP). Ja, maar de last onder dwangsom waarover u het in uw brief van 1

augustus hebt, was pas op dat moment aan de orde. U had dat ook eerder kunnen doen, maar kennelijk heeft u de afweging gemaakt dat daar geen handhavingsplicht aan verbonden was.

De heer **Van Heukelom** (GS). Iemand heeft gezegd --ik weet niet meer wie-- dat het fosforslik het allerbelangrijkste is. Dat is gevaarlijk en dat moet het eerst weg. Dat heeft ook te maken met de last onder dwangsom, die 11 miljoen. Als je het saneringsplan ziet --dat is er-- blijkt dat er direct wordt begonnen met het opruimen van het fosforslik. Als je dat slik opruimt, is dat niet alleen goed voor de veiligheid, maar dan gaan ook de kosten van het beheer van de site gigantisch omlaag. Dat zal enorm veel schelen.

De heer **Van Dijen** (SP). U heeft wél een handhavingsplicht, maar u wacht ruim anderhalf jaar met het opleggen van last onder dwangsom omtrent het verwijderen van het slik. U heeft het over uw eigen "dubbelstrategie", maar u had ook in november 2012 kunnen besluiten om last onder dwangsom op te leggen en intussen met de curatoren het gesprek aan te gaan om te komen tot een minnelijke oplossing.

De heer **Van Heukelom** (GS). Daar ben ik het helemaal mee eens, maar dat was toen de keuze niet.

De heer **Van Dijen** (SP). U had dus toen een handhavingsplicht waarvan u zei: dat laten we zitten.

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat is niet waar. Wij hebben de veiligheid in acht genomen; ik verwijs naar de kwestie van het veegzand die veel eerder aan de orde kwam. Er werd voor gekozen om de veiligheid maandelijks te inspecteren --dat is het belangrijkste aspect-- en verder het pad te bewandelen dat tot een overeenkomst zou kunnen leiden. Daar hebben vervolgens de rechter en andere partijen zich mee bemoeid, hetgeen vertragend heeft gewerkt, maar dát was de opzet.

Wat het financiële aspect betreft denk ik dat daarover in het kader van de begroting, dit najaar, het een en ander zal worden gezegd. Ik denk dat dát het moment is. Wij hebben een afspraak gemaakt over de 4,5 miljoen. In verband met het optuigen van de SPV hebben wij gezegd dat wij risico willen dragen. Op grond van datgene waarmee ik nu bezig ben, kan ik zeggen dat dat mandaat op geen enkel manier te buiten wordt gegaan.

Er zijn enkele vragen gesteld over het plan van aanpak-financiën en het bijhouden van de financiële zaken. Dat laatste doen we, voorzitter, en het bijstellen van risico's is nog niet aan de orde.

Dat eigenaar AIMG ook schuldeiser is, vind ook ik vreemd maar wat dat betreft is het een kwestie van landelijke wetgeving.

De fractie van GroenLinks heeft in de vertrouwelijke stukken weinig of niets nieuws gevonden. Dat klopt, voorzitter, maar het gaat om de situatie toentertijd. De heer Harpe heeft mij gezegd: u bent bang, u bent een beetje bange man. Ook dat klopt. Ik ben wat dit dossier betreft af en toe doodsbenauwd en als er iets wordt aangeraden en als er gewaarschuwd wordt, kies je voor de veilige weg. Ik begrijp best dat dit botst en als er bijvoorbeeld een enquêtemissie komt, is het de vraag wat de bevindingen zijn, maar op dát moment neem je een besluit omdat het "effe" niet anders kan.

De heer **Harpe** (GL). Is het niet merkwaardig dat openbare uitspraken van een rechtbank in een geheim dossier zitten?

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat klopt, maar ik werd getriggerd door wat er gebeurde met openbare uitspraken van mij, in een commissievergadering gedaan over Beelen. Ik ben letterlijk geciteerd en dat is in het kader van de argumentatie gebruikt. Het is allemaal openbaar, maar dat doen ze wél. Juristen hebben tegen mij gezegd: kijk nou uit wat je zegt, want elk woord...

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter, dit is geen antwoord op mijn vraag.

De heer **Van Heukelom** (GS). Okay, dan ga ik verder...

Voorzitter. In verband met "Brussel" is gevraagd met wie wij hebben gesproken. Allereerst hebben wij daarover met minister Kamp gesproken, maar wij hebben ook gesproken met minister Timmermans, met de ambassadeur daar en met verschillende Eurocommissarissen. Wij zijn nog steeds bezig en moeten nu iets indienen om te kunnen meeliften met een programma waaruit geld te halen is. Echter, dat geld komt niet eerder binnen dan in 2016. Verder hebben wij in verband met Brussel ook een en ander juridisch laten onderzoeken. Naar aanleiding daarvan is ons gezegd: dit spoor is heilloos want met betrekking tot die dumpingaffaire heeft Nederland z'n mond gehouden terwijl de rest "ja" heeft gezegd. Niemand van de regering had er behoefte aan. Dan kom je niet verder. Hoe dan ook, wij zijn ermee bezig en ik kan voor de Staten een overzicht ter inzage laten leggen waaruit blijkt met wie wij hebben gesproken, hoeveel wij gesproken hebben enz.

Voorzitter. Tijdens de vakantie hebben wij, samen met de ambtenaren, aan dit dossier doorgewerkt. Daarbij hebben wij tegen elkaar

gezegd: het werkt niet, het schiet niet op, we blijven maar corresponderen en bezig met juridische zaken. Vervolgens heb ik gezegd: en nou gaan we gewoon doen wat we moeten doen; wij gaan alles handhaven, boem. En, voorzitter, tóch heeft dat gewerkt. Daar waren ze vreselijk nijdig over, maar het heeft gewerkt. Wij zitten dadelijk zo'n beetje aan de 40 miljoen. Waarom doen we dit? Ik heb het ze uitgelegd. Ik heb gezegd: curatoren, als die deal niet lukt --ik denk aan de deadline 1 december; als er dan niks is, gaat het financieel helemaal niet meer omdat dan het geld zowat op is-- gaan wij vechten en moet er een antwoord komen op de vraag: wie gaat dat betalen? Voorzitter, dan moet ik wel die last onder dwangsom hebben uitgevaardigd. Er komt er nog één; ze liggen allemaal gereed; er zijn er al uitgegaan.

Wij zijn dus intensief bezig om een overeenkomst te kunnen sluiten. Die overeenkomst zal niet "woest" afwijken van de termsheets. Immers, dat was een goede overeenkomst. Alle wijzigingen worden nu tot in details juridisch bezien; daar is men mee bezig. Gisteren nog heb ik met de curatoren overlegd. Ik acht het niet onmogelijk dat --als de volgende week de uitspraak van de rechter positief is; de juristen denken daar positief over-- wij dit op 1 november kunnen afronden. Dan blijft datgene wat ik de Staten heb gezegd over bedragen, hetzelfde. Het sitebeheer blijven zij gewoon betalen, tot het moment van overdracht. De bedragen en onze risico's blijven hetzelfde, waarvoor de Staten mandaat hebben gegeven. Dan verandert er niets.

De heer **Van Burg** (SGP). Houdt u ook rekening met de procedures die er in verband met de aanbesteding zijn of nog komen?

De heer **Van Heukelom** (GS). Er is nog één procedure. Die meneer is in eerste instantie in het ongelijk gesteld maar hij is in beroep gegaan. Wij hebben het resultaat daarvan af te wachten maar juristen zeggen dat, als je ziet waarom zijn claim in eerste instantie is afgewezen, het gek zou zijn wanneer hij nu gelijk zou krijgen. Hij heeft een punt toegevoegd dat betrekking heeft op het personeel, maar dat is absoluut niet waar. Wij denken dat wij er wat dit betreft goed voorstaan. Hoe dan ook, wij houden hier rekening mee.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Betekenen de woorden van de gedeputeerde dat in feite de oude overeenkomst weer uit de kast wordt gehaald?

De heer **Van Heukelom** (GS). Die ligt uit de kast...

De heer **Bierens** (VVD). Met dezelfde bedragen?

De heer **Van Heukelom** (GS). ... en is nu al drie weken onderwerp van gedetailleerd juridisch onderzoek. Het gaat om dezelfde bedragen. Per 1 december zijn die bedragen er niet meer. Ik denk dat dan de hele "toko" naar de rechtszaal gaat. Wie betaalt dan de sanering?

De heer **Bierens** (VVD). Is er al enige uitvoering gegeven, op sommige onderdelen, aan de sanering?

De heer **Van Heukelom** (GS). Dan kan niet want er moet worden aanbesteed in zijn geheel. Wij hebben wel even een plan gehad om vast te beginnen met opruimen --want dat moet tóch-- maar dat is juridisch niet gelukt. Het saneringsplan ligt klaar, inclusief de bedragen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik heb een vraag gesteld over de volgorde en bepleit dat eerst datgene wordt aangepakt wat de provincie het meeste kost. Kennelijk kan die volgorde niet met last onder dwangsom worden afgedwongen. Is dat wél mogelijk met de overeenkomst?

De heer **Van Heukelom** (GS). In het saneringsplan staat gewoon: eerst fosforslik opruimen. Ook de curatoren weten dat je, als je dát hebt opgeruimd, een flink gedeelte van de kosten van het sitebeheer kwijt bent en de situatie veiliger is geworden.

Door de VVD-fractie is mij gevraagd of ik niet ook zelf vind dat er veel geheimhouding is geweest. Ja, voorzitter, achteraf: ja. Als ik toen wist wat ik nu weet, had ik wat dit betreft het risico genomen.

De heer **Bierens** (VVD). Ik heb niet bedoeld op risico's maar op een andere inrichting van de stukken. Een mogelijkheid is dat men net wat minder gedetailleerd is. Je kunt wel een totaalbedrag vermelden, maar je specificeert niet.

De heer **Van Heukelom** (GS). Ja, maar het totaalbedrag dat voor de sanering werd genoemd, was een probleem. Mede gelet op het bezwaar van één van de inschrijvers moest dat toen niet naar buiten komen. Het was juridisch gevaarlijk om dat te doen. Niettemin begrijp ik wat u bedoelt: haal bepaalde details weg zodat er open over kan worden gesproken. Op die manier wordt de volgorde omgedraaid. Als er dan vragen komen die betrekking hebben op details, kun je zeggen: dat kan nu niet hier, maar dadelijk besloten wél.

Waar het gaat om de tijd die een en ander heeft gevegd en onze invloed daarop, verwijs ik naar de rol van de rechter. Wij hebben een paar keer meegemaakt dat die de zaak gewoon verdaagde. Daar heb je niks over te zeggen. En als je daar vaak over belt... Dan leggen ze je helemaal onderop. Je moet daar heel voorzichtig mee zijn.

Over het ministerie van EZ heb ik al gezegd dat ze hebben afgehaakt. Voorzitter, iedereen is met EZ bezig geweest. Ook onze commissaris heeft er veel aan gedaan. Ben de Reu en Kees van Beveren komen er regelmatig. Voor het hele college geldt: als we ergens komen, nemen we dit dossier mee. Wij praten met ministers, staatssecretaris en DG's. Ook in Brussel praten we met iedereen. We praten met Rutte. We nemen het constant mee. Iedereen zit ermee. Onlangs heeft Timmermans in een vergadering van de Tweede Kamer beloofd dat hij hiernaar in Brussel zal kijken. Daar kan Ben van alles over zeggen want die kent Timmermans goed, op de een of andere manier...

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. De gedeputeerde heeft wel een opmerking gemaakt over de groene doorstart maar werd daarbij onderbroken. Misschien wil hij wat dat betreft een herstart maken.

De heer **Van Heukelom** (GS). Ik zie het nu niet gebeuren, maar áls het op de een of andere manier zou kunnen, zou dat geweldig zijn. Dat zou echt een doorbraak zijn. Wij hebben voor van alles fosfor nodig. Ik zou het geweldig vinden. Ik denk dat Ben de Reu dan meteen hier zou staan om een kredietje te vragen...

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. In het kader van de portefeuille-economie, die onder mij ressorteert, hebben wij allereerst ingezet op verkoop/overname, en vervolgens op de groene doorstart. Die zaken behoren bij de portefeuille-economie. Toen bleek dat beide mogelijkheden niet realistisch waren, werd geconcludeerd dat er moest worden overgegaan op een ander traject, namelijk het beheer van de site en het toezicht op de veiligheid. Welnu, toezicht en handhaving zitten in de portefeuille van collega Van Heukelom. Met een aantal van dezelfde spelers, waaronder de curatoren, moest een heel ander traject worden ingegaan, ook waar het ging om de financiën. Het was volstrekt duidelijk dat een ándere portefeuillehouder dat zou kunnen en moeten doen dan degene die aanvankelijk overname en doorstart onder zijn hoede had. Uiteraard moet daaraan worden toegevoegd dat het college altijd met één mond spreekt en één beleid voert.

Wat Europa en Timmermans betreft, voorzitter, constateer ik dat hij daar straks permanent zal zitten. Met andere woorden: wie weet... Wij klampen ons wat dit betreft, financieel gezien, vast aan een laatste strohalm. Als wij hierover informatie hebben, zullen wij die onmiddellijk aan de Staten voorleggen.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Tijdens de bijeenkomsten die voor de zomer plaatsvonden,

heeft mijn fractie diverse malen bepleit dat er, behalve naar minnelijke afspraken, zou worden gekeken naar de mogelijkheid om een handhavingskoers te volgen. Hadden wij dat vanaf het begin gedaan, dan zouden wij nu wellicht zijn aangekomen bij bestuursdwang, zouden wij eigenaar worden van Thermphos en hadden wij zelf aan de lat kunnen staan voor de sanering. Ik vind het erg jammer dat de "of-of-strategie" van het college heeft geleid tot enorme vertraging, zodat waarschijnlijk in december het geld op is. Het is de vraag hoe wij de maximale financiële ruimte vanaf 2016 kunnen waarborgen, zoals het college het stelt. Wat ons betreft is er sprake van een gemiste kans.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Ik heb de gedeputeerde horen zeggen dat hij wederom onderhandelt met de curatoren en dat er --na, hopelijk, de volgende week een positieve uitspraak van de rechter-- weer een overeenkomst aan de orde is. Ik herinner eraan dat er nog een hogerberoepszaak loopt in het kader van de Faillissementswet. Ik meen dat die zaak in april 2015 dient. Stel nu dat de beoogde overeenkomst met de curatoren en de faillissementscommissie er komt, wordt dan dat beroep ingetrokken?

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. De aanvankelijk opgestelde overeenkomst wordt gewijzigd, zij het op details. Daarmee is het een andere overeenkomst dan de overeenkomst die eerder door de Staten werd vastgesteld. Worden wij de volgende week hier verwacht? Hoe moet ik dit nu zien? Voorkomen moet worden dat in de nieuwe overeenkomst zaken worden afgesproken waarvan later blijkt dat de Staten er ten onrechte niets van weten. Ik weet niet waarop die details betrekking hebben, maar wij moeten dit wél zorgvuldig doen. De gedeputeerde geeft aan dat er al drie weken gedetailleerd juridisch wordt gestudeerd op de wijze waarop de overeenkomst moet worden gewijzigd. Welnu, dan kan men beter nog een dag langer wachten en ervoor zorgen dat ook de Staten op de hoogte zijn, zodat er niet achteraf vragen over moeten worden gesteld.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik verzoek de gedeputeerde om in te gaan op mijn vraag of hij bij benadering kan aangeven wat de kosten van de ingeschakelde externe deskundigen zijn. Als ook deze vraag wordt beantwoord, is mijn fractie tevreden met de beantwoording en het tot op heden gevoerde beleid.

Voorts neem ik een voorschot op de behandeling van het volgende agendapunt, het initiatiefvoorstel van de heer Harpe. Wij zullen dat voorstel, gericht op een onderzoek naar het handhavingsbeleid, niet steunen. Bij de

behandeling van het initiatiefvoorstel zal ik verwijzen naar datgene wat ik nu heb gezegd.

De heer **Pauwels** (CDA). Voorzitter. Een aantal zaken is doorverwezen naar het gerechtshof in Den Bosch. De behandeling daarvan zal duidelijkheid bieden waar het gaat om de verschillende verantwoordelijkheden. Wat verwacht de gedeputeerde hiervan?

Ten slotte dank ik de gedeputeerde voor zijn uitgebreide beantwoording. Ook wij hebben vertrouwen in het ingezette beleid, óók waar het om de toekomst gaat.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Op het gevaar af dat wij weer een discussie beginnen die ik niet wil, houd ik de SP-fractie voor dat wij in maart 2013 wel degelijk hebben gehandhaafd in verband met het veegzand. Ik voeg eraan toe dat in de vergunning is opgenomen dat juridisch moet worden aangetoond dat er sprake is van bedrijfsbeëindiging. Anders kan je helemaal niet handhaven, en het was september 2013.

Tot de PvdA-fractie kan ik zeggen: ja. Hetzelfde geldt voor de SGP-fractie. De VVD-fractie kan ik melden: 30.000 euro per maand. Het antwoord aan het adres van de CDA-fractie is: de juristen zijn optimistisch.

Het voorstel wordt zonder stemming aangenomen.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

30. Initiatiefvoorstel van het lid Harpe over onafhankelijk onderzoek handhavingstraject-Thermphos (SGR-65)

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Mijn fractie heeft tijdens een vorige vergadering aangegeven dat het wellicht verstandig zou zijn om in verband met dit hele verhaal eens een onderzoek te doen plaatsvinden. De heer Van Heukelom reageerde daarop met de woorden: dat moeten we dan misschien maar doen. Ik reken er dan ook op dat het college dit initiatiefvoorstel enthousiast zal omarmen. Dat doet de PVV-fractie in elk geval wél.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Het drama Thermphos heeft tot een faillissement geleid. Het is een complexe kwestie, vooral vanwege haar juridische complicaties. Het college heeft de Staten voortdurend op de hoogte gehouden van diverse stadia en mogelijkheden. In beslotenheid hebben wij steeds ingestemd met de voorgestelde

juridische acties. Nimmer hebben leden van deze Staten aangegeven andere ideeën te zijn toegegaan dan werd voorgesteld. Er zijn geen tegenvoorstellen gekomen. De constatering van mijn fractie is dan ook dat er met betrekking tot dit dossier tot nu toe heel weinig licht zit tussen GS en PS.

Tegen deze achtergrond leggen wij de initiatiefnemer twee vragen voor. Wat zijn nu de concrete verwijten aan het adres van GS en PS? Voor ons vormen zij tot nu toe één team. Wat gaat er mis wanneer de Staten niet akkoord gaan met dit initiatiefvoorstel?

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Zoals beloofd, volsta ik met een verwijzing naar mijn inbreng bij de behandeling van het vorige agendapunt. Wij zullen het initiatiefvoorstel niet steunen.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Wij hebben met interesse kennisgenomen van dit initiatiefvoorstel en wij zijn geneigd het te steunen. Echter, wij denken dat wij beschikken over een perfect instrument om zélf onderzoeken te laten uitvoeren. Wij kunnen de Rekenkamer van Zeeland vragen om dit te doen. Een voordeel is dat dan niet een budget van 10.000 euro beschikbaar hoeft te worden gesteld. Wij kunnen de Rekenkamer vragen om dit als een regulier onderzoek uit te gaan voeren. Bij deze werkwijze behoeven wij hierbij geen externe deskundigen te betrekken. Mocht de Rekenkamer tot de conclusie komen dat zij behoefte heeft aan externe ondersteuning, dan is het nu al beleid dat dat gewoon mogelijk is. Mochten de kosten te hoog oplopen, dan kan de Rekenkamer altijd vragen om aanvullend budget.

Wij hopen dat de heer Harpe ermee kan instemmen dat het initiatiefvoorstel op deze wijze wordt aangepast. Op deze manier kan het voorstel beter worden gemaakt en kan de uitvoering goedkoper plaatsvinden. Laten wij de Rekenkamer, die deze periode op een heel goede manier onderzoeken heeft gedaan, vragen om ook hiermee aan de slag te gaan.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Zoals in de commissie al is verwoord --ik reageer nu op een vraag van de heer Aalfs-- is het bij dit initiatiefvoorstel geen kwestie van "voor" of "tegen". Zoals de gedeputeerde al heeft aangetoond en zoals is gebleken uit opmerkingen en vragen van de fracties, is er sprake van een bijzonder complex onderwerp, waarbij het niet om "gelijk" of "ongelijk" gaat. Dat staat nu niet ter discussie.

Er zijn heel wat juridische wegen om dit onderwerp te benaderen en te trachten om tot een oplossing te komen. Een eerste signaal op grond waarvan ik dit initiatiefvoorstel heb geschreven, is de inzet van het ministerie van EZ geweest. Dat

ministerie heeft direct gekozen voor de handhavingsformule last onder dwangsom en heeft nu als het ware een voorsprong op het college, dat voor de civiele weg heeft gekozen. Nu wil ik graag weten of de weg die de provincie heeft gekozen en nog steeds bewandelt, de weg is van de meeste wijsheid. Dat weet ik nu niet en ik denk dat niemand in deze zaal dat weet, inclusief de gedeputeerde.

Het einde van deze kwestie is nog niet in zicht. Een belangrijke factor is dat de Raad van State een uitspraak heeft gedaan naar aanleiding van de last onder dwangsombeschikking van het ministerie van EZ. In de brief die het college in juli heeft geschreven, wordt duidelijk gesteld: nu is er een nieuw gegeven, want de Raad van State heeft uitgesproken dat dit soort kosten tot de boedel behoren. Voorzitter, dat gegeven heeft het college aangegrepen om nu alsnog last onder dwangsom op te leggen. Dát is de input voor dit voorstel.

Ik heb aangegeven op welke vragen wij graag een antwoord willen hebben. Ik denk dat het belangrijk is om dit dossier dadelijk op een goede manier over te dragen aan de volgende Staten. Daarom is het belangrijk om hierover duidelijkheid te verkrijgen. Het zou in de ogen van GroenLinks uiterst gênant zijn wanneer wij een dossier zouden overdragen dat in de volgende periode alsnog een vervolg blijkt te hebben. Ik denk dat de Staten nu de mogelijkheid hebben om een onafhankelijk onderzoek te laten verrichten door deskundigen van buiten deze zaal, buiten deze provincie als het even meezit. Op die manier kan een antwoord worden gekregen op de volgende vragen. Hebben wij de juiste instrumenten gehanteerd? Zijn wij als Staten voldoende geïnformeerd? Heeft het college de juiste weg gekozen? Zo ja, dan is dat prima, zij het wellicht met een paar kanttekeningen. Zo neen, hoe had het dan moeten? Voorzitter, wij worden er alleen maar wijzer van.

De heer Van Dijen heeft gevraagd of de Rekenkamer hiervoor kan worden ingeschakeld. Voorzitter. Ik neem aan dat de Rekenkamer met wellicht externe advisering het óók kan. Ik heb met die werkwijze geen enkel probleem. Mij gaat het met betrekking tot dit hopelijk eenmalige, verschrikkelijk ingewikkelde proces, waarmee wij allemaal worstelen, om de vraag: hebben wij het juist gedaan en werken wij naar een goede oplossing toe? Dat is het hele verhaal en, voorzitter, dat vind ik de moeite waard.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter. Ik ben blij met de reactie van de heer Harpe op mijn voorstel om het initiatiefvoorstel te wijzigen. Tijdens de lunchpauze heb ik een amendement opgesteld dat erin voorziet dat de Rekenkamer wordt verzocht om het beoogde onderzoek in te stellen en dat ik nu indien.

De **voorzitter**. Door het lid Van Dijen is het volgende amendement ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 26 september 2014, besluiten:

1. *Verzoeken de Rekenkamer om dit onderzoek uit te voeren, mogelijk met extra ondersteuning indien de Rekenkamer dit noodzakelijk acht.*
2. *Ongewijzigd.*
3. *Het onderzoek zo spoedig mogelijk uit te voeren.*
4. *Vervallen.*
5. *Vervallen.*

Dit amendement krijgt nr. 1.

Amendement nr. 1 wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, D66, GL en de PVV voor dit amendement hebben gestemd.

Het initiatiefvoorstel wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GL, de SP en de PVV voor dit initiatiefvoorstel hebben gestemd.

31. Statenvoorstel fietsvoetveer Vlissingen-Breskens (BLD-162)

De heer **Markusse** (PVV). Voorzitter. Mijn fractie acht de instandhouding van de Fast Ferry van groot belang. Het college wil van zijn bevoegdheid gebruikmaken om een BV op te richten en de exploitatie van de Fast Ferry in deze BV onder te brengen. Het oprichten van een BV behoort, op grond van artikel 158, eerste lid, van de Provinciewet, tot de bevoegdheden van GS. Het betreft hier immers een privaatrechtelijke rechtshandeling. Op grond van het tweede lid van genoemd artikel besluiten GS slechts tot de oprichting van een BV indien dit in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbare belang. De strekking van het statenvoorstel is dat de provincie de exploitatie van de Fast Ferry zelf ter hand neemt. GS acht daarvoor de exploitatie in een BV het meest voor de hand liggend.

Voorzitter. In de commissie E&M stelde mijn fractie de vraag of de exploitatie van de Fast Ferry

niet door de provincie zélf ter hand kon worden genomen in de vorm van een interne afdeling of dienst. Het antwoord van de gedeputeerde was dat hij de vraag van de PVV-fractie voor kennisgeving aannam. Nu dacht mijn fractie dat het de bedoeling was dat dergelijke vragen bij voorkeur in de commissie zouden worden afgedaan. Nu het college dit heeft verzuimd, stellen wij deze vraag hier alsnog. Die vraag is van belang omdat het het college is dat moet motiveren waarom de exploitatie in de BV-vorm "in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbare belang". Waarom is niet nagegaan of de exploitatie van de Fast Ferry niet door de provincie zélf ter hand kon worden genomen, in de vorm van een interne afdeling of dienst?

Voorzitter, er is nog meer. Het besluit tot oprichting van een BV wordt niet genomen dan nadat Provinciale Staten een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld om hun wensen en bedenkingen ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen. Het statenvoorstel bevat niet het ontwerpbesluit van GS tot oprichting van de BV, terwijl dit expliciet in de wet is voorgeschreven. Een dergelijk besluit bevat de concept-acte van oprichting en de concept-statuten. Het is over dit ontwerpbesluit dat de Staten in de gelegenheid gesteld dienen te worden om wensen en bedenkingen ter kennis van GS te brengen. Dit ontwerpbesluit ontbrak bij de behandeling in de commissie en het ontbreekt nog steeds in de nu voorliggende stukken. Hierdoor worden de Staten niet in staat gesteld om wensen en bedenkingen ter kennis van GS te brengen. Hierdoor ontbreekt ook een vereiste om te komen tot oprichting van een BV.

Voorzitter. De PVV-fractie wijst hier nogmaals op omdat zij de instandhouding van het fietsvoetveer van groot belang acht. Wij willen te allen tijde voorkomen dat zich enig beletsel voordoet waarmee de continuïteit van de Fast Ferry in gevaar kan worden gebracht. Wij vragen het college dan ook om het geschetste gebrek in de besluitvorming zo spoedig mogelijk te repareren. Wetten zijn er niet om aan de laars gelapt te worden.

De **voorzitter**. Voor zover uit het betoog van de heer Van Dijk zou kunnen worden opgemaakt, dat de ontwerpbrief inzake de wensen en bedenkingen nog niet in het SIS zou staan, deel ik mee dat mij gebleken is dat dat wél het geval is.

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. Tijdens de behandeling van dit voorstel in de commissie is er al veel over gezegd. Inmiddels ligt er een conceptbrief met wensen en bedenkingen, maar die zijn wat ons betreft nog niet helemaal compleet. In

het voorstel wordt steeds gesproken over een tekort van 300.000 euro wanneer het huidige serviceniveau wordt behouden. De opmerking, door ons in de commissie over dit bedrag gemaakt, is in de luwte verdwenen. Ik doel op de opmerking dat het niet per se om drie ton gaat, maar om iets meer dan twee ton, gemiddeld gezien over de periode van 2016 tot 2025. Het lijkt mijn fractie dan ook erg onwaarschijnlijk dat dit bedrag niet ergens door het college kan worden gevonden, zodat het huidige serviceniveau kan worden gehandhaafd.

Het is om deze reden dat wij een amendement indienen. Daarmee wordt tevens bepleit dat serieus wordt onderzocht of het mogelijk is om deze organisatie, in plaats van in een BV, onder te brengen bij de provinciale organisatie. Daarmee wordt voorkomen dat er weer een directeur en andere "hotemetoten" moeten worden aangesteld, met de bijkomende kosten die nog nergens kunnen worden teruggevonden.

De **voorzitter**. Door het lid Van Tilborg is het volgende amendement ingediend:

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

- Dat de regel "De BV moet zo kort mogelijk bestaan" wordt vervangen door "De BV moet zo kort mogelijk bestaan en de mogelijkheid tot het onderbrengen in de eigen provinciale organisatie als serieuze optie onderzocht wordt en wanneer dit mogelijk blijkt in de praktijk te brengen."

- Toevoegen bij wensen bedenkingen: "Dat er door het college gezocht gaat worden naar de dekking van ongeveer 202.000 euro gemiddeld per jaar (voor de jaren 2016 t/m 2025) die nodig is om het huidige serviceniveau te handhaven."

Dit amendement krijgt nr. 2.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik vind het woord "hotemetoten", dat ik zojuist hoorde, niet terug in dit amendement. Is dat een functie binnen de provincie? Eerlijk gezegd vind ik het gebruik van deze term niet zo gepast. Je kunt van alles vinden, maar "hotemetoten" hebben wij hopelijk niet bij de provincie, zeker niet in officiële zin.

De **voorzitter**. Ik weet niet eens wat dit woord betekent. Misschien dat het daarom niet in het amendement staat...

De heer **Van Burg** (SGP). Ik wens dat woord in elk geval niet te gebruiken in combinatie met iemand die gewoon in het openbaar zijn werk doet.

De **voorzitter**. Waarvan akte.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Na de ingebruikname van de Westerscheldetunnel hadden wij voor de veerdienst Vlissingen-Breskens enkele Volkswagens op het niveau "Golf" nodig, maar wij kregen twee Ferrari's. Ze waren duur in aanschaf en duur qua exploitatie. Ook mijn fractie is er een fervent voorstander van om de bestaande veerdienst te handhaven. Nu Zeeland geen nieuwe exploitant voor deze dienst kon vinden, zou de enige bruikbare oplossing zijn het oprichten van een aparte BV.

Op zich, voorzitter, heeft mijn fractie geen problemen met die BV-status. Er gelden wat ons betreft echter drie voorwaarden. In de eerste plaats mag er geen sprake zijn van een toename van het aantal provinciale ambtenaren. In de tweede plaats moet dit een tijdelijke oplossing zijn want de oorspronkelijke oplossing is: onderbrengen in de OV-concessie. In de derde plaats moet er, bij het zich aandienen van een betere oplossing, probleemloos op een exit-strategie overgeschakeld kunnen worden.

Voorzitter. Wij zitten in tijdnood om een en ander voor elkaar te krijgen. Daarom pleit mijn fractie ervoor om met de huidige concessiehouder opnieuw in onderhandeling te gaan om voor minimaal één jaar de huidige exploitatie voort te zetten. De basis voor deze veerdienst zou een uurdienst moeten zijn, ook gedurende alle avonden en in de weekends. Dat is een helder voorstel. Werkenden, studenten en scholieren hebben de zekerheid dat ze op alle werkdagen ieder halfuur op de boot kunnen stappen. Deze oplossing werkt kostenbesparend en is veel concreter dan "vermoedelijk 30% minder afvaarten".

De tijdruimte die gevonden wordt, kan worden benut om nog eens naar geïnteresseerde nautische marktpartijen om te zien. Wellicht is het zelfs mogelijk om een nautisch bedrijf te interesseren voor de vaardienst, en een OV-bedrijf voor de kaartverkoop en de reizigersinformatie. Met andere woorden: een combinatie-oplossing. College, koop meer tijd voor een weloverwogen oplossing waarover niet in alle haast besloten moet worden.

Ten slotte nog enkele vragen. Kan het college toezeggen dat er, bij welke gekozen oplossing dan ook, nul-komma-nul provinciale ambtenaren bijkomen? Acht het college het noodzakelijk om bij de BV-constructie ook over een goede exit-strategie te kunnen beschikken?

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Deze veerverbinding is in Zeeland een vertrouwd begrip. De aanschaf van de Fast Ferry's was al een verandering in het vertrouwde beeld van de heen-

en weervarende ponten die alles meenamen. Het beeld is nu inderdaad anders en de mogelijkheid zit erin dat het opnieuw gaat veranderen; dat realiseren wij ons.

Het college komt nú met een voorstel, maar ons inziens had er al veel eerder een voorstel moeten liggen. Het was immers al lang bekend dat er iets moest veranderen. Wij begrijpen dat de gedeputeerde nog méér in zijn portefeuille heeft dan dit "leuke" onderwerp, maar het had veel en veel eerder gekund en gemoeten. Ik heb nu de indruk dat dit voorstel --zeg maar wat je van een BV vindt-- wat geforceerd is en geen recht doet aan het belang van de Fast Ferry, zoals dat op Walcheren en in Zeeuws-Vlaanderen wordt ervaren.

Voorzitter. Weet u wat zo leuk is van de Fast Ferry en wat zo leuk was van de oude veerboten? Je ontmoette en ontmoet er mensen. Toen ik onlangs, op weg naar Breskens, een gedeputeerde tegenkwam in een wat andere outfit, dacht ik: wanneer maak je dat in een andere situatie mee? Het zijn unieke momenten en ik vind dat het zo moet blijven.

Nogmaals, voorzitter, het gegeven dat wij nu alleen iets mogen zeggen over een BV doet geen recht aan het fenomeen Fast Ferry. Daarom hebben wij, samen met de fracties van D66 en de ChristenUnie, een motie opgesteld die erop is gericht dat er wat breder wordt gekeken naar en gedacht over het onderwerp Fast Ferry. In één van de overwegingen wordt gesteld dat het nu voorliggende voorstel van het college financieel niet sluitend is. Er moet nog dekking worden gezocht voor de voorbereidingskosten, het inhuren van personeel, extra onderhoud enz. Als het dan echt méér moet kosten, voorzitter, is er altijd wel een modus te vinden om er een bedragje voor vrij te maken.

Met deze motie vragen wij het college om met de huidige concessiehouder te onderhandelen over verlenging van de huidige concessie voor een periode van tenminste een jaar en om met veel spoed een toekomstvisie op te stellen --die visie had er ons inziens al bijna kunnen zijn-- zodanig dat de Staten ruimschoots voor 1 januari 2016 een besluit kunnen nemen over de wijze waarop het fietsvoetveer kan worden gecontinueerd. Wij bepleiten dat werkelijk alle mogelijkheden worden onderzocht waar het gaat om haalbaarheid en acceptatie. Parallel daaraan moet er een businessplan worden ontwikkeld, met exit-strategie, dat een goede en objectieve afweging mogelijk maakt over de wenselijkheid dan wel noodzakelijkheid van het effectueren van de bedoelde eigen BV.

Verder moet de nautische markt erbij worden betrokken, met eigen ideeën, voorstellen en aanbiedingen. Ik ben benaderd door die markt en het is duidelijk dat daar heel creatieve ideeën leven,

maar die passen niet in de opzet die het college nu heeft neergelegd, in de zin van: dit zijn de aanbestedingsregels en daar moet je binnen blijven. Ik denk dat het van veel creativiteit kan getuigen wanneer ook die marktpartijen in de gelegenheid worden gesteld om hun visie naar voren te brengen.

De **voorzitter**. Door de leden Harpe, Aalfs en Colijn is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 26 september 2014;

overwegende dat:

- de aanbesteding fietsvoetveer Vlissingen-Breskens geen inschrijvers heeft opgeleverd en er vervolgens vier sporen zijn onderzocht, waaronder aanbiedingen uit de nautische markt;
- dit laatste spoor in het voorstel niet wordt beargumenteerd;
- er nog dekking moet worden gezocht voor onder meer voorbereidingskosten, inhuur personeel, overhead en extra onderhoud schepen;
- het college niet kiest voor een nieuwe aanbesteding maar eerst een toekomstvisie wil maken;
- een bestek voor een komende aanbesteding moet zijn gebaseerd op de resultaten van de nog op te stellen toekomstvisie;
- het collegevoorstel mogelijk in strijd is met de aanbestedingswet;

voorts overwegende dat:

- het oprichten van een BV in feite teruggaat naar de oude PSD en financieel onzeker is;
- een verlenging van de oude concessie voor een beperkte periode van maximaal een jaar mede daarom de voorkeur heeft;

dragen het college op om:

- met de huidige concessiehouder te onderhandelen over een verlenging van de huidige concessie voor een periode van ten minste 1 jaar;
- met gezwinde spoed een toekomstvisie op te stellen, dusdanig dat de Staten ruimschoots voor 1 januari 2016 een besluit kunnen nemen over de continuering van het fietsvoetveer;
- alle mogelijkheden wat betreft haalbaarheid en acceptatie te onderzoeken;
- parallel daaraan een businessplan met exit-strategie te ontwikkelen, wat een goede en objectieve afweging mogelijk maakt over de wenselijkheid dan wel noodzakelijkheid tot het effectueren van de bedoelde eigen BV
- hier ook de nautische markt bij te betrekken met eigen ideeën, voorstellen en aanbiedingen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

De heer **De Kaart** (PvdA). Voorzitter. Eigenlijk is bij de behandeling van dit voorstel maar één aspect belangrijk: hoe zorgen wij ervoor dat het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens in de vaart blijft? Mijn fractie ziet deze verbinding als een belangrijke regionale OV-voorziening die behouden moet blijven. Het is een verbinding die vooral belangrijk is voor de inwoners van West-Zeeuws-Vlaanderen.

Het is jammer dat Veolia de exploitatie hiervan niet wil voortzetten. Ook is het jammer dat er geen andere exploitant is gevonden die dit wil overnemen. De tijd dringt. Immers, vóór 1 januari 2015 moet er een oplossing worden gevonden. Er is daarom haast geboden.

Eigenlijk heeft de provincie nog slechts de keuzemogelijkheid om het fietsvoetveer dan maar zélf te exploiteren. Achteraf kan wellicht worden geconstateerd dat men de aanbesteding anders had moeten doen. Een eigen rechtspersoon oprichten is voor de provincie immers geen eenvoudige zaak. Over de aansturing van een dergelijke onderneming leven ook bij mijn fractie nog wel wat vragen. Het ambtelijk apparaat mist immers de infrastructuur om een OV-onderneming te runnen. Deze vragen komen nog aan bod bij de verdere uitwerking van het plan. Wij rekenen erop dat het college de Staten met regelmaat op de hoogte houdt, zo nodig met extra vergaderingen. Kan de gedeputeerde toezeggen dat wij concreet en snel op de hoogte worden gehouden?

Voor het opstarten van het eigen bedrijf worden de voorbereidingskosten op maximaal 250.000 euro geraamd. Kan het college meedelen op welke wijze deze kosten worden gedekt?

Nogmaals, voorzitter, het is zaak om snel te handelen. Daar hebben de inwoners in dit deel van Zeeland recht op. Aan de minister van BZK moeten de wensen en bedenkingen van Staten over het oprichten van een BV kenbaar worden gemaakt. Daarvoor zijn al verschillende teksten voor een conceptbrief gepasseerd. Terecht zijn vragen gesteld waarover het college zich moet buigen. Echter, in de richting van de minister moet duidelijk zijn dat de Provinciale Staten van Zeeland grote waarde hechten aan de instandhouding van het fietsvoetveer. Dat is in feite de enige boodschap die wij moeten geven.

Dat er gekozen wordt voor een periode van vier jaar, lijkt ons verstandig. Daarmee wordt de provincie de gelegenheid geboden om zich te oriënteren op de verdere toekomst. Wij vertrouwen er eigenlijk op dat in die periode een nieuwe exploitant wordt gevonden.

Alles overziende, voorzitter, kan mijn fractie akkoord gaan met het voorliggende voorstel. De uitwerking van een en ander zal later worden besproken.

De heer **Van der Maas** (SGP). Na een zo warm pleidooi van de mij voorgaande spreker durf ik bijna niets meer te zeggen...

Voorzitter. Om maar meteen een mogelijk misverstand uit de wereld te helpen: als men misschien denkt dat de SGP-fractie een tunnelvisie heeft, valt dat wel mee. Immers, naast een mooie tunnel zijn ook wij voor een veerdienst-Vlissingen-Breskens. Met andere woorden: ook wij bepleiten dat het fietsvoetveer er blijft. De hamvraag is vervolgens vanzelfsprekend: hoe?

Wij weten dat er geen inschrijvingen zijn geweest. Wij zijn van mening dat de uitvoering hiervan bij GS ligt en wij zijn in principe niet voor het oprichten van eigen BV's, maar in dit geval menen wij dat er sprake kan zijn van een uitzondering. Tegen die achtergrond kunnen wij instemmen met het voorliggende voorstel. Wij zien de aangegeven oplossingsrichting --gelet op de moeilijke situatie en op de wens dat de veerdienst per 1 januari 2015 in de vaart blijft-- als een optie die verder kan worden uitgewerkt.

Voorzitter. Over de wensen en bedenkingen is in de commissie gesproken, waarbij is gesteld dat er alleen een wens of een bedenking kan worden opgevoerd wanneer een meerderheid daarvóór is. Ik zou graag zien dat ze op die wijze in stemming worden gebracht.

De heer **Harpe** (GL). Kennelijk, voorzitter, wenst de heer Van der Maas alleen wensen en bedenkingen op te voeren die een meerderheid hebben. Vindt hij wensen en bedenkingen die wel zijn geuit maar geen meerderheid verkrijgen, niet belangrijk?

De heer **Van der Maas** (SGP). Wij moeten elkaar goed begrijpen. Er zijn veel zaken naar voren gebracht, in de commissie, daarna en ook nu. Ik vind het belangrijk dat de procedure helder is. Wat gaan wij nu uiteindelijk opnemen in de brief die naar de minister gaat? Dat is een belangrijke brief. Daar valt of staat straks de besluitvorming mee. Mijn voorstel is dat de wensen en bedenkingen in stemming worden gebracht en dat alleen de wensen en bedenkingen die een meerderheid verkrijgen, worden doorgestuurd. Dat is mijn voorstel en natuurlijk kunt u daar ánders over denken.

De heer **Harpe** (GL). Het "minderhedenbeleid" is bij u kennelijk niet zo in tel...

De heer **Van der Maas** (SGP). U heeft de mailwisseling gezien, collega Harpe, en u weet dat

er zóveel zaken zijn genoemd dat er een keuze moet worden gemaakt. Hoever wil je gaan met het noemen van dingen? Onze keuze is op dit punt dat wij graag een meerderheid zien; dat klopt.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. De SGP heeft in de Tweede Kamer een minderheidsfractie, maar zij wordt wél gehoord en doet graag mee. In deze zaal, waar de SGP deel uitmaakt van een meerderheid, zegt zij tegen de minderheid: doe maar niet. Dat voelt niet lekker...

De heer **Van der Maas** (SGP). Dat snap ik, voorzitter; dat is een heel vervelend gevoel. Daar kan ik mij alles bij voorstellen... Ik hoop dat er met de door ons voorgestelde werkwijze een zo groot mogelijke consensus ontstaat.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Dit is toch geen ánder onderwerp dan de onderwerpen die regulier voor besluitvorming voorliggen? Mijnheer Harpe, is de volgende stap dat wij verworpen moties van uw fractie gaan doorzenden naar de minister?

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter, ik verwijs naar de heldere tekst die hierover is opgenomen in de Provinciewet. Er wordt gevraagd om wensen en bedenkingen. Als men bezwaar wenst te maken tegen bijvoorbeeld een bestemmingsplan, kan men wensen, bedenkingen, zienswijzen indienen, en het maakt daarbij niet uit of men alleen is of met een groep. Ik kan mij voorstellen dat de minister in kennis wordt gesteld van de opmerkingen die in deze zaal zijn gemaakt. Als men hier een meerderheid wil afdwingen, het zij zo. Echter, daarmee wordt mijns inziens niet voldaan aan het in de Provinciewet gestelde over wensen en bedenkingen. Het wordt afgedwongen, en ik vind dat dat niet hoort.

De heer **Van der Maas** (SGP). Ik vervolg mijn betoog.

Voorzitter. In de conceptbrief zijn zes wensen en bedenkingen opgenomen. Ik wil alvast aangeven dat wij positief staan tegenover de eerste vier. Wat ons betreft zouden het vijfde en zesde punt niet in de brief behoeven te staan.

Wij zijn wat verbaasd over de nu ingediende motie. Vóór het zomerreces heeft mijn fractie gevraagd of de brief van GS, die ons toen werd voorgelegd, nog voor dat reces zou kunnen worden behandeld. Wij vroegen dat toen omdat in die brief werd aangegeven wat de denkrichting was en wat door ambtenaren al verder zou worden uitgewerkt in de zomerperiode. Wij hebben tegen de andere fracties gezegd: als wij dit niet willen, laten wij dat dan nú aangeven, anders gaat het college verder met de uitwerking; wij vinden september wel érg

laat. Wij verbazen ons erover dat de drie fracties die nu deze motie indienen, niet tóen met hun uitspraak zijn gekomen, maar nu. Dat vinden wij erg aan de late kant. Wij zullen de motie dan ook niet steunen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter, dit is érg gezocht. De SGP-fractie heeft altijd de mogelijkheid om zaken in de Staten aan te kaarten. Het indienen van initiatiefvoorstellen is ook niet ongebruikelijk. Om nu dít argument aan te voeren om de motie niet te steunen... Ik had een betere onderbouwing verwacht --dat ben ik van de SGP-fractie gewend-- en niet dit.

De heer **Van der Maas** (SGP). Het is op basis van de inhoud dat wij iets wel of niet steunen, collega Harpe. Dat bent u van ons gewend en dat zal ook zo blijven.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. De Fast Ferry is één van de onderwerpen die de Staten keer op keer bezighouden. Dit geeft aan dat wij ons bij de Fast Ferry betrokken voelen en dat wij de meerwaarde en het belang zien van deze vervoersmogelijkheid waarvan veel Zeeuwen gebruikmaken. Echter, mijn fractie heeft enkele bedenkingen bij het voorstel van het college. Immers, het oprichten van een BV is niet iets wat je zomaar doet.

Voorzitter. Wij missen op drie punten een gedegen afweging. In de eerste plaats constateren wij dat de keuze om een eigen BV op te richten in financiële zin eigenlijk niet is onderbouwd. Wij zouden graag de vier sporen uitgewerkt zien waar het gaat om kosten en opbrengsten. Op basis daarvan kunnen de Staten een goede en evenwichtige keuze maken.

In de tweede plaats bestaat er grote onzekerheid over de kosten die samenhangen met het oprichten van een BV. In het voorstel wordt aangegeven dat diensten van Veolia worden afgenomen en dat systemen van Veolia worden ingekocht. Welke kosten brengt dit met zich mee?

In de derde plaats noem ik de risico's die samenhangen met het oprichten van een eigen BV. Stel, voorzitter, dat men over vier jaar, als de BV ten einde is, tot de conclusie komt dat men toch weer terug moet naar de markt. Hoe staan de marktpartijen er dán tegenover? Willen ze dan überhaupt overnemen? Zo ja, tegen welke meerprijs? Willen ze dan alle medewerkers overnemen? Tegen deze achtergrond missen wij een goede exit-strategie. Aan de hand van andere dossiers hebben wij gezien dat wij, als overheid, gebonden zijn aan morele grenzen en niet vaak de efficiency en snelheid kunnen realiseren die marktpartijen hebben.

Voorzitter. Een degelijke afweging van de keuzemogelijkheden is nodig en daarvoor lijkt ons

een pas op de plaats nodig. Daarom stellen wij voor om de bestaande concessie met een jaar te verlengen en in die periode een toekomstvisie op te stellen, waarbij de nautische markt wordt betrokken.

Wij kunnen ons in principe vinden in de wensen en bedenkingen die in de conceptbrief zijn verwoord. Wij stemmen dan ook in met deze brief.

De **voorzitter**. Namens ons allen feliciteer ik u van harte met uw maidenspeech.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Op 1 januari 2014 eindigt de lopende concessie voor de Fast Ferry tussen Vlissingen en Breskens. Als er op die dag geen boot vaart, zijn de rapen gaar. Vandaar dat de VVD-fractie begrip heeft voor de voortvarendheid die het college betracht om met een nieuwe rechtspersoon de exploitatie op te pakken. "Als het niet kan zoals het moet, moet het maar zoals het kan" is een gezegde dat ik vroeger in Friesland heb opgedaan en dat ik nog altijd huldig.

Over het voorstel van het college kan ik kort zijn. Mijn fractie is van mening dat het college alle mogelijke, reële sporen heeft onderzocht en de uiteindelijke keuze voor het derde spoor voldoende heeft gemotiveerd. Wij onderschrijven de redenen waarom er niet is gekozen voor het onderbrengen van de Fast Ferry in de provinciale organisatie. Het gaat immers om een tijdelijke situatie en wat mijn fractie betreft moet de Fast Ferry zo snel mogelijk weer in de markt worden gezet, zonder dat de provincie daar personele verplichtingen aan overhoudt. Maar voor het zover is, zal het college een toekomstvisie met betrekking tot de Fast Ferry aan de Staten voorleggen. Wij hebben er begrip voor dat nú alle energie wordt aangewend ten behoeve van de continuïteit per 1 januari, maar het nieuwe college moet hiermee vanaf zijn start aan de slag.

Voorzitter. Wat wij wél op korte termijn willen weten, is hoe per 1 januari de dienstverlening van de Fast Ferry er uitziet. Met andere woorden: welke dienstregeling is mogelijk bij het beschikbare budget en wanneer denkt het college ons hierover te informeren c.q. te raadplegen?

Vervolgens maak ik nog een opmerking over de brief van de gemeente Sluis. Voorzitter. Die gemeente heeft, als belanghebbende overheid, aangeboden mee te denken en praten over de ontwikkelingen betreffende de Fast Ferry. Dit aanbod zou goed ontvangen zijn door het college, maar daarna bleef het stil. Er wordt een beroep gedaan op het vertrouwensbeginsel. Sluis mocht er, gelet op de gemaakte afspraken, van uitgaan dat de veerverbinding kwalitatief en kwantitatief in stand zou blijven. Onze vraag is nu: welke afspraken zijn er met Sluis gemaakt en interpreteert

Sluis deze afspraken terecht als dat alles bij het oude blijft, zowel kwalitatief als kwantitatief?

Voorzitter. Mijn fractie gaat akkoord met het voorgestelde besluit, met de aantekening dat zij kan instemmen met de wensen en bedenkingen, vermeld achter het eerste, derde en vierde gedachtestreepje, zoals opgenomen in de conceptbrief van 18 september. De overige wensen en bedenkingen zijn wat ons betreft voldoende behandeld in de commissievergadering en de correspondentie van het college, zoals die na die vergadering is verschenen.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie heeft kennisgenomen van de afwegingen die hebben geleid tot het voornemen om voor de continuering van het fietsvoetveer een BV op te richten. Zij kan zich hierin vinden want zij acht het van het allergrootste belang dat deze vorm van OV in stand blijft. Daarbij denken wij in de eerste plaats aan de gebruikers, de scholieren, de mensen die hiervan voor hun werk gebruikmaken en ook, in het zomerseizoen, de toeristen. Wij weten allemaal dat West-Zeeuws-Vlaanderen te boek staat als "krimpregio". Ook in dat kader zou het desastreus zijn wanneer ook deze vorm van dienstverlening zou wegvallen.

Het is jammer dat de onderhandelingen met Connexxion en de NV Westerscheldetunnel zijn stukgelopen, maar wij zijn ervan overtuigd dat de gedeputeerde alles in het werk heeft gesteld om er uit te komen. Nu dit niet is gelukt, is naar onze mening op dit moment een BV de enige optie; het is immers al heel snel 31 december.

Voorts kunnen wij ons vinden in de meeste wensen en bedenkingen, maar het gestelde achter het vijfde aandachtsstreepje is ons inziens geen wens en ook geen bedenking.

Laat duidelijk zijn, voorzitter, dat de continuering van deze voorziening wat de CDA-fractie betreft bovenaan staat. Wat dat betreft merk ik dat ik ook wat "VVD-trekjes" heb. Immers, het gezegde "Als het niet kan zoals het moet, moet het maar zoals het kan" heb ook ik in mijn bijdrage staan.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter, mag ik mevrouw Meulenberg eraan herinneren, dat dat een uitspraak is van oud-minister Jan de Koning? Zij behoeft zich dus niet ongerust te maken...

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Het is allemaal goed; het is CDA.

Voorzitter. In de commissievergadering heeft onze fractie vertrouwen uitgesproken in de gedeputeerde, en dat wil ik deze bijdrage herhalen. Tijdens die vergadering kreeg ik van de heer Colijn het verwijt dat ik nogal gemakkelijk deed over de mogelijke consequenties. Natuurlijk vinden ook wij

dat een en ander goed moet worden uitgezocht, om zo de risico's tot het minimum te beperken. Daar heeft het ambtelijke apparaat nog ruim twee maanden de tijd voor. In die periode zal het voorstel zeker bij de Staten terugkomen. Er moet immers nog worden gesproken over de berekende tekorten en over de wijze waarop ze moeten worden gedekt. Dat moet in december duidelijk zijn. Wij zien het vervolg dan ook met belangstelling tegemoet.

Voorzitter. Mijn fractie zal motie nr. 3 niet steunen.

De heer **Harpe** (GL). Mij valt op dat u zo stellig zegt dat het fietsvoetveer in stand moet blijven. U weet dat dat op de huidige wijze niet kan. De conclusie moet dan ook zijn dat uw fractie instemt met minder afvaarten. Verder geeft u aan dat de financiële dekking niet in orde is. Daarover zegt u in feite: dat zien we in december wel weer. Mijn conclusie is dat u net zo goed de motie kunt steunen.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Ik heb niet gezegd dat mijn fractie kan instemmen met minder afvaarten. Misschien komt dat naar voren uit de discussie die nog moet worden gevoerd, maar het is ook mogelijk dat wij ervoor kiezen, de kaartjes duurder te maken.

De heer **Harpe** (GL). De gedeputeerde heeft mijns inziens duidelijk gesteld dat er, binnen het kader dat het college nu schetst, minder afvaarten zullen zijn. Als deze conclusie niet juist is, hoor ik het wel van de gedeputeerde. Daar stemt u nu mee in, maar kennelijk vindt u het ook geen probleem om de prijs van de kaartjes heel fors te verhogen.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Dat zijn uw woorden, en niet de mijne. Wij komen daar nog over te discussiëren. Hoe dan ook, wij vinden het van het grootste belang dat het fietsvoetveer blijft bestaan, óók na 1 januari.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Ik vind het wat vreemd dat twee coalitiefracties nu al "voorsorteren" op een motie terwijl het college daarover nog geen advies heeft gegeven. Misschien wil de gedeputeerde heel graag dit traject verder aflopen. De motie voorziet namelijk in het één en in het ander. Als nu al wordt gezegd dat de gedeputeerde iets niet mag doen...

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Voorzitter. Ik denk niet dat de gedeputeerde de motie zal overnemen, maar ik weet het niet. Mocht hij de motie wél overnemen, dan zullen wij tot een heroverweging komen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Voor mijn fractie is behoud van het bestaande serviceniveau een

kernpunt. Verlaging van dat niveau is voor ons onbespreekbaar. Wij praten over een krimpgebied. Daar wordt aan de ene kant krimpgeld in gepompt en aan de andere kant zou men dan, contraproductief, het aantal afvaarten verminderen van een essentiële ontsluitingsmogelijkheid...

Verder vinden wij, voorzitter, dat in dit voorstel de kosten en risico's op onvoldoende wijze in beeld zijn gebracht. Het amendement zullen wij steunen. Hetzelfde geldt voor de motie omdat er in het collegevoorstel veel onzekerheden zitten. Wij geven er de voorkeur aan dat nu eens rustig de tijd wordt genomen om een en ander goed uit te werken.

Waar het erom gaat om voor een en ander voldoende dekking te vinden, zouden eventueel, desnoods, de gratis tunnelpassages kunnen worden afgeschaft. Ik vraag mij af of het college weet hoeveel daarmee bespaard zou kunnen worden. Het is maar een voorbeeld, maar wat ons betreft is de tunnel nog steeds gerelateerd aan het fietsvoetveer. Daarover zijn afspraken gemaakt en er dienen gewoon een adequate verbindingen te zijn, zowel met de tunnel als met het fietsvoetveer.

De heer **Van der Maas** (SGP). Voorzitter. Na overleg met de griffier heb ik begrepen dat het niet de bedoeling is om wensen en bedenkingen afzonderlijk in stemming te brengen. Daarom dien ik, in verband met datgene wat ik eerder over de wensen en bedenkingen heb gezegd, een amendement in.

De **voorzitter**. Als voorzitter heb ik de mogelijkheid om de wensen en bedenkingen afzonderlijk in stemming te brengen, maar omdat er al een amendement van de SP-fractie ligt, vind ik het wel zo netjes dat ook andere voorgestelde wijzigingen per amendement aan de Staten worden voorgelegd. Het is goed dat u uw amendement zo snel heeft opgesteld.

Door het lid Van der Maas is het volgende amendement ingediend:

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor met betrekking tot de brief over wensen en bedenkingen:

- Zo spoedig mogelijk spreken over de invulling van de BV, er moet een ondernemings- of businessplan komen.
- De rechtspositie van het personeel is onvoldoende duidelijk.
- Zorg voor een goede exit-strategie.
- De BV moet zo kort mogelijk bestaan.
- Vervallen.
- Vervallen.

Dit amendement krijgt nr. 4.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Wat mij het meest heeft getroffen in de bijdragen die in eerste termijn zijn geleverd, is de opmerking van de fractie van GroenLinks dat wij veel eerder met een en ander hadden moeten komen, dat wij het allang wisten enz. Dat is leuk gezegd, tegen mij en tegen mijn ambtenaren, maar toen wij dachten dat de concessie wel door een partij zou worden aanvaard, kregen wij het lid op onze neus. Niemand wou het. Vervolgens hebben wij ons afgevraagd: welke keuzes en opties hebben we? Vandaag hebben wij het over optie 3. Zeker waar het gaat om de optie "onderbrengen bij de Westerscheldetunnel" hebben wij heel lang moeten overleggen en vergaderen. Ik werp dan ook verre van mij dat wij maar uit onze neus hebben zitten eten en het allemaal voorbij hebben laten gaan. Zo is mijn karakter niet. Ik vind het jammer dat deze opmerking is gemaakt.

Voorzitter. Waar het gaat om de optie interne dienst kan ik zeggen dat wij het eens zijn met het amendement van de SGP-fractie. Je hebt dan de organisatie zelf in handen. Je hebt je eigen personeel, met een andere CAO. Er moet heel veel worden gewijzigd en als wij na drie jaar de markt op kunnen gaan, zitten wij met dat personeel. Wij hebben nu overleg met de OR en zoals het er nu naar uitziet, zullen deze mensen dezelfde arbeidsvoorwaarden, dezelfde CAO, hebben. Een interne dienst brengt veel meer risico's met zich mee dan het geval is bij de door ons voorgestelde werkwijze.

In antwoord op vragen, gesteld over de statuten enz., wijs ik erop dat wij een en ander doen in overleg met het ministerie van BZK, dat ons op allerlei manieren steunt. Inmiddels zijn wij bij de notaris geweest en gebleken is dat die geen bezwaar maakt. Verder onderstreep ik dat wij niet over die goedkeuring gaan; daar gaat het ministerie over. Ik zou tegen de PVV-fractie willen zeggen: vanochtend heeft u al een brief geschreven, misschien moet u er twee schrijven...

Men gaat hiermee akkoord, voorzitter, mede gelet op het algemeen belang. Inderdaad hebben wij niet zoveel tijd. Het is gebruikelijk dat een dergelijke procedure bij BZK drie maanden vergt. Dat is in ons geval een slecht scenario. Gelukkig werkt men mee, zodat deze procedure waarschijnlijk kan worden verkort, maar dan moet er nu wel een besluit worden genomen over het oprichten van een BV.

Tot mijn grote genoegen, voorzitter, is in deze discussie minister De Koning genoemd. Dat is de stijl waarmee ik graag opereer...

Uit het betoog van de SP-fractie komt de vraag naar voren of het om drie of twee ton gaat. Voorzitter. Het bedrag van ruim twee ton heeft te

maken met de concessie en met de periode van tien jaar. Echter, het gaat nu om vier jaar en dus om meer geld. Wij zitten daarom op drie ton.

De fractie van D66 wil absoluut geen toename van het aantal ambtenaren. Voorzitter, dat ga ik niet beloven. Ik beloof wél dat alles wat wij op dit terrein doen, binnen de bestaande budgetten blijft. In het kader van de onderhandelingen met Veolia, waarvan wij een aantal diensten gaan inkopen, moet er wat dat betreft een bepaalde ruimte zijn. Dat is een onderdeel van het pakket. Ik vind het al te gek wanneer wordt gezegd dat men helemaal geen nieuwe ambtenaar wil zien. Wij hebben ambtenaren die hiervoor werken en wij denken niet dat wij nieuwe mensen nodig hebben, maar je weet het niet. Ik vind deze opmerking een beetje prematuur. Hoe dan ook, ik ga ervoor zorgen dat dit binnen de budgettaire grenzen blijft.

Voorzitter. Over motie nr. 3 moet ik zeggen: dit werkt helemaal niet. Ik wijs erop dat een jaar verlenging, zoals in de motie bepleit, acht ton kost. Ik hoor niemand over het geld; zo kan ik óók mooi zaken doen. Verder wordt gesteld: "binnen een jaar". Mensen, als wij naar de markt willen, moeten wij een nieuwe concessie uitschrijven en een toekomstvisie opstellen. Welnu, dat red je niet in een jaar; dat bestaat niet. Laten wij nu verstandig zijn en de beoogde BV oprichten en aan de toekomstvisie werken.

Voorts is er iets gezegd over andere boten. Weet men wel dat er twee aanlandingen zijn en wat de boekwaarde van de bestaande boten is? Het gaat om 17 miljoen. Er kan op het moment helemaal niets, buiten deze boten om. Men kan nu wel spreken over nautische bedrijven en de een of andere andere boot, maar dat kan in financiële zin helemaal niet. Wij moeten het doen met de bestaande boten. Daarnaast wordt er de komende jaren natuurlijk gekeken naar de toekomstvisie. Ik heb bij Damen Shipyards een prototype gezien... Schitterend, maar er is nu helemaal geen geld voor. Niettemin is die ontwikkeling er. In de toekomst zullen een nieuwe college van GS en nieuwe Staten een beslissing moeten nemen om aan te geven hoe hiermee verder moet worden gegaan.

Voorzitter. Wij zijn met betrekking tot de brandstof met een nieuw contract bezig. Dat doen wij voor een jaar en het leidt tot besparing. Hetzelfde geldt voor de verzekering. Wij zijn dus nu al inventief bezig.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De gedeputeerde doet het met betrekking tot de motie voorkomen alsof het een kwestie is van of-of. Neen, het is en-en. De gedeputeerde vraagt in de komende drie maanden de minister om toestemming voor de BV. Daarvan zegt mijn fractie: doen. Gedeputeerde, er zijn wensen en bedenkingen geuit en doe uw best. Als de minister het wijs acht: doen. Echter,

daarnaast dringen wij erop aan dat het college blijft praten met marktpartijen. Het is immers mogelijk dat men er, gaande de rit, in december achter komt dat men over vier jaar met zijn exit-strategie vreselijk duur uit gaat komen. Tegen die achtergrond kan het wel eens goedkoper zijn om nog een jaartje met de bestaande concessiehouder door te gaan en de zaak beter te doortimmeren. Wellicht dat de gedeputeerde dan in 2016 zijn BV opricht.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter, dat hebben wij al gedaan. Wij hebben erover gesproken en ze hebben aangegeven dat ze niet willen verlengen. Ze hebben ook gezegd waarom ze niet willen verlengen en waar het aan ligt. Dat staat allemaal duidelijk op papier. Er moet gewoon geld bij. Dat weten we en dat gaan we niet doen. Als het moet zoals de heer Colijn het zegt, als dat vervolgens niet lukt en als we dan op 1 december moeten constateren dat wij het niet halen, dan ligt er gewoon een plan: als wij met dat geld over de brug komen, gaan ze varen; alles is aanwezig. Maar, voorzitter, ik ga niet onderhandelen. Ik realiseer mij dat iedereen meeluistert met de discussie die wij nu voeren, inclusief de marktpartijen. Ik houd de Staten voor --het geldt ook voor de busconcessie--: hoe meer wij over dergelijke zaken praten, hoe hoger de prijs wordt voor verlenging. Dat is écht waar. Wij zitten zo klem als een worst. Het is logisch dat ze dan zeggen: we doen er nog maar een paar miljoen bij want ze kunnen toch niet anders...

De heer **Colijn** (CU). De situatie zal bij beëindiging bij de BV exact zo zijn, en dan kunt u helemaal geen kant meer op.

De heer **Van Heukelom** (GS). Absoluut niet! Dan is de concessie klaar, dan is de markt verkend en dan weten wij, ook in financiële zin, wat er aan de hand is. Wij weten dan hoeveel mensen er van deze voorziening gebruik maken, wat de nieuwe infrastructuur in Zeeuws-Vlaanderen betekent, om welke marktpartijen het gaat enz. Op grond daarvan wordt er een nieuwe concessie gemaakt. Welnu, daar heb je even de tijd voor nodig.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen: die onderhandelingen hebben wij al gedaan en het gaat niet lukken. Betekent die uitspraak niet dat motie nr. 3 niet uitvoerbaar is?

De heer **Van Heukelom** (GS). Ik zou het zo niet doen; het is al gebeurd.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Gesteld wordt onder meer: "met de huidige

concessiehouder te onderhandelen over een verlenging van de huidige concessie voor een periode van tenminste 1 jaar". Echter, de gedeputeerde zegt: ze gaan het niet doen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Ook met Connexxion hebben wij onderhandeld maar die durfden niet toe te happen omdat de busconcessie niet rond was. Anders had je een grotere concessie gehad, voor heel Zeeland, en had het wellicht wél gekund. Wij hebben het allemaal onderzocht.

De heer **Harpe** (GL). Stel nu eens dat het tot stand brengen van de BV niet lukt. Wat gaat u dán doen?

De heer **Van Heukelom** (GS). Die lukt.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter, ik verlang een correct antwoord. Stel nu eens dat de minister geen goedkeuring verleent. Wat is dan plan-B?

De heer **Van Heukelom** (GS). Als er op dit tijdstip, met deze haast, "als-dan-vragen" worden gesteld... Sorry.

De heer **Harpe** (GL). Er is dus geen "nooduitgang" beschikbaar?

De heer **Van Heukelom** (GS). Die heb ik zojuist geschetst en die kost veel geld. In dat geval gaat Veolia voor veel extra geld varen.

De heer **Harpe** (GL). En dus kan ik mevrouw De Milliano zeggen dat de motie --even afgezien van het benodigde bedrag-- haalbaar is.

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat vindt u. Ik leg de motie op een andere manier uit.

De heer **Babijn** (PvZ). Ook in de commissie is de vraag gesteld wat het zou kosten om de bestaande concessie te verlengen. De gedeputeerde had het vervolgens over zeven ton en nu noemt hij het bedrag van acht ton. Heeft dat te maken met de inflatie? Waar zit 'm dat in?

De heer **Van Heukelom** (GS). Er zijn altijd omstandigheden waardoor je moet bijstellen. Het is op dit moment gewoon acht ton. Overigens, er zijn ontwikkelingen, bijvoorbeeld in verband met brandstoffen, die --als wij het goed doen-- ertoe kunnen leiden dat de kosten lager uitvallen. Hoe dan ook, u moet aan zeven tot acht ton denken.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. De gedeputeerde noemt het niveau van zeven tot acht ton. Hoe is er nu zo zeker van dat het met het oprichten van een eigen BV goedkoper kan?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Ik snap deze vraag over de financiën niet, want ook in de commissie heb ik al gezegd: het budget staat. Dat is de concessie. Dat het om minder afvaarten gaat, heb ik ook eerlijk gezegd. Daar is die concessie op gebaseerd. De business case krijgen de Staten binnen een maand, samen met het plan van aanpak en de ontwerp-statuten, het hele zaakje. Hoe dan ook, ik heb gezegd: ik blijf binnen het budget, ook al zal dat een hele opgave zijn.

De heer De Kaart maakt een opmerking over het aansturen van de BV. Voorzitter, ik heb gisteren van de ambtelijke staf het plan van aanpak gekregen. Daarin staat van alles over het personeel, de aansturing, de opzet van de BV enz. Dat komt er allemaal in voor.

Nogmaals houd ik de CU-fractie voor dat het huidige budget het uitgangspunt vormt, terwijl de business case sluitend moet zijn.

Voorzitter. Tot nu is het met betrekking tot concessies in het OV gangbaar, dat in die concessie is opgenomen dat de nieuwe vervoerder het personeel overneemt. Dat is in Nederland gebruikelijk. De ene dag rij je voor Veolia, de volgende dag voor Connexxion. Dat zit erin. Het kan gelden voor bussen en zelfs voor boten. Met andere woorden: in die zin zit er voor de medewerkers geen risico in.

Gesteld is dat een overheid minder efficiënt werkt dan een marktpartij. Voorzitter. Dat is een persoonlijke opvatting van de heer Otte. Dat moet je dan maar bewijzen... Het is een aanneme.

De VVD-fractie kan ik zeggen dat wij met de dienstregeling bezig zijn. Over een maand is er veel méér beschikbaar: het plan van aanpak, de statuten en ook de dienstregeling.

En dan de gemeente Sluis. Voorzitter. Ik kende die mevrouw niet, maar de heer Van Beveren en ik werden door het college van Sluis uitgenodigd om daar te gaan zitten, heel informeel. Wij wisten helemaal niet waar het over ging. Een aantal onderwerpen kwam aan de orde, maar toen ze weg waren, wisten wij eigenlijk óók niet waar het over ging... Op een gegeven moment hebben wij het even over de pont gehad en heb ik gezegd: als er met de boten iets bijzonders aan de hand is, hou ik u op de hoogte. Ze zei toen: "Ik vind het zó belangrijk, die pont". Mijn reactie daarop was: "Daar ben ik blij mee, want wij komen nog geld tekort". Toen hield het weer op... Vervolgens verschenen er in de krant interviews met mensen die het over de prijsverhoging voor de kaartjes hadden. Het viel mij overigens wel mee hoe de burgers erop reageerden. Voor de televisie heb ik gezegd dat het over dubbeltjes en niet over euro's gaat. De prijs gaat dus niet "fors" omhoog.

Voorzitter, het is een heel verhaal en dat heb ik niet verzonnen. Ik ben er niet langs gegaan en toen heeft ze mij gezegd: je hebt mij niet ingelicht.

Deze week, in een vergadering, heb ik gezegd: ik snap u wel, maar dit gaat alleen maar over zienswijzen en bedenkingen van de Staten die de minister nodig heeft om toestemming te geven voor het oprichten van een BV, en daar heeft Sluis niets mee te schaffen, helemaal niks. Wat moet ik nu vertellen? Moet ik iets vertellen waarmee ze niets te schaffen hebben? Dat komt later allemaal wel, als het plan van aanpak beschikbaar is, als er duidelijkheid is over de afvaarten enz. Natuurlijk ga je dan praten met de gemeenten die hiermee te maken hebben, maar nu zag ik nut en noodzaak daarvan niet. Voorzitter, méér is het niet. En toen zei ze: ik kan je niet bereiken. Ik vroeg haar: heb je mijn 06-nummer? Neen, zei ze, en toen heb ik het haar gegeven en gezegd: je belt me gewoon op als je wat hebt, dan hoef je dat niet via de Staten te doen want dan worden al die mensen maar ongerust... Ik zeg het met het oog op jullie gemoedsrust...

Voorzitter. De opmerking van de PvZ-fractie over "krimpgebied" is zeker waar, maar kijk je naar de gemeente Hulst, dan zie je de laatste jaren enorme ontwikkelingen die te maken hebben met mensen die van België komen. Er zijn ontwikkelingen die het beeld "krimp" weerspreken, maar als wordt gezegd dat Sluis een krimpgebied is en dat daar op moet worden gelet... Okay, dat dóen wij ook. Ik verwijs naar het openbaar vervoer, het onderwijs enz. Wij houden er absoluut rekening mee. Misschien kunnen wij onderwijsinstellingen en bedrijven die zozeer aan de pont gehecht zijn omdat hun werknemers heen en weer varen, vragen om eens een bijdrage te leveren zodat de pont in stand kan worden gehouden.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, ik herinner de gedeputeerde aan mijn vraag over de mogelijkheid om desnoods de gratis tunnel passages af te schaffen. Wat zou dit eventueel kunnen opleveren?

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat behoort niet tot mijn portefeuille maar tot die van Kees van Beveren. Hij gaat over de tunnel.

De heer **De Kaart** (PvdA). Voorzitter. Wij willen graag op de hoogte gehouden worden. Het gaat om een periode van drie maanden en ik denk dat er -- als er alleen wordt gewerkt met reguliere commissievergaderingen-- te veel tijd tussen gaat zitten. Wij willen graag de vinger aan de pols houden. Hoe gaat het nu verder met de op te richten BV en hoe gaat de dienstregeling er uitzien? Kan worden toegezegd dat wij ook tussentijds, wat mij betreft extra, bijeen worden geroepen om over de voortgang te worden geïnformeerd?

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat lijkt mij niet, voorzitter. Ik ben verantwoordelijk voor de

uitvoering, de Staten voor de controle. Ik zal ervoor zorgen dat dit gecontroleerd kán worden. Bij een BV heb je daar ook voorwaarden voor. Dat ga ik dus allemaal doen. Als het mis dreigt te gaan, moet ik de Staten op tijd informeren, maar als het goed gaat... Je moet het elkaar met vergaderingen niet lastiger maken dan nodig is. Dat is althans mijn idee maar als de Staten elke week over de boten willen vergaderen, heb ik te komen. Dat is makkelijk: de Staten zijn de baas.

De heer **De Kaart** (PvdA). Inderdaad berust de uitvoering bij het college van GS. Ik wil mij ook niet tot in details met de uitvoering bemoeien, maar als zich belangrijke wijzigingen voordoen --dat zit er mijns inziens toch een beetje aan te komen-- moeten wij daar tijdig over mee kunnen praten. Ik vrees dat wij, als wij wachten op een commissievergadering, wel van alles kunnen roepen maar dat dat dan weinig invloed meer heeft.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Kijkend naar de inhoudsopgave van het concept-bedrijfsplan, kom ik de volgende onderwerpen tegen: projectplanning, opdrachtgever, projectgroep, inzet medewerkers, communicatie, projectkosten, financieel kader, oprichting BV, overgang van het personeel, instandhouding systemen, levering brandstof, onderhoud schepen, exploitatieplan en financiële huishouding... Als we dát nou eerst eens gaan bespreken... Laten wij op grond daarvan bepalen hoe wij met elkaar omgaan, wat de Staten willen weten enz..

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. De lijst van wensen en bedenkingen, gevoegd bij de stukken, heeft betrekking op die stukken. Waar ik het over heb gehad, is de opsomming van wensen en bedenkingen die betrekking zouden moeten hebben op de stukken die er niet bijzitten. Dat zouden een ontwerpbesluit van GS en andere stukken zijn. Wij hebben het dus niet over dezelfde lijst.

Voorzitter. Wij houden onze bedenkingen over dit voorstel en zijn van mening dat essentiële stukken ontbreken. Echter, gelet op de korte periode die ons nog rest voor 1 januari en op datgene wat er nog allemaal moet gebeuren, hebben wij besloten om de gedeputeerde het voordeel van de twijfel te geven. Ik hoop dat hij gelijk heeft. Nogmaals, wij steunen het voorstel omdat de beschikbare tijd zo beperkt is.

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. Ik stel voorop dat de SP-fractie het behoud van het fietsvoetveer steunt. Er wordt gesproken over een structureel tekort van 300.000 euro. Welnu, ik heb wel eens het bedrag van 50.000 euro gehoord in verband met een tolvrije tunnel dag. Als je die dagen

afschafft, zit je aan die drie ton. Ik zou zeggen: solidariteit is prima. Echter, zolang de beoogde BV in de lucht blijft, is het voor mijn fractie heel moeilijk om hiermee in te stemmen. Je haalt je daarmee toch behoorlijk wat kosten op de hals die kunnen worden voorkomen als een en ander in de eigen organisatie wordt ondergebracht, niet tijdelijk maar voor een langere periode.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter. Als er extra mankracht nodig is, bestaat daarvoor onzerzijds alle begrip, maar dat behoeven niet altijd ambtenaren te zijn. Er zijn heel veel werkzoekende ZZP'ers. Daar zou ik het in verband met deze BV maar in zoeken.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik heb de gedeputeerde horen citeren uit het bedrijfsplan, met een mooi plaatje voorop. Het is jammer dat wij dat stuk niet ter inzage hebben gekregen. Daarnaast onderstreep ik dat er natuurlijk een koppeling blijft bestaan --zo is het ooit afgesproken-- tussen de Westerscheldetunnel en de boten.

De heer **De Kaart** (PvdA). Voorzitter. In eerste termijn heb ik aangegeven dat door middel van de lijst van wensen en bedenkingen de minister duidelijk moet worden gemaakt dat het fietsvoetveer van essentieel belang is voor Zeeland. Tegen die achtergrond moet de lijst geen wensen en bedenkingen bevatten die in feite zijn gericht aan het adres van het college van GS; ik verwijs naar het vijfde en zesde punt. Wij zijn het met de SGP-fractie eens --ik verwijs naar haar amendement-- dat op de lijst die de minister wordt toegezonden, die twee punten moeten vervallen.

De heer **Van der Maas** (SGP). Voorzitter. Wij gaan ervan uit dat het college het plan uitvoert binnen de grenzen van het huidige budget. Wij weten hoeveel geld er beschikbaar is en constateren op grond daarvan dat dit een hele klus zal worden. Wij wensen het college veel succes toe bij de uitwerking van een en ander en wij hopen dat het allemaal tijdig kan worden geregeld.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Zoals al in eerste termijn is aangegeven, kan mijn fractie in principe instemmen met de brief, de wensen en bedenkingen zoals die zijn weergegeven. Als er veel wensen en bedenkingen worden geschrapt, moeten wij overwegen om tegen te stemmen omdat het dan wel érg mager wordt, maar wij kunnen ermee leven wanneer de laatste twee worden geschrapt. De eerste vier zijn voor ons essentieel.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Wij hebben twee vragen gesteld en beide zijn beantwoord. Over een maand weten wij méér en

kunnen wij het over de inhoud hebben; dat is nu lastig. Verder constateren wij dat er geen verwachtingen zijn gewekt jegens de gemeente Sluis; dat staat nu vast. Wij weten nu hoe wij de brief van Sluis moeten duiden.

Wij zullen het amendement van de SGP-fractie steunen, vooral om praktische redenen. Naar onze mening heeft de gedeputeerde over het tweede punt van de lijst van wensen en bedenkingen --het betreft de rechtspositie van het personeel-- zoveel gezegd dat die kwestie voor ons wel duidelijk is. Nogmaals, wij zijn een praktisch ingestelde fractie en als hiervoor een meerderheid is, zien wij dit over het hoofd.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Voorzitter. Namens mijn fractie heb ik gepleit voor het behoud van het fietsvoetveer, maar u zult wel begrijpen dat wij, als het om twee afvaarten per dag gaat, daarmee natuurlijk niet zullen instemmen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik ben benieuwd naar het antwoord op mijn laatste vraag.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Ik dank de PVV-fractie voor het feit dat zij mij het voordeel van de twijfel geeft. Dat zie ik als een compliment.

De SP-fractie kan ik zeggen dat de heer Van Beveren mij heeft gemeld dat het schrappen van één tolvrije tunneldag 50.000 euro kost.

De heer **Van Tilborg** (SP). Er zijn op het moment zes tolvrije-tunneldagen. Is de gedeputeerde bereid om deze dagen af te schaffen en het vrijkomende bedrag in te zetten voor een volwaardig serviceniveau voor het fietsvoetveer?

De heer **Van Heukelom** (GS). Daar gaan wij niet over. U kunt dit wel voorleggen aan de aandeelhouders, de heer Van Beveren, maar wij gaan er niet over.

De heer **Van Tilborg** (SP). Maar u kunt deze mogelijkheid wél inbrengen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat kan zeker.

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter, is dit een toezegging?

De heer **Van Heukelom** (GS). Dit is géén toezegging.

De heer **Van Tilborg** (SP). Het leek erop...

De heer **Van Heukelom** (GS). Ik vind dat de heer Van Beveren, die mij nu heel streng aankijkt, dit hier maar eens moet komen uitleggen.

De opmerking, door de D66-fractie over de ambtenaren gemaakt, begrijp ik nu beter. Mij ging het er bij mijn reactie om, duidelijk te maken dat je af en toe steun nodig hebt. Ik zal de hierover gemaakte opmerkingen meenemen.

Dat er tegenover de gemeente Sluis geen verwachtingen zijn gewekt, klopt.

Voorzitter. Als ik zou voorstellen om het bij twee afvaarten per dag te laten... Kijk eens, ik ga vrijwillig weg, en dat wil ik graag zo houden...

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. De tolvrije dagen worden niet door de Staten bepaald, maar door de directie van de Westerscheldetunnel. Wel kunnen de Staten wat dit betreft hun wensen indienen. Daarmee is tot nu toe ook rekening gehouden. Deze dagen worden al ver van tevoren gepland. Daarmee kan niet ineens worden gestopt. Er zijn verwachtingen gewekt. Bekend wordt gemaakt wanneer die tolvrije dagen er zijn. Overigens, de Staten gaan een aandeelhoudersstrategie voor de Westerscheldetunnel bespreken en daarbij kan dit punt aan de orde worden gesteld. Op z'n vroegst zou het in 2016 kunnen.

Amendement nr. 2 van het lid Van Tilborg wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PVV en de PvZ voor dit amendement hebben gestemd.

Amendement nr. 4 van het lid Van der Maas wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de PVV, de VVD, het CDA en de PvdA voor dit amendement hebben gestemd.

In stemming komt het statenvoorstel.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Hijgenaar** (D66). Voorzitter. Nu de lijst van wensen en bedenkingen is geamendeerd, zijn wij daar geen voorstander meer van. Ik vind het best wel vreemd om een brief met wensen en bedenkingen te ontdoen van zijn bedenkingen. Het is nu een "brief van wensen en...". Echter, wij realiseren ons dat wij dit voorstel nu niet kunnen afschieten omdat er geen alternatief is aangezien daaraan door de wijze van stemmen een einde aan is gemaakt. Daarom stemmen wij voor het voorstel,

maar wij worden geacht tegen de "brief van wensen en..." te hebben gestemd.

De heer **Van Tilborg** (SP). Voorzitter. Mijn fractie gaat niet akkoord met minder afvaarten. Verder vinden wij, met de fractie van D66, dat de brief nu zodanig is geamendeerd dat daarmee niet kan worden ingestemd.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik sluit mij bij deze stemverklaring aan.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. Wij onderschrijven de woorden van de heer Hijgenaar. Het is opmerkelijk dat het voorstel van het college min of meer gefileerd is waar het gaat om de wensen en bedenkingen. Niettemin vinden wij er genoeg in om het te steunen.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter. Ik ben het bijna eens met de CU-fractie, maar ook ik vind dat het voorstel dusdanig is afgezwakt als gevolg van de staatsgreep van "de tafel van vier", dat ik het niet kan steunen.

Het statenvoorstel, zoals het is gewijzigd door de aanvaarding van amendement nr. 4, wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, D66, het CDA, de VVD, de PVV, de SGP, de PvZ en de CU voor dit gewijzigde voorstel hebben gestemd.

Motie nr. 3 van het lid Harpe c.s. wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GL, D66, de CU en de PvZ voor deze motie hebben gestemd.

Voorzitter: de heer Roeland

32. Statenvoorstel Mandaatbesluit afhandeling WOB-verzoeken PS van Zeeland 2014 (SGR-57)

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Het voorliggende besluit beoogt oneigenlijk gebruik van de dwangsomregeling in het kader van de WOB tegen te gaan. Mijn fractie zal op grond van onderstaande overwegingen tegen dit besluit stemmen.

In de eerste plaats acht mijn fractie dit besluit constitutioneel onjuist. Het recht van petitie is een grondrecht. Het is ongewenst dat een verzoek, gebaseerd op een grondrecht, louter op grond van financiële overwegingen uit naam van de volksvertegenwoordiging wordt afgedaan zonder dat die volksvertegenwoordiging daar enige inhoudelijke bemoeienis mee heeft gehad. Mijn fractie vindt dit uit democratisch oogpunt een brug te ver.

In de tweede plaats wordt door middel van dit besluit het tegenovergestelde bereikt van datgene wat wordt beoogd. De voorzitter van Provinciale Staten is geen orgaan en heeft geen publiekrechtelijke bevoegdheden. Mandaat geschiedt in de regel aan ondergeschikten en hier is geen sprake van ondergeschiktheid. Een besluit, genomen door een onbevoegd orgaan, is nooit een rechtsgeldig besluit en de dwangsomregeling is dan per definitie van toepassing.

In de derde plaats is het voorliggende besluit op korte termijn overbodig. Immers, op 26 juni 2014 heeft de minister van Binnenlandse Zaken de Tweede Kamer per brief laten weten dat hij, ten einde dit oneigenlijke gebruik tegen te gaan, dit najaar een wetsvoorstel zal indienen waarmee de dwangsom in het kader van de WOB wordt geschrapt.

Het is dus allemaal zonde van onze tijd, voorzitter.

De heer **Polman** (cvdK). Voorzitter. Mede naar aanleiding van discussies die wij eerder in het presidium over dit onderwerp hebben gehad, hebben wij juist getracht om dit zo zorgvuldig mogelijk "aan te vliegen". Er is zelfs een externe juridische adviseur aan te pas gekomen. Ik kan dan ook zeggen, als voorzitter van de Staten, dat dit voorstel deugt.

Met dit voorstel wordt niet alleen beoogd om zo snel mogelijk te reageren vanwege de dwangsom, maar ook om überhaupt zo snel mogelijk te reageren. Ook als de bedoelde wettelijke bepaling er straks niet meer is, willen wij zo snel mogelijk de WOB-verzoeken afhandelen.

Voorts wijs ik erop dat door de minister wel een wetsvoorstel is aangekondigd dat erop is gericht om de dwangsom af te schaffen, maar dat dat voorstel er nog niet is. Het moet nog in behandeling worden genomen. Zoals de ervaring leert, zou de afhandeling ervan best nog een jaar of twee kunnen vergen.

Dit voorstel mag; het is constitutioneel wél juist. Er mag ook aan een niet-ondergeschikte worden gemandateerd. Ik verwijs naar de Algemene wet bestuursrecht, artikel 10.4, lid 1, dat voorziet in een mandaatconstructie aan niet-ondergeschikten. Natuurlijk komt het vaker voor in

relatie met ondergeschikten, maar men mag ook mandateren aan mij, als voorzitter van de Staten.

Als voorzitter van de Staten doe ik natuurlijk niet alleen in vergaderingen dingen; ik kan ook daarbuiten namens de Staten handelen. Ook in die zin is het voorstel niet strijdig. Nogmaals, wij hebben een en ander extra zorgvuldig juridische getoetst, juist vanwege eerder gemaakte opmerkingen. Met recht kan ik zeggen dat dit voorstel ook constitutioneel goed is.

De heer **Babijn** (CDA). Voorzitter. Gaat de PVV-fractie dit besluit nu ter vernietiging voordragen aan de Kroon, zoals zij dat al eerder met besluiten heeft gedaan?

De heer **Van Dijk** (PVV). Dat zou zomaar kunnen.

De heer **Babijn** (CDA). Dat vind ik een slap antwoord!

Het voorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de CU, de VVD, het CDA, de PvZ, de PvdA, D66, GL en de SP voor dit voorstel hebben gestemd.

Voorzitter: de heer Polman

33. Vragensessie

34. Vragen van het lid Pauwels over de Programmatische aanpak stikstof (PAS)

De heer **Pauwels** (CDA). Voorzitter. Ik stel deze vraag naar aanleiding van een discussie in de commissie-REW, gevoerd op 5 september. Een groot aantal fracties, waaronder die van het CDA, heeft bij die gelegenheid verontrusting en bezorgdheid uitgesproken over de gevolgen van de PAS, met name voor onze mooie provincie Zeeland. Dit zou, zo hebben wij met z'n allen verwoord, in economisch opzicht voor Zeeland een ramp kunnen betekenen. Omdat er in verband hiermee geen statenvoorstel is, vraag ik op deze manier aandacht voor deze kwestie. Wij hebben intussen vernomen dat er ook in Den Haag aandacht is voor deze problematiek.

Klopt het dat in de Eerste Kamer is gezegd dat er, wat de PAS betreft, voor Zeeland aangepast beleid gaat komen? Kan de gedeputeerde al

aangeven wat dit aangepaste beleid voor Zeeland gaat inhouden? Wat zijn op dit terrein de visie en het uitgangspunt van het college? Komt er binnenkort een overleg met staatssecretaris Dijkema over deze materie?

Samen met de fractie van de PvZ heeft mijn fractie overwogen om een motie in te dienen en in stemming te laten brengen, met als inhoud onze zorgen over de invoering van de PAS. Deze zorgen, die naar voren zijn gekomen tijdens de bedoelde discussie in de commissie, worden gedeeld door bijna alle fracties. Wij overwogen om met een motie te komen om nog eens extra steun te geven aan de gedeputeerde bij haar gesprekken die in de nabije toekomst zullen plaatsvinden. Echter, wij hopen dat ook zonder die motie de gedeputeerde de boodschap voor het overleg met de staatssecretaris goed heeft begrepen. In het belang van Zeeland dient de PAS ingrijpend te worden aangepast. Daarom zal er bij de onderhandelingen fors moeten worden ingezet. Wij willen, als provincie Zeeland, nu en in de toekomst economisch vooruit. Wij vragen het college om de Staten zo snel mogelijk te informeren wanneer er op dit terrein sprake is van nieuwe besluitvorming.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Deze gedeputeerde heeft goed begrepen hoe het zit met de PAS en met de onderhandelingen die daarover worden gevoerd, maar ik ben blij dat de vragen van de heer Pauwels mij in de gelegenheid stellen om de situatie van dit moment kort toe te lichten.

Wij hebben op 17 september een overleg gehad. Alle provincies waren daarbij vertegenwoordigd. Voorts waren staatssecretaris Dijkema en minister Schultz aanwezig. Geconcludeerd is dat er op dit moment drie zaken zijn die als het allerbelangrijkst moeten worden beschouwd: er zijn 41 probleemgebieden in Nederland, er zijn vragen over de juridische houdbaarheid van de PAS-maatregel en de planning. Iedereen staat achter deze drie punten: I&M, EZ en alle provincies.

Zeeland is een van de genoemde 41 probleemgebieden. Gesteld is dat Zeeland in een apart overleg met de staatssecretaris moet zien te komen tot oplossingen voor de "problematiek-Zeeland", en die is divers. Op vele manieren heeft die problematiek te maken met allerlei vormen van stikstofdepositie en -reductie. Afsproken is dat half november een beslissing wordt genomen in de zin van: gaan wij nu verder of gaan wij niet verder met de maatregel zoals die nu voorligt? Voorafgaand daaraan heb ik op 9 oktober een overleg met de staatssecretaris. Er is heel voortvarend naar dat overleg geacteerd want er is een Taskforce Zeeland in het leven geroepen. Daarin hebben zitting: RIS, Aerijs-specialist --het

programma dat de stikstof berekent-- Rijkswaterstaat, EZ, IPO en de provincie Zeeland. Nagegaan wordt welke maatregelen mogelijk zijn om ook in Zeeland tot een goede ontwikkelruimte te komen, zodat Zeeland niet op slot gaat --daar ziet het nu wel naar uit-- maar er ook in Zeeland mogelijkheden zijn om de stikstofdepositie te reduceren, terwijl er voldoende ruimte is voor onze economische ontwikkeling.

Het gaat daarbij om een samenspel van maatregelen. Ik denk aan fasen in de tijd, kijken naar de projectenlijst enz. Hoe schudden wij het waterbed op waarmee in Nederland de ruimte wordt verdeeld? Kloppen de berekeningen wel? Vooralsnog is het een beetje een "black box" waar je spullen instopt. Verschillende maatregelen worden op het ogenblik bekeken en onderzocht.

Vervolgens is er de vraag of de Tweede en de Eerste Kamer hier nog wat van gaan vinden. Ja, voorzitter; binnenkort zal de Eerste Kamer akkoord gaan met de Natuurbeschermingswet. De PAS is daarvan een uitvoeringsmaatregel en zowel door de Tweede als door de Eerste Kamer is gezegd dat die maatregel via een "voorhang" terug moet naar beide Kamers. Met andere woorden: in politieke zin krijgen wij voldoende aandacht. Alle provinciale collega's in het IPO staan achter het probleem Zeeland. Voorzitter. Ik heb er vertrouwen in dat er --gelet op de aanpak waarvan nu sprake is en op de getoonde aandacht-- voor Zeeland oplossingen komen.

De heer **Pauwels** (CDA). Voorzitter. Wij wensen de gedeputeerde veel succes toe en vertrouwen erop dat zij ons in de te voeren gesprekken op een goede manier vertegenwoordigt.

35. Moties niet behorend bij een agendapunt

Er zijn geen moties.

36. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

37. Sluiting

De **voorzitter**. Ik dank de leden van de Staten voor de gedisciplineerde wijze waarop er vandaag is vergaderd. Verder wijs ik erop dat de leden zijn uitgenodigd voor de zeventigjarige herdenking van de Slag om de Schelde en de capitulatie van de Duitsers. Wat dat betreft zijn 25 oktober en 1 november belangrijke data. Ik hoop dat ik bij die herdenking veel leden van de Staten zal zien. Immers, die herdenking is voor Zeeland zeer belangrijk. Dat geldt met name voor de bijeenkomst van 1 november in Breskens, waarbij alle Zeeuwse burger-slachtoffers zullen worden herdacht.

De vergadering wordt te 15.55 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 31 oktober 2014, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.